

FORUM

Časopis Univerzity Karlovy v Praze

UNIVERZITA KARLOVA
V PRAZE

2 / 05

STUDENTI **UNIVERZITY KARLOVY**

EDITORIAL

STALO SE

Děni na Univerzitě Karlově

NÁZORY

Michal Svatoš: Studenti pražské univerzity ve veřejném životě 4
 Pavel Kuchař: Podmínky studia na UK – vývojové trendy 7
 Eva Kvasničková: Sociální politika – běh na dlouhou trať 11

ROZHOVOR

Mojmír Bém: Kam směřuje KaM?

TÉMA

Eva Kvasničková, Tomáš Jelínek:
 Reforma dotací na ubytování studentů
 Marek Hilsner: Jak nebýt Donem Quijotem...

DUEL

Oldřich Řeháček, Josef Zlomek: Přímé dotace na UK

Marie Dohalská: Akademický senát a jeho dvě kurie
 Ján Baran, Ondřej Kuda: Kolejní rada aneb samosprávný orgán studentů ubytovaných na kolejích
 Tomáš Sachr: Jak koleje přicházejí o básníky
 Lucie Horáčková, Tomáš Sachr: Manželství na koleji
 Ivana Čornejová: Jak se bydlelo studentům v dávných dobách
 Jiří Mareš, Jiří Anděl, Jaroslava Svobodová:
 Průzkum názorů na kvalitu doktorského studia u absolventů Ph.D. studia na Univerzitě Karlově v Praze
 Markéta Škodová: Jak hodnotí studium, své příjmy či možnost založit si rodinu posluchači postgraduálních studijních programů Univerzity Karlovy?
 Jaroslav Kalous: Vzdělání, výzkum a vývoj – nutné podmínky rozvoje
 Jana Burešová: Fyzika není nudná věda!
 Čeští studenti na mimoevropských univerzitách
 Gerd Lemke: Škola nebo univerzita?
 Zahraniční studenti na Univerzitě Karlově
 Tomáš Drahoňovský: Pečení pro vnoučata mně nebaví, studuji na univerzitě
 Radim Palouš: Paul Ricoeur – první laureát Ceny Karla IV.
 Ceny udělované studentům Univerzity Karlovy v Praze

1 Existence a činnost studentských spolků na UK 49
 Tomáš Slaviček: Všehrd 49
 Miroslav Volský: Spolek Mediků Českých 50
 2 Štěpán Svačina: Akademický klub I. lékařské fakulty UK 50
 Michal Hrušík: Debatní klub na UK 51
 Rostislav Kalvoda: Oživená fakulta 51

PORADNY

11 Poradny při Informačně-poradenském centru UK 53
 Tomáš Sachr: Od časopisu k studentskému fenoménu 55

KULTURNÍ ŽIVOT

Šárka Maroušková, Alexandr Guha, Nela Hermannová: 57
 Kultura jako specifický prvek studentského života
 15 Kristián Cornelius: Já jsem Debureau... 58
 19 Marcela Spívalová: Řecko po e-mailu aneb jak se realizuje idea 60
 Lucie Peisertová: Dají si pozor, co bude fikurováno! 60
 Tereza Dvořáková: Filmový festival Zlatý voči 61
 Jan Moravec: Galerie Apokryf 62
 Pavel Šamšula: Lukášova cena 63
 22 Lenka Mráčková: Hudební vědci nejsou suchaři 64
 23 Jaroslav Herden: Cestou do praxe 64

SPORTOVNÍ ŽIVOT

24 Bohuslav Příhoda, Hana Millerová: 65
 26 Rektorský sportovní den UK
 27 Survival 68
 29 Sportovní klub na Pedagogické fakultě UK 71
 Lukáš Hančil: Horolezecký oddíl Přírodní vědy UK Praha 72

AKADEMICKÝ SENÁT

Co je nového? 73

SAP UK

37 Milí členové a přátelé Spolku absolventů 74
 39 a přátel UK – Carolinum...

FILM

41 Univerzita Karlova či její fakulty v českém hraném filmu 75
 43

TITULNÍ STRANA

46 Promoce FaF UK v Karolinu - Miss ČR 2004 Jana Doleželová

STUDENTI A UNIVERZITA: VÁŽNÝ VZTAH

Vážení přátelé a kolegové,
milí čtenáři...

Jak už název napovídá, tématem druhého čísla univerzitního časopisu Forum jsou studenti, kteří jsou podstatou každé vzdělávací instituce. Možná si po přečtení položíte otázku, proč mezi informacemi o studentském životě, aktivitách i samotném studiu není věnován větší prostor vědě. Jedná se totiž o natolik rozsáhlou a významnou oblast činnosti univerzity, že se jí bude samostatně zabývat jedno z dalších čísel časopisu.

Jaký je ale vlastně vztah studentů k „jejich“ univerzitě?

Tradice majálesů a studentských veselí, představa bezstarostného života básníků přicházejících o iluze, jen místy kaleného povinností složit nějakou tu zkoušku – ale pak se honem vrhnout zpět do příboje nešťastných lásek a šťastných večírků – to vše je běžný stereotyp studentského života. Jistě, i společenský život a citové prožitky ke studentské existenci patří, ale vztah studenta ke studiu je přec jen od podstaty jiný. Student vysoké školy je především studentem a je jeho osobním zájmem, aby období, jež stráví studiem, bylo efektivně využitým časem. Musí proto být velmi upřímně přesvědčen, že čas, věnovaný učení, je smysluplnou investicí. Má-li být vzdělání osobní výbavou absolventa pro kvalitní život, pak se jedná o velmi vážný vztah každého studenta k univerzitě jakožto instituci, ale i k jednotlivým akademickým pracovníkům, se kterými se v průběhu studia setkává.

Student by měl využívat té okolnosti, že je sice přijat ke studiu svého studijního programu, ale že se může svobodně pohybovat v rámci univerzity a využívat univerzitního prostředí pro svůj vlastní zájem, samozřejmě v rámci platných vnitřních pravidel. Jde přitom nejen o knihovny a studovny na jednotlivých fakultách, ale především o specializovaná pracoviště a jimi nabízené kurzy, semináře, exkurze či další formy vzdělávání. Záběr univerzity – a Univerzita Karlova patří k velkým univerzitám – představuje přitom pro studenty značné zvýhodnění: mohou se nejen těšit z větší nabídky standardně poskytovaných variant studia, ale mohou i snáze najít cestu, jak uspokojovat vlastní individuální intelektuální tužby a potřeby. Univerzita se tak stává studentovi celistvým prostorem, v němž je možné nacházet a objevovat nové poznatky a souvislosti, hledat odpovědi na otázky, na něž jednotlivý obor nemůže při nejlepší vůli odpovědět.

Obdobou volného pohybu a využívání prostředí celé univerzity je využívání nabídky fakult k mezinárodní mobilitě. V mobilitních programech se nabízí prostředí zahraniční partnerské univerzity, kde student nejen plní předepsané studijní povinnosti po dobu alespoň jednoho semestru (častěji dvou semestrů), ale má příležitost k seznámení se s jinými zvyklostmi jak akademického, tak i veřejného života. Jeden rok prožitý na zahraniční univerzitě, často na „jiném konci světa“, může znamenat zcela zásadní obrat v životě studenta, v jeho další kariéře a možná i v ostatních sférách jeho života.

Předpokládám s nadějí a jistotou, že každý

student má mnohem více zájmů než jen zájmy studijní – a i v tomto ohledu je mu univerzita atraktivním prostředím. Univerzita je jedinečný, neopakovatelný svět, kde se mísí tradice a nahromaděné oborové poznání s dychtivostí mládeže, vážnost vědecké kázně s nespoutaností kulturního a uměleckého experimentování, důstojnost rituálu s neformálností společenského života. V oblasti kultury a umění mohou specializovaná pracoviště univerzity poskytovat významné zázemí, rozšiřující znalosti a prohlubující chápání jednotlivých děl literárních, výtvarných, hudebních, dramatických a dalších. Stejně lákavé jsou i aktivity nabízené různými studentskými spolky. Zde se scházejí obdobně vybavení a zájmově zaměřeni jednotlivci, kteří tak mohou jasně formulovat své názory, naplňovat své zájmy a ovlivňovat tak veřejné dění.

Ke studentskému životu ale patří i schopnost účinného, naplno prožitého, aktivního odpočinku. Přeji Vám proto, abyste v době letních prázdnin načerpali mnoho sil, energie a chuti do dalšího studia.

prof. Ing. Ivan Wilhelm
rektor

FORUM 2/2005

Časopis Univerzity Karlovy v Praze

Vydává: UK. Redakce: I 16 36 Praha 1, Ovocný trh 3, Odbor vnějších vztahů. Odpovědní redaktoři:

Mgr. V. Hájek, Mgr. K. Hamanová, Mgr. P. Köpplová. Telefon: 224 491 248, fax: 224 491 309, e-mail: forum@cuni.cz. Grafická úprava:

Lukáš Doležel. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo na úpravu autorských příspěvků a jejich krácení.

Vychází: čtvrtletně. FORUM UK je rozšiřováno zdarma na akademické půdě. Toto číslo vyšlo 25. 6. 2005. Tištěná verze: ISSN 1211-1724.

DĚNÍ NA UNIVERZITĚ KARLOVĚ

657. výročí založení

Univerzity Karlovy v Praze

Již tradičně si Univerzita Karlova 7. dubna připomněla výročí svého založení. V rámci slavnostního shromáždění, které se při této příležitosti uskutečnilo ve Velké aule historické budovy Karolina, vystoupil s projevem „Univerzita Karlova – věda a vzdělání bez hranic“ rektor UK – prof. Ivan Wilhelm a prof. Miroslav Petrušek zde hovořil na téma „Univerzita ve věku společností vědění“. Program shromáždění doplnilo koncertní vystoupení Gran Duetta Concertante se skladbami Josefa Myslivečka, Leopolda Koželuha, Štěpána Raka, Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka.

Čestné

doktoráty

FOTO-ARCHIV UK

Univerzita Karlova v Praze udělila 30. 5. 2005 na návrh I. Lékařské fakulty čestné doktoráty americkým vědcům Bettie Sue Mastersové a Feridu Muradovi. Prof. Mastersová získala ocenění „za celoživotní dílo v oblasti enzymologie molekulární biochemie intraproteinového transportu elektronů a signalizace pomocí oxidu dusnatého“, prof. Murad „za průkopnické práce o oxidu dusnatém jako signální molekule ve vaskulární fyziologii“.

FOTO-ARCHIV UK

Univerzity Karlovy. Přednesla zde také přednášku na téma „Budoucnost Evropy: superstát nebo demokratičtější Unie?“ v níž mj. obhajovala přijetí Evropské ústavy a svými 10 důvody, proč říci Ústavě své „ano“ nepřímou polemizovala s českým prezidentem Václavem Klausem.

Spolupráce

Univerzity Karlovy a Českého rozhlasu

Jedním z prvních projektů, který vznikl na základě Deklarace o spolupráci, podepsané rektorem UK prof. Ivanem Wilhelmem a ředitelem ČRo ing. Václavem Kasíkem na sklonku roku 2004, je cyklus panelových diskusí univerzitních odborníků, zařazený do programu ČRo 6. Zajímavá a aktuální témata, která univerzita pro tyto diskuse připravuje, reprezentují bohatství oborů a odborný potenciál napříč všemi jejími fakultami. Ve vysílání ČRo 6 by měla mít pravidelně své místo vždy třetí úterý v měsíci ve 20:10 hod v rámci širšího cyklu Lidé pera.

Zatím byly odvysílány dva záznamy panelových diskusí: 17. 5. „Skepsa a optimismus ve vztahu ČR a EU“ (návrh Psychologického ústavu FF) a 21. 6. „Lékařská etika“ (návrh Ústavu pro lékařskou etiku a ošetrovatelství 3. LF). V květnu a červnu byla předtočena ještě další dvě témata - „Sociální soudržnost“ (návrh CESES FSV) jehož vysílání připadá na červenec a „Mediální výchova v hodinách českého jazyka, odhalování manipulace médií“ (návrh PedF), které se bude vysílat v srpnu.

Na stránkách internetového univerzitního časopisu i-Forum bude pokaždé umístěn odkaz na web ČRo, kde je vždy po odvysílání pořadu k dispozici jeho kompletní zvuková podoba ve formátu MP3. Cyklus bude pokračovat i v následujícím akademickém roce.

FOTO-ARCHIV UK

Margaret Wallströmová o budoucnosti Evropy

Místopředsdkyně Evropské komise pro vztahy s institucemi a komunikační strategii Margaret Wallströmová převzala 9. 5. 2005 v historické budově Karolina z rukou rektora UK pamětní medaili

FOTO-ARCHIV UK

FOTO: ARCHIV UK

▼ Výročí zřízení Centra sportovních aktivit zdravotně postižených studentů UK

Centrum sportovních aktivit zdravotně postižených studentů UK vzniklo v rámci změn Organizačního řádu RUK a jeho zřízení bylo projednáno a schváleno Kolegiem rektora 17. 5. 2004. Slavnostní otevření Centra proběhlo 14. 10. 2004 v loděnici UK Regata v Podolí.

Smyslem jeho založení je zpřístupnění letních i zimních sportovních aktivit pro zdravotně postižené studenty Univerzity Karlovy.

Během prvního roku činnosti se Centrum soustředilo především na praktickou sportovní činnost na akcích, kurzech a jednotlivých lekcích, poradenskou činnost v oblasti metodické, výukové a technické (speciální pomůcky pro jednotlivé sporty a druhy postižení) a na činnost publikační a popularizační (byly vytvořeny webové stránky - viz <http://www.cuni.cz/UK-1657.html> ; v prosinci 2004 byl dokončen metodický film Jachting zdravotně postižených a do elektronické podoby byla převedena metodická příručka Lyžování zrakově postižených ad.).

Za tuto dobu proběhlo 20 vícedenních kurzů a akcí, kterých se zúčastnilo okolo 110 zdravotně postižených. Odborné doprovody, instruktory a traséry zajišťovali především studenti FTVS, celkem se jich podílelo na této činnosti cca 250. Nejrozsáhlejší bylo plavání v Tyršově domě, kde proběhlo 72 výukových lekcí vždy s 10-15 zrakově postiženými začátečníky i pokročilými. V současnosti se dokončuje vybavení loděnice Regata v Praze Podolí, kde je provozována kanoistika, cyklistika, stolní tenis a od zimního

semestru je zde také plánováno kondiční posilování. Počínaje zářím by tu mělo každý čtvrtek odpoledne probíhat sportovní setkání spojené s diskusemi na vybrané odborné téma.

▼ PIKNIK 2005

FOTO: ARCHIV UK

V pondělí 2. května odpoledne opět ožila jinak poklidnější zahrada Psychiatrické kliniky I. lékařské fakulty. Lidé přicházeli z obou bran hned po obědě, rozhlíželi se po prostoru a hledali místo, kam si rozláhnout deku a pohovět si. Početné skupinky postávaly kolem klíčových stánovišť s pitím a jídlem. Ta největší byla v rohu zahrady v příjemném stínu obrovských stromů, kde se točilo studené pivo „za pětku“. Samozřejmě jsme kromě piva nabízeli i nealkoholické nápoje, rehydratace v takovém vedru je strašně důležitá... Druhá skupinka se tlačila na jiném klíčovém bodě a to tam, kde se prodávalo cukroví. Koláčky, dorty, koblihy a jiné dobroty poslali pro tuto akci přednostové většiny pracovišť naší fakulty. Taky guláš pana ředitele byl vynikající jako každý rok, bylo ho i víc.

Kolem třetí hodiny Piknik 2005 oficiálně otevřel svým krátkým projevem děkan fakulty – profesor Svačina. Představil i nový prapor fakulty, připravený na výstavu v Japonsku. Volná zábava tak pokračovala dál a atmosféru začaly rozveselovat i kapely. Nejdřív to byla slovenská punkrocková formace Rozkašlané deti. Po ní následoval Vyklouband a na závěr to ještě v hezkém tempu odpálil profesorský Dixieland.

Na louce se lidi věnovali i létajícím talířům nebo jen radostnému pobíhání bosky po trávě. Nálada byla skvěle

uvolněná jako pokaždé za těch šest let téhle výborné tradice.

I konec byl tradiční, jak ho známe z minulých let. Nikomu se domů nechtělo a v osm hodin večer, když již vrátný zamýkal všechny brány, bylo na dekách ještě kolem 50 lidí. Trochu je pak vystrašil pocit být zamčený v zahradě psychiatrie, vše se však vyřešilo a pustili nás ven.

Nevím, komu bych měl poděkovat za to krásné počasí, které nás zatím těšilo každý rok. S určitostí ale můžu poděkovat všem organizátorům a každému, kdo pomohl piknik uskutečnit a hlavně všem, co přišli a opět vytvořili příjemnou a veselou atmosféru typickou pro tuto akci. Již se těšíme na příští rok a Piknik 2006.

Matůš Stankovič

▼ Do Prahy se vrátil Majáles

Po několikaleté odluce zažilo hlavní město oslavu studentského vysokoškolského života. Majáles roku 2005 se pořádal pod jednotnou záštitou hned v šesti českých a moravských městech. Pražští studenti zvolili místem hlavních oslav areál kolejí Jižní město, kde koncerty doplnily soutěže, pokusy o zdolání různých rekordů nebo volba letošního studentského krále. A to vše se ve středu 4. 5. povedlo, navzdory občasným deštovým sprchám a celkově chladnému počasí!

Novým králem se stal Wincenzo Klutzko, který se tak stává panovníkem pražských studentů na další rok a byl mj. pokořen i rekord v sezení na neexistující židli - celkem si sedlo 855 osob!!

Na Jižním městě zahrály kapely Mňága & Žďorp, Vypsaná fixa a Horkýže Slíže. Představeny byly putovní přehlídky studentského umění a součástí pražských Majáles byl letos i tradiční festival Pavlač na Fakultě sociálních věd a koncert studentských kapel na Filozofické fakultě UK.

Pražský Majáles 2005 se konal pod záštitou primátora hlavního města Prahy Pavla Béma, rektora Univerzity Karlovy Ivana Wilhelma, rektorky VŠE Jaroslavy Durčákové a rektora VŠCHT Vlastimila Růžičky.

STUDENTI PRAŽSKÉ UNIVERZITY VE VEŘEJNÉM ŽIVOTĚ

PhDr. Michal Svatoš, CSc. z Ústavu dějin Univerzity Karlovy v Praze pojednává o historickém významu studentů od středověku do 20. století.

Studenti představují od středověku jednu ze dvou základních složek univerzitního života. Zdánlivá banalita konstatování o vzájemných vazbách vyučujících a studujících měla své hluboké důsledky v sociální a institucionální skladbě středověkých univerzit. Právě ona dominance studentského prvku byla příčinou rozdělení univerzit do dvou typů: boloňského

s převahou studentského rozhodování a pařížského, kde veškerá váha rozhodování ležela na učitelích. A protože pražská univerzita náležela oběma typům, hrálo zde studentstvo od samého počátku významnou roli. Studenti představovali v dobové společnosti většinou klerický a vyloženě mužský prvek. Církevní svěcení nebylo sice psanou podmínkou, ale

pravidlem pro studující především teologické a právnické fakulty. A pokud jde o ženské studium, zásada výlučně mužského univerzitního studia byla v Praze dodržována až do konce 19. století.

Studenti představují ve středověké společnosti velmi výrazný a zvláštní prvek. Předně se odlišují od většiny obyvatelstva svou gramotností, která jim poskytla šanci jinak nedostižného společenského postupu. Studenti a absolventi univerzity nejsou jen základem vznikající vrstvy inteligence, ale tvoří také podstatnou část správního aparátu církve, panovníkova dvora, světské i církevní vrchnosti či městských úřadů. Univerzitní vzdělanec je tak jednou z prvních složek společnosti, jenž překročil stavovské přehradu a stal se významným činitelem společenské mobility. A není to jen pohyb na společenském žebříčku, který vyznačuje středověkého studenta, ale i fakt, že patří k těm nemnoha, kteří opouštějí rodiště a cestují napříč celým kontinentem. Cesty za studiem, které nazýváme akademickou peregrinací, byly i v Praze poměrně častým jevem. Nejdříve student odchází z nižší školy na univerzitu, později pak putuje se svým učitelem nebo spolužáky mezi jednotlivými univerzitními centry za vzděláním nebo během prázdnin odjíždí k rodičům či putuje za výdělkem, aby si zlepšil své finanční postavení.

Základní podmínkou, která studentům umožňuje střídání univerzitních sídel, je ovšem znalost latiny jako všeobecného jazyka vzdělanců, který sloužil nejen jako vyučovací jazyk, ale i jako základní komunikační prostředek akademického světa. Příčina byla prostá – svou roli hrála nejen církevní tradice a dochování učených spisů v latině, ale především skutečnost, že při ohromné různosti původu studentů byla latina a od konce 18. století němčina, jedinými prostředky vzájemného dorozumění mezi studenty a učiteli.

FOTO: ARCHIV UK

Patří k zakořeněným představám, sahajícím do samotného středověku, že univerzitní student má věčně hluboko do kapsy a spíš než v posluchárnách ho najdeme v nějaké krčmě v nepřilíh vybrané společnosti, která ho v kostkách obere o poslední groš. Silně se ovšem ozývá také další tón – stále se opakující prosby studentů o podporu, směřující do otcovského domu nebo k zámožnějším podpůrcům. K tomu se obvykle připojuje ještě popis strastí, jež si musí takový studentík vytrpět od svých starších kolegů, kteří mu navečer vezmou i vyžebrou skývu chleba, líčení utrpení a nepohodlí, které zažívají cestou od školy ke škole, a stereotypní stížnosti na krutost kantoviny rákosky, kterou prý vládne lépe než latinskou gramatikou. Z básní středověkého mendíka cítíme ale i jakousi nevyřčenou pohružku. Student má totiž jednoho velkého pomocníka, kterého používá jako zbraně třeba i proti nejmocnějším své doby – abecedu. Jeho vzdělání mu umožňuje „vykřičet do světa“ jména lakotných mravokárců a nevzdělaných protivníků.

Vzrostlé sebevědomí středověkého intelektuála se výrazně ozývá u studentů již v Husově době. Stačí si připomenout, že jeho přívrženci z řad univerzitních studentů za pražských odpustkových bouří sáhnou roku 1411 k neobvyklému, ale účinnému prostředku boje s církevní hierarchií, jímž byly průvody s obrazy, posmívající se církevním prelátům včetně papeže a jejich praktikám. Svůj díl dostal i pražský arcibiskup Zbyněk Zajíc z Hasenburka, který nechal veřejně spálit Viklefovy knihy, což mu vyneslo od pražských studentů posměšné veršovanky, vysmívající se jeho negramotnosti: nazývají ho s neskrývanou ironií „Zbyněk Zajíc Abeceda“ a obviňují, že dal spálit knihy jako kacířské, aniž by věděl, co je v nich psáno!

Přesvědčení o studentské nonkonformitě, představa o věčně chudém studentovi, vzniká právě v této době (např. v dialogické skladbě Podkoní a žák) a po staletí patří k tradičním literárním klišé české literatury. Podle ní je univerzitní student nejméně stálou složkou společnosti, a to nejen svým věkem, ale i sociálním posta-

vením. Má sice neustále hluboko do kapsy, ale pro pádné slovo nikdy nejde daleko! A tak i v budoucích dobách neustále ožívá popsané „schéma“ ve všech pražských bouřích a revoltách, na nichž se studenti podíleli.

Od husitství se pražští univerzitní studenti pravidelně účastní veřejného života. Za třicetileté války a v pozdějších stáletích je můžeme najít na barikádách, jak se zbraní v rukou hájí univerzitu a město. V první polovině 17. století univerzita, která teprve nedávno přijala katolictví, brání Prahu spolu s katolickým panovníkem a armádou zvláště významně v bitvě o Karlův most roku 1648. A protože jezuitská akademie sídlila právě v Klementinu, bránili tak studenti i vlastní univerzitní sídlo. Tehdy vznikají první akademické legie jako polovojenské domobranecké jednotky, hájící město před útokem protestantských Švédů. Svědectvím těchto bojů je nejen památná socha studenta s vojenským banderiem (praporcem) na nádvoří pražského Klementina, ale i hluboké přesvědčení pražských měšťanů, že ve „zlých časech“ je ochránit právě univerzitní studenti. To se mělo ukázat již na počátku 18. století, kdy pražští univerzitáni hájili Prahu proti vpádu bavorských, francouzských a saských vojsk v roce 1741. Obnovená studentská legie sice město srdatě hájila na hradbách, porážce vojsk Marie Terezie však zabránit nedovedla. Přesto si svou udatností vydobyla obdiv samotné panovnice a utvrdila Pražany v přesvědčení, že v univerzitních studentech mají nejstatečnější obránce. Zapomenuty tak byly četné pouliční bitky studentů a měšťanů, které provázely celé 17. a 18. století. Nešlo v nich o nic menšího, než byla samostatná akademická jurisdikce, podle níž členové univerzity podléhali výlučně rektorovu soudu. A protože město nechtělo uznat univerzitní výsady a zvláště samotnou univerzitní jurisdikci, bylo obvyklým jevem, že soubroje vyhledávající a náležitě „posilnění“ univerzitní studenti byli zatýkáni městskou policií a vsazeni do městského vězení, jež bylo pro ně daleko přísnějším trestem než univerzitní „karcery“ (vězení). Marrně pak píše pražský rektor, že „tumulty“ (dobový výraz pro

nepokoje) na ulicích nevyvolali žádní studenti, ale podivné živly (tuláci), kteří se nemohou prokázat ochranou univerzitních privilegií.

Jednu z nejvýznamnějších kapitol v životě Prahy a Českého království sehráli pražští univerzitní studenti v památném roce „jara národů“. Jeden z prvních požadavků vznesli v březnu 1848 právě studenti pražské univerzity. V petici k císaři byla jedním z předních politických požadavků proklamována rovnost češtiny a němčiny jako vyučovacích jazyků pražské univerzity. Brzy k ní připojili, po vzoru svých vídeňských kolegů, i požadavek dalších akademických svobod. Na jaře roku 1848 opět utvořili pražští studenti vojenský sbor, akademickou legii, která měla město hájit proti Windischgrätzovu vojsku. Výjevy z pražských ulic představující univerzitní studentstvo hájící ve zvláštních krojích barikády proti vojsku, byly častým motivem dobových ilustrací. Že jejich boj byl chápán nejen jako obrana národa a postavení češtiny jako národního jazyka, ale i obrana svobody je patrné z většiny dobových vyobrazení, na nichž dominují červenobílé, slovanské barvy a symboly libertinství. Dodnes se dochovaly součásti studentských legionářských stejnokrojů – čapky, kokardy, šavle jako památky studentského veřejného vystoupení těchto dnů. Dnes už víme, že sice vojenská obrana byla marná, ale „privilegia“ univerzity byla uhájena. Netrvalo to ani půl staletí a akademické a občanské svobody, po nichž tolik volali pražští studenti, se staly základním pilířem akademických výsad – bylo povoleno sdružování a politická činnost studentů a vznikla samostatná univerzita s českým vyučovacím jazykem.

Neméně památným způsobem se zapsali univerzitní studenti do veřejného života v roce 1939, kdy se studentstvo zúčastnilo všech protestních akcí proti nacistickému okupačnímu režimu. Když zemřel na následky zranění při pražských říjnových oslavách výročí republiky student medicíny Karlovy univerzity Jan Opletal, stal se jeho pohřeb velkou celonárodní manifestací odporu proti okupantům. Nacisté vzali Opletalův pohřeb jako záminku k násilnému uzavření všech českých

FOTO: ARCHIV UK

vysokých škol 17. listopadu 1939, vysokoškoláky pozatýkali na kolejích a spolu s částí jejich učitelů odvezli do koncentračních táborů v Německu, čímž zahájili soustavnou represi české inteligence a protinacistického odporu. V důsledku těchto událostí byl 17. listopad prohlášen v Oxfordu Dnem studentstva a dodnes je slaven mezinárodní studentskou komunitou jako sváteční den.

Po skončení II. světové války roku 1945 se pražští univerzitní studenti s ohromným nadšením vrhli do obnovy zničeného hospodářství a univerzitního života. Jejich rozlet však zabrzdil další vývoj politických událostí v Československu. Když se v únoru 1948 chopila moci v zemi komunistická strana, byli to jediní

pražští vysokoškoláci, kteří protestovali proti nástupu nové totality. Jejich protestní pochod 25. února 1948 na Pražský hrad násilně rozehnala policie a nadlouho tak umlčela jakékoliv další projevy odporu proti novému režimu. Na druhé straně nutno přiznat, že studenti Karlovy univerzity se iniciativně zapojili do služeb nové moci. V době politické krize roku 1948 se studentstvo aktivně účastnilo činnosti tzv. akčních výborů, které se staly nástroji vítěznější komunistické strany. Nedlouho po únorových událostech roku 1948 se studenti stali rovněž nedílnou součástí „prověrkových“ komisí, které vylučovaly ze studií nepohodlné kolegy a zbavovaly učitele jejich poslání.

Ke cti pražského studentstva nutno říci, že velmi brzy „vystřízlivělo“ z opojení moci a všemožně se zasazovalo o reformu společnosti. Jako by si vzpomněli na slavné doby „studentské nonkonformity“ a dali nahlas najevo své požadavky. Tak vznikla novodobá tradice studentských majálesů, kdy na jeden jediný den, 1. května, bylo studentům dovoleno v pouličních průvodech karikovat nejen své kantory a spolužáky, ale i dobový režim. Majálesy roku 1956 a 1967 se nesmazatelně vepsaly do dějin Prahy stejně jako do historie Univerzity Karlovy protirežimními vtípky a legráckami, ale i následnými represemi. Zvláště brutální zásah policejních oddílů proti studentům u vysokoškolských kolejí na Strahově na konci listopadu 1967 se stal jednou z bezprostředních příčin uvolnění komunistického režimu a pražského jara roku 1968. Studenti i tehdy dostali své pověsti, utvořili Akademické rady jako zárodky akademických samospráv a podíleli se výrazně na celkové liberalizaci režimu. Proti obsazení Československa okupačními vojsky v srpnu 1968 protestovali sice vysokoškolská studentstva mohutným stávkovým hnutím, ale vyburcovat obyvatelstvo z obecné letargie se jim nepodařilo. Okupace země vedla k hlubokému rozčarování i mezi vysokoškoláky, jež vyústilo v sebeupálení studenta Univerzity Karlovy Jana Palacha v lednu 1969, který chtěl svým zoufalým činem protestovat proti politickému poraženectví.

Neměli bychom zapomenout ani na 17. listopad roku 1989, kdy ke zvratu socialistického režimu dali podnět právě pražští vysokoškoláci protestním pochodem Prahou, při němž došlo k policejnímu zásahu, jenž se stal pověstnou „rozbuškou“, která vyvolala ohromnou vlnu občanské nespokojenosti, vedoucí k nenásilné změně politických poměrů v zemi. Události po listopadu 1989 vedly studentstvo k přímému politickému „angažmá“ (vzpomeňme jen, kolik studentských vůdců zasedalo v parlamentních lavicích), ale i k hájení ryze „profesních“ zájmů (svobody slova a výuky, obnovení akademických svobod apod.), které se staly základem nového zákona o vysokých školách.

PODMÍNKY STUDIA NA UK – VÝVOJOVÉ TRENDY

PhDr. Pavel Kuchař, CSc, Fakulta sociálních věd

MOTIVACE

Škála odpovědí: 4 = rozhodně ano, 3 = spíše ano, 2 = spíše ne, 1 = rozhodně ne

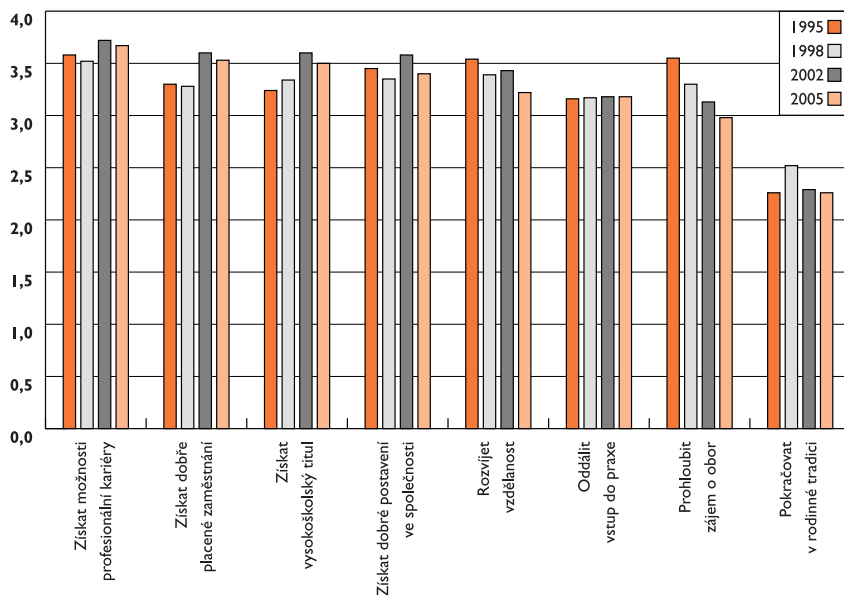

FOTO:ARCHIV UK

Není sporu o tom, že Univerzita Karlova je považována za vysokou školu, která má u nás nejvyšší prestiž. Lze diskutovat o oprávněnosti takového hodnocení a také o tom, do jaké míry tato vysoká prestiž odráží současnou úroveň studia a jeho podmínek, kvalitu studentů i učitelů. Otázek se nabízí přirozeně více: Není snaha po neustálém zvyšování počtu studentů do určité míry kontraproduktivní a nepovede nakonec ke snižování požadavků na studenty a následně i na učitele? Máme vůbec tolik kvalitních uchazečů o vysokoškolské studium na takto prestižní univerzitě?

Příspěvkem k hledání odpovědí na tyto a další otázky může být dlouhodobý výzkum studentů vysokých škol ČR, který od roku 1992 realizuje Centrum pro studium vysokého školství, a jehož již pátá etapa se v současné době zpracovává. V jednotlivých etapách (1992, 1995, 1998, 2002, 2005) se jej zúčastnilo (v závislosti na celkové velikosti výběrového souboru

studentů ČR, který se pohyboval mezi 1350 v roce 2002 až po 3040 v roce 1998) mezi 234 (v roce 2002) až 463 (v roce 1998) studenty UK. Výběr byl vždy dělán tak, aby v něm byly zastoupeny všechny typy fakult. Mezi respondenty se tedy vystřídali studenti z 1. a 2. lékařské fakulty, právnické, pedagogické, filozofické, matematicko-fyzikální, přírodovědecké fakulty, fakulty sociálních věd, fakulty humanitních studií (včetně IZV) a v roce 1998 i farmaceutické fakulty v Hradci Králové. S výjimkou první etapy v roce 1992 jsou ze všech dalších etap k dispozici primární data, tzn., že lze konstruovat časové řady všude tam, kde to srovnatelnost výzkumného nástroje (dotazníku) dovoluje. Následující text je prvním a zatím spíše obecnějším zpracováním alespoň části získaných poznatků.

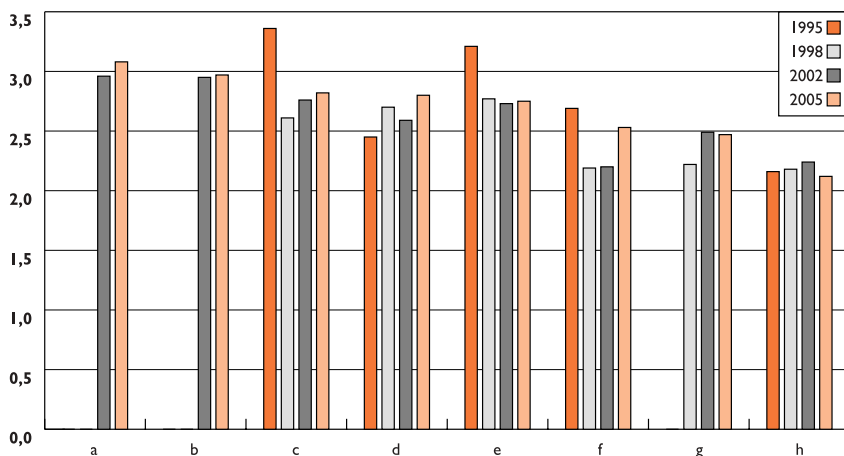
Dříve než se budeme věnovat vlastní analýze některých dat, umožňujících formulovat některé základní vývojové trendy, je třeba se krátce zmínit o specifi-

kách jednotlivých fakult. Již od 70. let, kdy se začaly provádět první systematické výzkumy studentů UK, je známá sociální podmíněnost studia na některých fakultách. Můžeme identifikovat fakulty s vysokým podílem autoreprodukčních tendencí, tedy takové, které studovali již rodiče, příp. prarodiče dnešních studentů (zejm. lékařské fakulty či právnická fakulta), naopak fakulty, které umožňují výraznější mobilitní vzestup studentů, jejichž rodiče mají častěji nižší vzdělání (zejm. pedagogická fakulta), fakulty se zřetelnou vazbou na studovaný obor (přírodovědecká či matematicko-fyzikální fakulta) a naopak fakulty, jejichž studenti mají tuto vazbu podstatně volnější (filozofická fakulta, fakulta sociálních věd) atd. V další analýze se ovšem těmito odlišnostmi zabývat nebudeme, neboť jednak datové soubory za jednotlivé fakulty nebyly ve všech etapách potřebně velké, jednak by šlo přece jen o poněkud hlubší pohled, překračující stanovený rámec.

DŮVODY SPOKOJENOSTI

2

Škála odpovědí: 4 = rozhodně ano, 3 = spíše ano, 2 = spíše ne, 1 = rozhodně ne

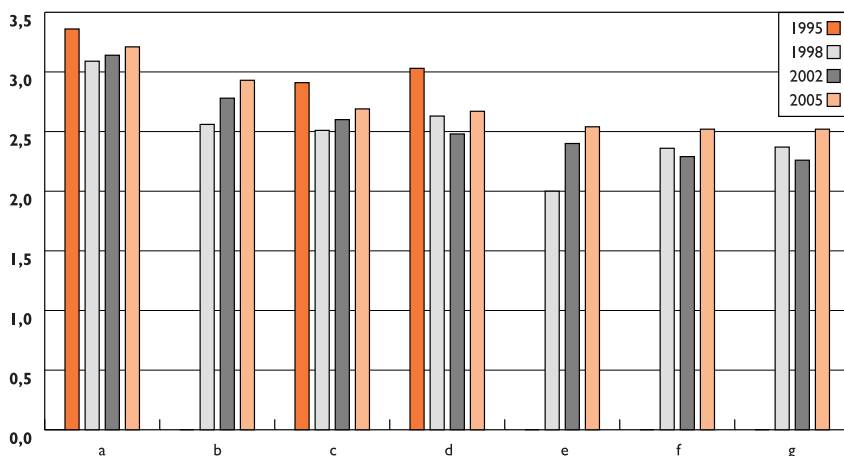

a. Lokalizace míst určených pro výuku je příznivá; za výukou není třeba tzv. „běhat po celém městě“ **b.** Pracovníci studijního oddělení jsou ke studentům vlídní, ochotní vždy poradit **c.** Při výuce učitelé poskytují studentům prostor pro diskusi a uplatnění svých názorů **d.** Studenti si mohou sami výběrem přednášek a seminářů zvolit své individuální studijní zaměření **e.** Většina nabízených přednášek a seminářů je vedena kvalitně, zajímavou formou **f.** Pro výuku existuje dostatek potřebných skript a učebnic **g.** Místnosti pro výuku jsou dostatečné, při výuce se netisneme v malých prostorách **h.** V rámci studia je věnován dostatečný prostor rozvoji jazykových znalostí

HODNOCENÍ VÝUKY

3

Škála odpovědí: 4 = rozhodně ano, 3 = spíše ano, 2 = spíše ne, 1 = rozhodně ne

a. Umožňuje získání širokých teoretických poznatků v oboru **b.** Obsahuje i nejnovější poznatky z oboru, použitelné v praxi **c.** Je dobře zorganizovaná, bez zbytečných časových prostojů **d.** Poskytuje dobré možnosti specializace v oboru **e.** Umožňuje osvojit si výpočetní techniku tak, jak to vyžaduje současná praxe v oboru **f.** Preferuje kvalitu poznání před kvantitou poznatků **g.** Nabízí osvojit si i praktické dovednosti důležité pro budoucí profesi

Motivace ke studiu

Náš pohled na studenty Univerzity Karlovy začneme analýzou jejich motivace ke studiu. Ta je zejména odrazem společenské situace v dané době a nelze se

proto divit, že zde můžeme v uplynulém desetiletí identifikovat některé významnější změny (graf. 1). Ve všech etapách byla sledována pomocí osmi motivů. Srovnáme-li je podle pořadí v roce 2005,

vidíme, že dlouhodobě ústředním motivem ke studiu je získání možností dobré profesionální kariéry. Na dalších místech je snaha získat dobře placené zaměstnání a snaha získat vysokoškolský titul, následované snahou získat dobré postavení ve společnosti. V druhé polovině pořadí je rozvíjení vzdělanosti, znalostí a schopností, snaha oddálit vstup do praxe a prohloubit zájem o obor. Dlouhodobě nejmenší vliv hraje v tomto celkovém pohledu pokračování v rodinné tradici. Podíváme-li se na změny, kterými jednotlivé motivy prošly, je zřejmé, že největší propad zaznamenal motiv prohloubení zájmu o obor. Ten byl v roce 1995 jedním ze dvou nejdůležitějších motivů, postupně jej však vytlačily motivy spjaté s možnostmi uplatnění se na trhu práce a motivy instrumentálního charakteru. Jinými slovy, studenti dnes na UK studují zejména proto, aby si vytvořili předpoklady pro získání dobré pracovní pozice ve své profesní kariéře (70 % odpovědělo v roce 2005 variantou „rozhodně ano“), zatímco svůj zájem sem přichází realizovat jen zhruba pětina studentů. Za pozornost také stojí konstantní podíl těch, kteří si studiem chtějí prodloužit mládí a (s výjimkou roku 1998) také těch, pro které je významným motivem pokračování v rodinné tradici. Nutno dodat, že uvedená motivační struktura je (v roce 2005) společná studentům všech fakult.

Podmínky studia

Druhou oblastí, které se budeme věnovat, jsou podmínky studia. Ty v uplynulých letech prošly, až na výjimky, velice zásadními změnami, což získaná data jasně ukazují (graf 2). Třebaže indikátory těchto podmínek prošly v uplynulých etapách výzkumu určitými změnami, celkové trendy jsou zřetelné. Z pohledu roku 2005 panuje mezi studenty nejvíce spokojenosti s lokalizací míst pro výuku a s prací studijních oddělení fakult, tedy s podmínkami organizační povahy. Další skupinu, kde spokojenost je již o něco menší, tvoří podmínky spojené s uspořádáním výuky – možnosti uplatnit při výuce vlastní názory v diskusi, možnosti volby individuálního studijního zaměření

a spokojenost s kvalitou přednášek a seminářů. Nejméně spokojenosti je s dostatkem studijní literatury, velikostí výukových prostor a zejména s prostorem, který je věnován rozvoji jazykových znalostí.

Z dlouhodobého pohledu je právě převážující nespokojenost s výukou jazyků stabilně na posledním místě spokojenosti s dílčími podmínkami studia. Naopak k největším změnám oproti roku 1995 došlo v hodnocení podmínek pro diskusi v rámci výuky a v hodnocení kvality přednášek a seminářů. Tehdy jednoznačně převažovala spokojenost s těmito podmínkami. Spíše v rovině hypotézy se může pohybovat vysvětlení založené na faktu, že v polovině 90. let byly počty studentů výrazně nižší než dnes, takže na učitele jich připadalo méně, mohli se jim tedy více věnovat a to se mohlo odrazit i v příznivějším hodnocení uvedených podmínek.

Ve srovnání se situací před třemi lety se zdá, že ke zlepšení došlo zejména v nabídce studijní literatury a možnostech tvorby individuálních studijních plánů. Naopak ještě horší je již zmíněné hodnocení možností jazykové výuky.

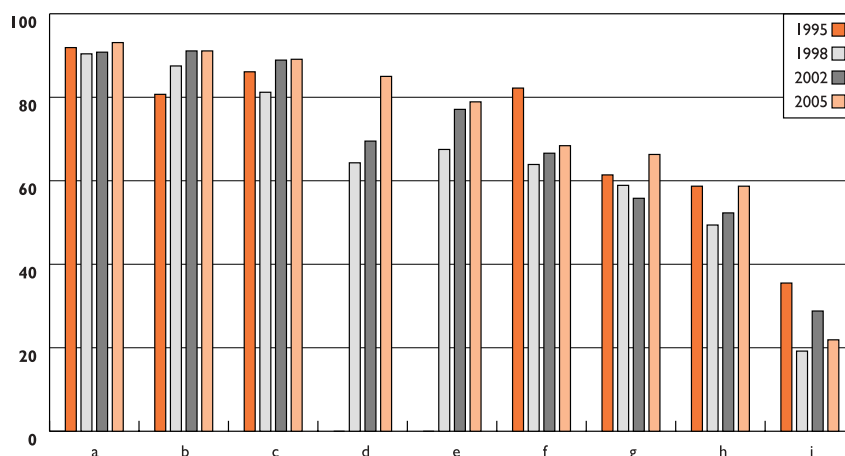
Nutno ještě dodat, že velice významnou roli v hodnocení podmínek studia hrají jednotlivé fakulty. Týká se to zejména spokojenosti s dostatkem studijní literatury a s velikostí výukových prostor.

V rámci zjišťování studijních podmínek byl poněkud hlubší pohled věnován dvěma oblastem: hodnocení výuky a zkušenostem s vysokoškolskými učiteli. Hodnocení výuky je od roku 1998 prováděno indikátory, které ukazují rostoucí spokojenost s jednotlivými aspekty (graf 3). Nutno také dodat, že spokojenost v roce 2005 poprvé za celou dobu sledování převažuje u všech aspektů. Dlouhodobě největší je s možnostmi získat v rámci výuky široké teoretické znalosti ze studovaného oboru, dále následuje s určitým odstupem spokojenost s tím, že výuka obsahuje i nejnovější poznatky z oboru.

Největší změny se týkají, vcelku pochopitelně, možností osvojení si výpočetní techniky podle požadavků praxe v daném oboru, výraznější spokojenost je také

ZKUŠENOST S UČITELI (1 = PŘEVÁŽNĚ ANO, 2 = PŘEVÁŽNĚ NE) 4

Varianta "Převážně ano" (%)

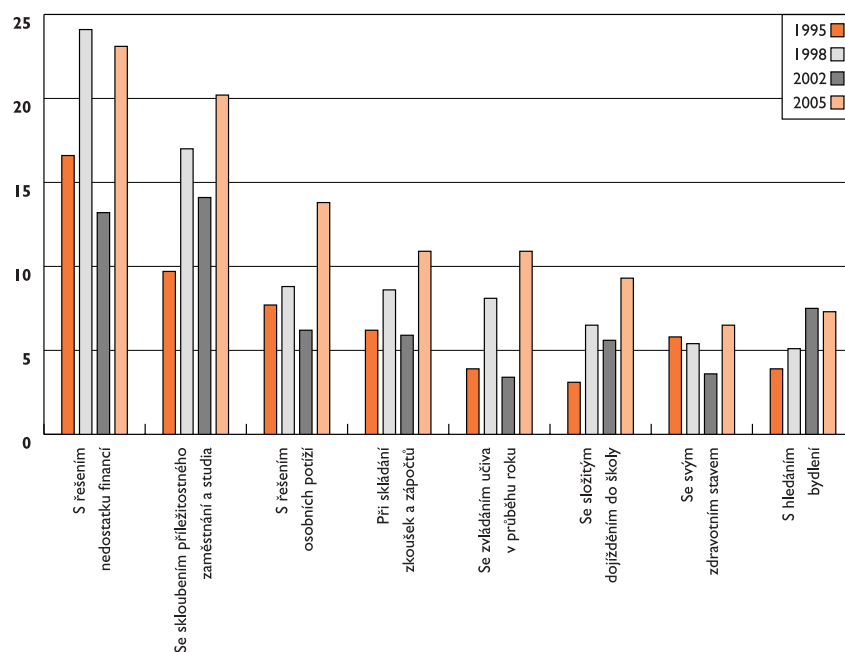

a. Jsou dobře připraveni na své přednášky a semináře **b.** Jsou uznávaní odborníci ve svém oboru **c.** Jsou ke studentům vstřícní a ochotní, nemají k nim přezíravý postoj **d.** Dodržují konzultační hodiny pro své studenty **e.** Nezanedbávají výuku ve prospěch svých vedlejších aktivit **f.** Mají velmi dobré pedagogické schopnosti **g.** Znají dobře praxi, uplatňují při výuce své praktické zkušenosti **h.** Mají pochopení, pokud má student nějaké osobní problémy **i.** Mají dobrý přehled o schopnostech jednotlivých studentů

PROBLÉMY V DOSAVADNÍM STUDIU 5

(1 = ČASTO, 2 = JEN OBČAS, 3 = NEMÁ)

Varianta "Časté problémy" (%)

s předáváním nejnovějších poznatků ve výuce. I zde ovšem hraje důležitou roli fakulta, zejména v hodnocení možností osvojení si výpočetní techniky a preference kvality poznání před kvantitou poznatků.

Hodnocení učitelů bylo prováděno pouze na dvoustupňové škále (převážně ano, převážně ne). Podíly kladného hodnocení jednotlivých aspektů práce učitelů ukazuje graf 4. Opět zde platí poměrně zřetelné dlouhodobé tendence. Téměř

FOTO: ARCHIV UK

naprostý souhlas se týká toho, že jsou dobře připraveni na přednášky a semináře, že jsou uznávanými odborníky ve svém oboru, a také jejich vstřícnosti ke studentům. Převážně kladně je hodnocena také jejich pracovní morálka (dodržují konzultační hodiny a nezanedbávají výuku kvůli svým vedlejším aktivitám). Určité rozpaky naopak může vzbuzovat zjištění, že zhruba třetina studentů má pochybnosti o jejich pedagogických schopnostech a o jejich znalostech praxe ve svých oborech. Mírnou většinou studentů je kladně hodnoceno pochopení učitelů pro problémy studentů. Jediná charakteristika, ve které dlouhodobě převažuje záporné hodnocení, se týká přehledu, který mají učitelé o schopnostech jednotlivých studentů – názor, že učitelé tento přehled nemají, zastává téměř 80 % studentů.

Ve srovnání s hodnocením v roce 2002 došlo ve všech aspektech (s výjimkou zmíněného přehledu o schopnostech studentů) ke zlepšení hodnocení učitelů. Nejvýraznější je posun v hodnocení dodržování konzultačních hodin a znalostech praxe ve svém oboru. Důležité je, že fakulty zde hrají pouze okrajovou roli, takže uvedené hodnocení lze vztáhnout na většinu učitelů UK.

Problémy v průběhu studia

Poslední oblast, které se budeme věnovat, je přehled hlavních problémů, se kterými se studenti v průběhu svého studia setkávali a setkávají. Již letmý pohled na příložený graf 5 ukazuje, že v tomto případě je variabilita problémů v průběhu uplynulých deseti let poměrně značná. Z hlediska celkového průběhu se rok 2005 nejvíce podobá roku 1998 – najít příčiny této podobnosti by ovšem vyžadovalo dosti hlubokou analýzu širokého okruhu faktorů (z hlediska zastoupení fakult je rok 2005 spíše podobný roku 2002). Důležité je spíše to, že s výjimkou problémů s hledáním bydlení došlo ve všech ostatních okruzích problémů ve srovnání s rokem 2002 k jejich růstu, a to někdy velice významnému.

Nejvíce problémů mají studenti podle očekávání s nedostatkem financí (zde je oproti roku 2002 nárůst 10 %) a s tím související potřebou sladění příležitostného zaměstnání s požadavky studia (nárůst o 6 %). Problémy tohoto druhu má dnes pětina studentů. K trojnásobnému nárůstu potíží došlo u zvládnání učiva v průběhu roku, dvojnásobnému u výskytu blíže nespecifikovaných osobních potíží a také u zdravotních potíží.

Závěr

Znamená to, že studenti jsou dnes vystaveni většímu tlaku, než tomu bylo v minulých letech. V obecné poloze je tento tlak důsledkem změn, kterými prochází celá společnost a který je zaznamenáván ve všech sociálních skupinách. Jeho společným jmenovatelem je růst důrazu na výkon a odpovědnost, prohlubování konkurenčního prostředí, které se nemůže vyhnout ani studentům vysokých škol. Na druhé straně je otázkou, jak jsou současní studenti pro zvládnutí tohoto tlaku vybaveni. Vezmeme-li v úvahu růst spokojenosti ve všech sledovaných okruzích, spojených s vlastním studiem, je patrně třeba hledat zdroje problémů zejména mimo oblast studia – v sociálním a ekonomickém zázemí studentů a v jejich motivaci ke studiu. Zřetelně se totiž rýsuje spojnice mezi prezentovanými motivy ke studiu (zejména získat možnosti profesionální kariéry a posléze dobře placené zaměstnání) a ústředními problémy, se kterými se studenti setkávají (nedostatek financí a skloubení zaměstnání a studia). Ryze instrumentální motivy, jen lehce podložené skutečným zájmem o vzdělávání, nejsou zjevně vždy nejlepším vybavením pro studium. Do jaké míry se tato hypotéza potvrdí či nikoliv, ukáže ovšem až další zpracování získaných dat.

SOCIÁLNÍ POLITIKA – BĚH NA DLOUHOU TRÁŤ

Prof. RNDr. Eva Kvasničková, CSc., prorektorka pro sociální záležitosti

Končící funkční období je dobou, kdy každý z nás bilancuje a porovnává představy a plány se skutečnými výsledky. Úkolem úřadu, do kterého jsem nastoupila, bylo uskutečňovat sociální politiku Univerzity Karlovy, zodpovídat za soubor činností, kterými chce UK pomoci sociálně slabým a zdravotně postiženým studentům, kteří úspěšně studují na UK i zaměřit se na sociální zvýhodnění studentů prezenčního studia, kteří jsou mimořádně úspěšní ve studiu, ve vědecké a tvůrčí činnosti. Na začátku chci poznamenat, že sociální potřeby studentů uspokojeny nejsou a činnost univerzity se pouze postupně přibližuje k cílům, které byly zmíněny.

Od samého počátku byly jasné nejbližší konkrétní úkoly: navázat dialog s posluchači, vytvořit pravidla pro přidělování míst na kolejích, kontrolovatelné a čitelné pro všechny žadatele, a soustředit se na pomoc studentům, kteří mají speciální potřeby anebo jsou v životní tísni.

Řada problémů se stala postupem času obtížnější, než jsme předpokládali. Prostředí kolejí není na takové úrovni, jak by mělo být pro život a práci vysokoškolských studentů. Budovy jsou většinou staré, není dostatek financí na rychlé a rozsáhlé rekonstrukce a nová vybavení. Problémy nastaly i s nedostatkem míst na kolejích, zvláště v prvních měsících každého nového akademického roku téma vděčné pro každoroční medializaci v tisku, rozhlasu i televizi. V roce 2002 bylo rozhodnuto zakoupit areál v Hostivaři, aby tak univerzita rozšířila počet míst na kolejích a pomohla většímu počtu studentů řešit problémy s ubytováním. Částku, kterou si musela univerzita zapůjčit, bude splácet deset let - přitom postupné přebudování areálu a vybavování pokojů pro studenty je rovněž finančně náročné.

Vedení univerzity postupně vypracovalo nové stipendijní řady s různým typem sti-

FOTO: ARCHIV UK

pendií, které byly v porovnání s předchozími značně zvýšeny. V mimořádné situaci, kterou byly živelné katastrofy v ČR, bylo vyplaceno více než milion korun studentům z postižených oblastí formou jednorázové pomoci a dále měsíčního stipendia po dobu zimního semestru.

Dalším podstatným úkolem byla a je snaha o postupné vyrovnávání podmínek studia a života studentů, kteří potřebují speciální pomoc. Myslím si, že k mnohému jsme

dospěli. V první řadě se zlepšila informovanost studentů o možnostech, které jim fakulta a univerzita mohou poskytnout. Nejbližším kontaktem studentů, kteří potřebují speciální pomoc, jsou pracovníci Informačního a poradenského centra UK a pedagogové, kteří byli pro tuto funkci jmenováni děkany fakult. Informují a pomáhají nejen studentům UK, ale i všem zájemcům-středoškolákům, kteří uvažují o studiu na příslušné fakultě

univerzity. Scházíme se společně několikrát za semestr na pracovních setkáních i seminářích; diskusi k problémům i možnost vzájemné informovanosti považují za velmi podstatné. S individuálními problémy se studenti obracují samozřejmě i na mě. Byla vytvořena speciální www stránka uni-

Od roku 2001 je na UK realizován rozvojový projekt Zkvalitňování podmínek studia handicapovaných studentů na UK. V letošním roce se do projektu zapojila většina fakult (11) celkem 15 dílčími projekty. Podařilo se rozšířit počet pokojů na kolejích s bezbariérovým vybavením a při-

sociální komise Akademického senátu, Grémia kolejních rad i dalších. Spolupráce nikdy nebyla jednoduchou záležitostí, diskuse byly dlouhé, ostré a někdy i plné emocí. Ale překvapující, povzbuzující a motivující byla postupná profesionalizace studentů znalých pravidel, ochota mnohých zabývat se skutečně časově náročnými řešeními situací a řešit je s nadhledem, nikoliv podle osobních požadavků, i strávit mnoho hodin při vypracování pravidel, řádů, praktických postupů i dalších dokumentů, včetně účinné pomoci při průběhu ubytování. Mnozí už ukončili svoje studia a odešli z univerzity, avšak vzpomínám na ně s poděkováním a potěšením.

Každým rokem jsou vypracovány Zásady ubytování studentů, zjednodušilo se podávání žádostí o koleje a v rámci finančních možností se koleje upravovaly a upravují. Podstatným úkolem posledních měsíců je řešení „ubytovacích“ stipendií. Úkol vznikl rozhodnutím MŠMT o změně dotací ubytování a stravování na přímé dotace a tím nutnost vypracování nového stipendijního řádu. Připravuje se internetová poradna pro studenty, organizování pomoci studentům se speciálními potřebami při přijímacích řízeních i v prvních dnech pobytu na fakultách a další úkoly, které z této činnosti vyplývají.

Činnost prorektora mi vzala mnoho času, ale s tím jsem počítala. Jedním z hlavních pocitů v posledních letech ve funkci bylo vědomí, že žádná práce není zcela dokončena, jen určitý úsek celkového cíle a začíná se znovu, často na nových základech a v jiných podmínkách. Ale získala jsem i pocit velké sounáležitosti s úctyplnou univerzitou – genius loci je nezaměnitelný – a stala jsem se spolupracovníkem lidí, kterých si velmi vážím a kteří v čele s pane rektorem jsou vždy ochotni pomoci posunout ten zmíněný balvan o kousek dál s vldností a porozuměním. I vlastní pracovní prostředí na univerzitě je tvořeno spolupracujícími, pilnými a aktivními lidmi. I když, jak jsem řekla v úvodu, jsme v prvních kilometrech cesty a cesta je dlouhá, myslím si, že jsme položili seriózní základ pro její pokračování a zrychlení.

FOTO: ARCHIV UK

verzity i fakult s nezbytnými informacemi pro studenty se speciálními potřebami, každoročně vychází aktualizovaná brožura a CD. V tomto roce jsou doplněny o informace o možnostech sociální pomoci (dávky státní sociální podpory, sociální péče), o nadacích a grantech, které studenti mohou podávat, uvedeny jsou kontaktní údaje a postup při podávání žádostí. Specializovaná oddělení a katedry fakult UK se problémy handicapovaných studentů zabývají vysoce odborně.

pravit podmínky pro zvýšení jejich počtu. Pro aktivní využití volného času studentů bylo zřízeno Centrum pro sportovní aktivity handicapovaných studentů, kterého se ujali zkušení odborníci-pedagogové. Program centra je rovněž vyvěšen na stránkách univerzity. Značně těžký balvan problémů se postupně osekával i s pomocí aktivního a chytrého kolektivu spolupracovníků – studentů a mladých pedagogů. Připomínám intenzivní práci členů

KAM SMĚŘUJE KaM?

Mile mě překvapilo, že představitelé univerzity berou studenty jako své kolegy a spolurozhodují s nimi o budoucnosti a podobě studia a celého vývoje vysoké školy, říká Ing. Mojmír Bém, nový ředitel Kolejí a menz.

FOTO: ARCHIV UK

Čím Vás zaujala možnost pracovat na KaM?
Práci pro KaM UK chápu jako manažerskou výzvu, jako příležitost dokázat, že lze provozovat organizaci tohoto typu i v zásadně odlišných podmínkách tržního prostředí. Dalším důvodem bylo to, že mi práce tohoto typu vyhovuje, nemám totiž rád stereotyp a vyšlapané cesty. Významným důvodem při mém rozhodování bylo i to, že mohu pracovat pro prestižní univerzitu světového věhlasu.

Bydlel jste někdy na kolejích? Jak vzpomínáte na toto studentské období?

Ano bydlel, bohužel velice krátce, v prvním semestru na chlapeckých kolejích

Strahov. Po přestěhování do Prahy jsem studentský kolejni život přerušil a znám jej již jen jako návštěvník nebo z nostalgického vyprávění spolužáků a spolužaček.

Co Vás na novém místě mile překvapilo?

Mile mě překvapilo to, že představitelé univerzity berou studenty jako své kolegy a spolurozhodují s nimi o budoucnosti a podobě studia a celého vývoje vysoké školy. Snaha o řešení problémů je vedena demokratickou cestou. Jako pozitivní dále vidím i stále stoupající podíl komunikace po internetu a celkově vysoký stupeň zavedení a využití této komunikační technologie, kterou bych více čekal u technických škol.

Jsem rád, že studenti UK budou odcházet do praxe s těmito zkušenostmi.

A co Vás nemile překvapilo?

Nemile mě překvapila spousta neřešených a nevyřešených problémů, ať už se jedná o stanovení cen nebo o ekonomiku provozu či o chybějící reálnou koncepci účinného řízení organizace. Rovněž si myslím, že vzhledem k rozsahu spravovaného majetku mají KaM málo pravomocí k operativnímu řízení odpovídajících reakcí na vnější podmínky a rychlému přizpůsobení se podmínkám trhu. Skutečně velkým problémem je dlouhodobá ztrátovost menz a fyzický stav kolejí, které by

potřebovaly vyšší rozsah údržby, obměnu vnitřního vybavení a zajištění ubytovacího standardu na úrovni doby.

Jak se Vám spolupracuje s AS UK a univerzitou?

Spolupráci s AS UK a s vedením univerzity hodnotím velice kladně, je konstruktivní, korektní a přináší mi spoustu nových poznatků nutných pro efektivní řízení.

Nyní, v počátečním období, více spolupracuji s vedením UK, protože konzultuji své názory na činnost a uspořádání KaM. Jsem rád, že mi bylo umožněno řádně a detailně se seznámit s jednotlivými objekty KaM a to včetně technického zázemí a personálního obsazení.

Spolupráce s AS UK je teprve přede mnou a proto je obtížné ji hodnotit. Dopředu však mohu říci, že se na ni těším a věřím, že bude oboustranně prospěšná.

Vím, že je možná ještě příliš brzy na tuto otázku – vzhledem ke krátké době Vašeho působení na KaM – ale prozradíte nám, které kroky plánujete jako první?

- 1) analýza současného stavu,
- 2) návrh vnitřní organizační struktury KaM,
- 3) přizpůsobení organizace tržním podmínkám (ceny, náklady),
- 4) racionalizace činností, zefektivnění jejich provozu, optimalizace nákladů,
- 5) ekonomický pronájem, případně uzavření neefektivních částí KaM.

Velká část studentů se stravuje v menzách, ale ne vždy jsou spokojeni se službami. Počítáte například se změnou jídelníčku?

S úpravami jídelníčků v menzách počítám. Je to z toho důvodu, že je zapotřebí zvýšit výdej jídel a tím zlepšit rentabilitu menz. Bohužel, nemám k dispozici žádnou hodnověrnou studii ani teorii o tom, co studenty odrazuje od stravování v menzách a proč místo teplého jídla dávají přednost studené bagetě nebo odcházejí jinam. Mohu se jen domnívat, že trvale klesající počty strážníků v minulých letech jsou způsobeny málo atraktivní nabídkou, estetickým vzhledem jídla, dlouhými frontami, nevhodným vyučovacím rozvrhem,

FOTO: ARCHIV UK

neúctným prostředím nebo dokonce chutí jídel. Tady by bylo zajímavé znát jejich názory, dokud jsme schopni něco udělat pro další budoucnost menz. V opačném případě totiž hrozí, že menzy zaniknou a studenti budou odkázáni na dražší jídlo v restauracích, pomalejší obsluhu a mnohde i nižší hygienu přípravy jídel. V současnosti není tento problém jen náš, týká se obecně všech menz ostatních vysokých škol, protože ztrátová je naprostá většina z nich. Oblast zdravé výživy je samostatným problémem, protože např. zvýšení podílu zeleniny je otázkou finanční. Zelenina je poměrně drahá vzhledem k ceně jídla

a hygienické podmínky jejího výdeje jsou přehnané (např. saláty musí být vychlazené po celou dobu výdeje na velmi nízkou teplotu, při které jsou však obtížně konzumovatelné).

Na závěr bych chtěl říci, že KaM jsou v současné době ve velice nelehké situaci a že je bezpodmínečně nutné změnit způsob práce, celou řadu léty zaběhaných postupů a myšlení lidí a zásadně zlepšit rentabilitu. Jenom tato cesta je podmínkou úspěchu, protože bez přizpůsobení činnosti organizace tržním podmínkám není možné očekávat ekonomickou prosperitu.

Za rozhovor děkuje redakce časopisu Forum

REFORMA DOTACÍ NA UBYTOVÁNÍ STUDENTŮ

Prof. RNDr. Eva Kvasničková, CSc., prorektorka pro sociální záležitosti
RNDr. Tomáš Jelínek, kancléř UK

Když v posledních měsících roku 2004 zveřejnilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy nová „Pravidla pro poskytování dotací MŠMT podle zákona o vysokých školách veřejným vysokým školám na ubytování a stravování studentů a na ubytovací stipendia na rok 2005“, mohlo se snad zdát, že jde o další z mnoha dokumentů k financování vysokých škol. Takových jsou vydávány desítky a většinou vlastně neznamenaají žádnou skutečnou změnu, ale pouze přinášejí další nárůst výkazů, přehledů, hlášení – prostě byrokracii a administrativě se v ČR daří více než dobře.

Tento materiál však změnu přinesl, a to podstatnou. Zásadním způsobem totiž mění celý způsob dosavadních státních dotací na ubytování studentů. Pravidla, která vznikla v úzké spolupráci ministerstva a Studentské komory Rady vysokých škol, totiž zcela zrušila dotace na provoz kolejí, které vysoké školy dostávaly a naopak zavedla novou formu stipendií, tzv. ubytovací stipendia, která budou dostávat přímo studenti.

Na základní princip této změny, nazývané reforma ubytování, lze jistě mít různé názory, ale elementární logiku mu upřít nelze. Zatímco dosud stát nepřímou přispíval pouze těm studentům, kteří byli ubytováni v kolejích, v novém systému bude přispívat na stipendia všem studentům, nebo – přesněji – všem těm, kteří si to vzhledem k výsledkům svého studia zaslouží. Tyto výsledky nelze měřit jinak, než nějakými rozumnými kritérii. Bylo by možné pochopit kritéria, která by např. stanovovala, že na stipendium má nárok student, který své studium příliš neprotahuje, který studuje v prezenční formě studia, že toto stipendium nelze pobírat najednou vícekrát, byť student studuje současně ve více studijních programech apod.

Kritéria MŠMT, podle kterých se vypočte

celková výše dotace vysoké školy na ubytovací stipendia, jsou však poněkud jiná:

Podmínkou pro započtení je, že student

- ▼ 1. je studentem bakalářského, magisterského nebo doktorského studijního programu v prezenční formě studia,
- ▼ 2. studuje v prvním studijním programu, nebo ve studijním programu na něj navazujícím, nebo přestoupil z jednoho studijního programu do jiného a předchozí studium mu bylo uznáno: v případě souběžně studovaných studijních programů je student započten nejvýše jednou, a to v tom studijním programu, ve kterém byl do studia zapsán dříve,
- ▼ 3. nepřekročil standardní dobu studia v žádném ze souběžně studovaných studijních programů,
- ▼ 4. je státním občanem České republiky, nebo je osobou bez státní příslušnosti, která má na území České republiky povolený trvalý pobyt, nebo je státním příslušníkem členského státu Evropské unie nebo jiného smluvního státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru (Islandu, Norska, Lichtenštejnska) nebo Švýcarské konfederace, nebo který je rodinným příslušníkem takové osoby,
- ▼ 5. nemá místo trvalého pobytu v okrese, v němž je místo jeho studia,
- ▼ 6. nemá místo trvalého pobytu na území hlavního města Prahy, je-li místo jeho studia na území hlavního města Prahy.

Zatímco o bodech 1 a 4 asi nelze příliš polemizovat, ostatní podmínky jsou velmi diskutabilní. Stát podle bodu 2 nepřispěje na stipendium studenta, který má za sebou být jedno bezprostředně nenavazující studium. Nezáleží na tom, zda toto studium bylo úspěšné, nebo neúspěšné,

zda trvalo pět let nebo dva měsíce, zda běželo v loňském roce nebo před šesti lety. Za pozornost též stojí, že všechny ministerské podmínky jsou se zpětnou platností. Podle bodu 3 se pro dotace na tato stipendia použije mnohem přísnější měřítko, než třeba pro dotace na vzdělávací činnost vysokých škol. Zatímco zde se toleruje studium, které standardní dobu nepřevýšilo o více než jeden rok, v případě stipendií tato tolerance není a navíc se podmínka vztahuje na všechny souběžně studované studijní programy. Konečně v bodech 5 a 6 se vylučují studenti, kteří mají trvalé bydliště nahlášené v okrese, kde sídlí fakulta, na které studují, nebo v Praze, pokud studují v Praze. Na to, že trvalé bydliště je čistě administrativní údaj, který nemusí nic vypovídat o skutečném místě pobytu, že se takto stanoví tvrdá dělící čára mezi studentem, který v okrese trvalé bydliště má a studentem, který ho má o dům vedle a v neposlední řadě, že mnoho studentů sice trvalé bydliště v daném okrese má, ale již nežijí v domácnosti s rodiči a náklady s bydlením spojené si tedy nesou sami, se zřetel nebere.

Při čtení materiálů vznikajících při přípravě těchto kritérií se nelze ubránit dojmům, že cílem nebylo stanovit objektivní a přiměřené podmínky, které by měly skutečnou vypovídající hodnotu, ale spíše pravidla nastavit tak, aby se celkový počet studentů zredukoval na takovou hodnotu, která by umožnila dosáhnout slušné výše stipendia na jednoho studenta.

Univerzita Karlova během roku 2004, kdy se tato reforma připravovala, vznesla k zamýšleným principům opakovaně mnoho připomínek. Ty se samozřejmě týkaly zmíněných kritérií, a to principiálně, nejen z důvodu obavy, že to bude právě UK, jejíž studenti na nový systém doplatí nejvíce (tato obava podložena odhady rozložení dotací, se bohužel

FOTO: ARCHIV UK

ukazuje jako důvodná). Další připomínky se týkaly nepřipravenosti této reformy, chybějících analýz, zda budou vysoké školy vůbec dlouhodobě schopny provoz kolejí udržet, nejasností ohledně dalšího investičního financování rozvoje kolejí, důsledků vznikajícího odlišného způsobu financování kolejí na straně jedné a menz na straně druhé, faktu, že subjektem, který na reformě jednoznačně vydělá, bude ministerstvo financí díky vyšším odvodům daně z přidané hodnoty apod. Stejně tak UK namítala proti načasování reformy, která měla původně být zahájena k 1. lednu 2005, tj. uprostřed platnosti smluv o ubytování mezi vysokou školou a studenty.

Jakkoliv některým připomínkám nakonec bylo vyhověno, značná část námitek vedení UK a Akademického senátu UK zastoupeného v tomto zejména Sociální komisí zůstala nevyslyšena a v listopadu 2004 ministryně školství o změně způsobu státních dotací na ubytování studentů a o výše zmíněných kritériích platných pro čtvrté čtvrtletí roku 2005 rozhodla.

Pro univerzitu tak v této oblasti vyvstaly tři základní úkoly: shodnout se na vnitrouniverzitním systému rozdělování ubytovacích stipendií, nalézt přijatelné zásady nové tvorby cen za ubytování v kolejích a pokusit se dosáhnout změny ministerských kritérií alespoň od roku 2006.

Nový systém v oblasti ubytování na kolejích, metodika tvorby cen a systém rozdělování stipendií na podporu ubytování byly diskutovány na výjezdním zasedání členů kolegia rektora UK, Sociální komise Akademického senátu UK a Grémia kolejních rad v lednu letošního roku a poté na mnoha jednáních Sociální komise, kterých se účastnili i předsedové a další členové studentských komor fakultních akademických senátů, členové jednotlivých kolejních rad a další.

Stipendia na ubytování v rámci UK

Při stávající metodice rozdělování nepřímých dotací na ubytování (počet odubytovaných lůžkokodů studenty v minulém roce násobený normativem) se částka, kterou UK na provoz kolejí každoročně obdržela, pohybovala okolo 125 mil. Kč (v roce 2004 132 mil. Kč). Při uplatnění nových kritérií bylo možné odhadovat, že výše dotace na ubytovací stipendia poklesne na zhruba polovinu (resp. cca 15 milionů pro čtvrté čtvrtletí 2005). Razantní pokles je způsoben zejména kritérii MŠMT č. 2 a 6. Poté, co se ujasnilo, že jako základ pro určení výše dotace na stipendia v roce 2005 se vezme počet studentů k 31. říjnu 2004 a platí-li, že celkovou výši prostředků MŠMT navýší, může být pokles dotace pro studenty univerzity znatelně nižší, pro čtvrté čtvrtletí 2005 lze snad počítat s částkou cca 20 mil. Kč.

Základním principem při rozdělování stipendií studentům UK by měla být podpora sociálně slabých studentů, s využitím klasifikace dané právními předpisy u studentů mladších 26 let a obdobně u studentů starších, kteří podle zákona již mají svou domácnost tak, aby se výše přiznávaného stipendia (ve dvou kategoriích) pohybovala okolo 1000 Kč měsíčně. Podle zpracované expertizy se počet sociálně slabých studentů v kategorii příjmu domácnosti do 1,1 násobku životního minima pohybuje okolo 12 %, v kategorii 1,1-1,8 násobku životního minima okolo 19 % s tím, že uvedené hodnoty jsou maximální, skutečné počty budou pravděpodobně nižší. U studentů, kteří nejsou občany České republiky a nemají zde trvalý pobyt, se předpokládá přiměřené použití věcně odpovídajících právních předpisů příslušného státu.

Podle původního návrhu měly být zbylé prostředky (tj. po přiznání stipendií sociálně slabým studentům) rozděleny mezi studenty doktorských studijních programů, které jsou prioritou UK a dále použity jako navýšení prospěchových stipendií podle podmínek jednotlivých fakult. Tento návrh, vzniklý jako výsledek mnoha diskusí o nalezení objektivně odůvodnitelného okruhu studentů, mezi které by mělo význam prostředky rozdělit, Akademický senát UK na svém zasedání dne 1. dubna 2005 při projedná-

PŘEHLED CEN ZA UBYTOVÁNÍ NA JEDNOTLIVÝCH KOLEJÍCH:

kolej/typ pokoje (cena je za měsíc, včetně DPH, po zaokrouhlení)	Jednota	Petrská	Arnošt	Budeč	Švehlova	Větrník	Hvězda	Kajetánka	Komenského	Olbracht	Nová	Houštká	17.listopad	Otava + Vltava	Hostivař	Bolevecká	Heyrovského	Šafr. pavilon	Na Kotlí	Palachova
1 lůžkový	4 043			3 116	2 425	2 351	2 322													
1 lůžkový - nadstand. vyb.																				
1 lůžkový se soc.zař.	4 650	4 939						2 690	4 673						3 082				2 786	
1 lůžkový se soc.zař. - nadst.								2 824												
2 lůžkový	3 235		3 690	2 493	1 940	1 881	1 857			3 192	2 058	3 128			2 144	1 913		2 062	1 938	
2 lůžkový - nadstand. vyb.						1 975														
2 lůžkový se soc.zař.		3 952			2 231		2 136	2 152	3 739	3 670			2 628	2 016	2 466	2 200	1 526	2 371	2 229	3 025
2 lůžkový se soc.zař. - nadst.								2 259												
3 lůžkový	2 588		2 952	1 994	1 552	1 505				2 553		2 502				1 531		1 650	1 550	
3 lůžkový - nadstand. vyb.																				
3 lůžkový se soc.zař.	2 976				1 785					2 936				1 612			1 221			2 420
3 lůžkový se soc.zař. - nadst.																				
4 lůžkový	2 264		2 583		1 358	1 317	1 300			2 234		2 189				1 339			1 357	
4 lůžkový - nadstand. vyb.																				
4 lůžkový se soc.zař.								1 495												
4 lůžkový se soc.zař. - nadst.																				
5 lůžkový	1 941		2 214			1 129						1 877								
5 lůžkový se soc.zař.														1 209						

vání příslušné Změny Stipendijního řádu UK neschválil.

Po tomto rozhodnutí senátu následovala nová jednání a diskuse zejména na studentských grémiích, která vedla k přípravě návrhu nového. Ten zachovává primární orientaci na sociálně slabé studenty a zbylou částku plošně rozděluje mezi ostatní studenty univerzity, splňující základní podmínky (např. prezenční forma studia, vyloučení studentů studujících ve studijním programu uskutečňovaném v cizím jazyce) a doplňující podmínky vycházející z modifikovaných podmínek MŠMT (omezení na maximálně dvě předchozí neúspěšná studia, nepřekročení standardní doby studia o více než jeden rok v žádném ze souběžně studovaných studijních programů) s tím, že bližší podrobnosti ponechává na opatření rektora podléhajícímu vyjádření Akademického senátu UK.

Při opakované diskusi na Sociální komisi UK i na dalších fórech se ukázalo, že zatímco tyto principy mají vesměs konsensuální podporu, spornou otázkou zůstává, zda při rozdělování zbylé částky (a příp. u druhé kategorie sociálně slabých studentů) vyloučit studenty s trvalým bydlištěm v Praze, resp. Hradci Králové u studentů LF v Hradci Králové a FaF,

resp. Plzni u studentů LF v Plzni. Předkládaný návrh vedení UK vychází z argumentace o nedostatečných důvodech pro takovéto plošné vyloučení na základě údaje čistě administrativní povahy, jakkoliv by toto vyloučení umožnilo více jak 50% navýšení částky pro plošné rozdělení. Vzhledem k navrhovanému plošnému rozdělení zbylé částky (po odečtení prostředků na stipendia sociálně slabým studentům) se po zvážení velkého administrativního zatížení fakult v případě vyplácení na fakultách, problémů u studentů zapsaných na více fakultách apod. navrhuje, aby stipendia byla bezhotovostně vyplácena prostřednictvím rektorátu s tím, že by se tak dělo na základě elektronickým způsobem podávané žádosti obsahující mj. bankovní spojení.

Výsledek projednávání tohoto nového návrhu Změny Stipendijního řádu UK na zasedání Akademického senátu UK dne 3. června 2005 se lze dočíst ve shrnující zprávě z tohoto jednání na str. 22.

Ceny a systém ubytování na kolejích UK

Zrušení státních dotací na provoz kolejí se nutně a bohužel negativně musí projevit v cenách za ubytování na kolejích UK,

na kterých se nachází takřka 14 000 lůžek. V diskusích byla postupně opuštěna varianta plošného navýšení stávajících cen o hodnotu dosavadní dotace (čili o přibližně 1100 Kč měsíčně) s tím, že za východisko pro cenu za ubytování v kolejích v akademickém roce 2005/2006 se vezmou skutečné režijní náklady na dané koleji v předchozím roce se započtením skutečné obložnosti a s navýšením o položku do fondu oprav, přičemž v případech hodných zvláštního zřetele se zejména odpisové náklady související s velkými investičními akcemi mohou rozprostřít v rámci všech kolejí.

Tyto režijní náklady za rok 2004 byly na každé koleji předmětem kontrol a auditů a po očištění od jednorázových nákladů se staly základem pro určení režijní ceny. V rámci těchto kontrol byly plošně sníženy započítané osobní náklady na těch kolejích, které se z hlediska jejich výše ukázaly jako nadprůměrné. Zásadní roli při výpočtu režijní ceny hraje obložnost dané koleje, tj. počet skutečně odubytovaných lůžkodnů v poměru k počtu lůžek násobenému počtem dní v roce. Průměr v rámci všech kolejí UK v roce 2004 byl cca 74 %. Tato hodnota sama o sobě není uspokojivá, přičemž existují koleje, kde dosažená obložnost byla ještě mnohem

nižší (pod 60 %, extrémem je i 27 %). Aby se cena na některých kolejích nestala zcela nekonkurenceschopnou, bylo při výpočtu použito předpokladu dosažení obložnosti na úrovni 85 %, jakkoliv splnit tento předpoklad bude zvláště na některých kolejích velmi obtížné. Zároveň se ovšem tento předpoklad stává přímým impulsem k zefektivnění provozu jednotlivých kolejí.

Takto stanovená základní režijní cena je pro jednotlivé koleje UK následující:

Kolej	Kč/den (bez DPH)
Jednota	79,9 Kč
Petrská	135,4 Kč
Arnošt	89,3 Kč
Budeč	76,1 Kč
Švehlova	55,1 Kč
Větrník	59,5 Kč
Hvězda	59,0 Kč
Kajetánka	72,2 Kč
Komenského	129,3 Kč
Olbracht	92,3 Kč
Nová	64,4 Kč
Houšťka	78,7 Kč
17.listopad	82,3 Kč
Otava	56,0 Kč
Vltava	56,0 Kč
Hostivař	75,8 Kč
Bolevecká	66,0 Kč
Heyrovského	42,7 Kč
Šafr. pavilon	64,3 Kč
Na Kotli	60,3 Kč
Palachova	83,4 Kč

Průměrná základní režijní cena (při uvažování počtu lůžek na jednotlivých kolejích) je 1980 Kč měsíčně bez DPH. Takto spočtená základní režijní cena se na koleji, kde jsou různé druhy pokojů z hlediska počtu lůžek, existence sociálního zařízení, popř. rozdílné úrovně kvality vybavení koeficienty upraví tak, aby rozdíl výsledné bilance celkového příjmu za den ubytování realizovaného na všech lůžkách koleje za režijní cenu (oproti stavu, kdy koeficientů není použito) byl nulový a s tím, že u pokoje splňujícího více kritérií se koeficienty násobí.

Tyto koeficienty byly stanoveny takto:

1 lůžkový pokoj	1,25
2 lůžkový pokoj	1
3 lůžkový pokoj	0,8
4 lůžkový pokoj	0,7

5 lůžkový pokoj	0,6
Pokoj se sociálním zařízením	1,15
Pokoj s nadstandardním vybavením dle podmínek dané koleje	1,05

Ceny dané těmito koeficienty - viz tabulka str. 17.

Skutečná cena za ubytování bude stanovena v závislosti na délce ubytování tak, že preferováno bude samozřejmě ubytování na delší dobu. Na většině kolejí bude počínaje akademickým rokem 2005/06 studentům nabízeno na celých dvanáct měsíců (tj. včetně léta 2006) s tím, že v takovém případě získají slevu v takové výši, jako kdyby poslední měsíc ubytování byl zdarma. Výhledově se počítá s tím, že by bylo nabízeno ubytování na celou dobu studia, tato možnost přichází v úvahu zejména u studentů doktorských studijních programů.

Koeficienty zohledňující dobu ubytování byly stanoveny takto:

- ubytování do 7 dnů:	2,0
- do 30 dnů:	1,5
- do 90 dnů*:	1,35
- do 270 dnů*:	1,1
- do 334 dnů:	1,0
(vč. standardního ubytování na školní rok)	
- 334-364 dnů:	0,917**

** Pokud jde o ubytování trvajícím alespoň do 30. 6. a v délce minimálně 30 dnů, platí koeficient 1,0.*

*** Sleva při celoročním ubytování odpovídá odpuštění platby za posledních 30 dnů ubytování.*

Principy tohoto způsobu stanovení cen byly umožněny Změnou Řádu vysokoškolské koleje schválenou na zasedání Akademického senátu UK dne 1. dubna 2005 a konkrétní hodnoty byly stanoveny opatřením rektora, které AS UK projednal 13. května 2005. Schválená změna řádu současně přinesla některá zjednodušení v systému ubytování, která by měla zefektivnit proces podávání a vyhodnocování žádostí, za jistých podmínek umožnit studentu zůstat na koleji v daném akademickém roce i po ukončení studia apod.

Je zcela zřejmé, že cílem UK a zejména Kolejí a menz musí být vytváření takových podmínek, které i v nových

cenových podmínkách zachovají konkurenceschopnost kolejí, i když zejména u některých objektů je vzhledem k jejich stavu (a problematičnosti preferování a návratnosti velkých investičních rekonstrukcí) další využití při malém zájmu studentů vážnou otázkou.

Jak dál

Univerzita Karlova má nyní za sebou přípravné kroky, které si reforma dotací na ubytování vynutila. Jejich konkrétní podoba je výsledkem mnohých diskusí, jednání a zejména práce mnoha osob, členů Sociální komise AS UK, Grémia kolejních rad, členů Akademického senátu UK, fakultních senátů i dalších. Za toto nasazení je zcela namístě všem zúčastněným poděkovat.

Vedle přípravy těchto kroků se stupňovalo společné úsilí vedení UK a AS UK za podpory dalších orgánů UK a fakult o změnu ministerských kritérií pro rozdělování dotací na ubytovací stipendia, stejně tak započala jednání o navýšení prostředků na tato stipendia. Dalším problémem, který vyvstal v nedávné době, je snaha omezit autonomii vysokých škol při rozdělování prostředků na stipendia s tím, že by byly povinny se řídit ministerskými kritérii. V tuto chvíli je těžké odhadnout výsledek všech běžících jednání, nicméně se zdá, že alespoň některých pozitivních výsledků by mělo být dosaženo. Stranou však nemohou zůstat i další koncepční otázky sociálního zabezpečení studentů, které reforma dotací na ubytování vyvolala nebo akcentovala.

Podzim 2005 i celý akademický rok 2005/06 bude první zkouškou provozování kolejí v nových podmínkách, stejně tak budou k dispozici první zkušenosti s rozdělováním ubytovacích stipendií. Budeme znát poptávku po jednotlivých objektech kolejí, skutečný počet sociálně slabých studentů na UK a další údaje, které teď bylo možné pouze odhadovat. Není pochyb o tom, že zvolenou cestu bude nutné nějakým způsobem korigovat, přičemž shoda na těchto opravách bude muset opět být dána širokými diskusemi na půdě relevantních orgánů univerzity, ve které jsou i budoucí vítání i další členové akademické obce UK.

JAK NEBÝT DONEM QUIJOTEM...

Marek Hilsner, předseda AS I. LF UK se snaží přiblížit, jak je to s možnostmi studentů ovlivnit chod fakult respektive univerzity.

Jak mohou studenti ovlivnit chod fakult potažmo univerzity aktivní účastí v akademických senátech? Jsou dvě možnosti, jak odpovědět. Buď přemýšlet o tom, jaké možnosti ovlivňovat dění na fakultách nabízí akademické samosprávné instituce a nebo uvažovat nad tím, jaké možnosti si studenti vytváří sami. Jinými slovy, zda studenti vůbec projevují vůli podílet se na osudu svých fakult.

Čeští studenti mají ve srovnání s poměry na univerzitách v jiných evropských zemích neobvykle velké možnosti, jak se zapojit přímo do řešení praktických záležitostí fakulty či univerzity. Tyto možnosti přitom vychází ze stávajícího uspořádání samosprávy akademické obce. Na rozdíl od zahraničních mají české univerzity samosprávu, která je tvořena akademickými senáty, v nichž zasedají studenti. Ti mají díky svému rovnoprávnému postavení přímý podíl na rozhodování. S mírnou dávkou nadsázky řečeno, studenti evropských zemí nám mohou závidět nejen to, že podstatu samosprávy tvoří akademické senáty se silnými pravomocemi, ale především, že není výjimkou, když studenti obsazují až 50 % senátorských křesel. Díky tomu mohou více či méně přímo ovlivňovat například volbu děkana nebo tvorbu a podobu vnitřních předpisů. Co je však možná nejdůležitější, je to, že je tím dána možnost veřejně pojmenovávat problémy týkající se akademické obce. Studentští senátoři často prosazují banálnější věci, jako je umístění automatu na kávu, ale ovlivňují i zásadnější věci jako například složení děkanských kolegií.

Takto nastavené instituce daly studentům široké možnosti a tak se míra zastoupení studentů v akademických senátech stále častěji stává terčem kritiky. Přitom za poměr studentů v akademických senátech nevděčíme středověkým tradicím, ale politické náladě panující po roce 1989,

kteřá z pochopitelných důvodů dala velký prostor studentskému prvku, a tedy vlastnostem, které studentsstvo charakterizují. Pochybnosti o míře zastoupení studentů v akademických senátech přitom velmi často vychází z řad vysoce postavených členů akademické obce. Možná i to je důvodem, proč se v politických kruzích začíná hovořit o změně vysokoškolského zákona, která bude směřovat k redukci poměru křesel studentů vůči pedagogům. Zdržím se hodnocení, zda je číselný poměr zastoupení studentů v senátech správný či nikoli. Domnívám se však, že určitým pozitivem je právě přímé zúčastnění studentů v samosprávných institucích. V tom se odlišujeme od západoevropských zemí, kde studenti tradičně ovlivňují dění na vysokých školách prostřednictvím „studentských odborů“, což jsou organizace spíše nátlakového charakteru.

Mohli bychom předpokládat, že vytvoření institucí poskytujících širokou možnost zapojit se do správy věcí veřejných povede zákonitě k aktivitě akademických občanů, a tedy i studentů. Bohužel většinou je opak pravdou a jak se zdá, reálné fungování v tomto smyslu bude zřejmě otázkou delšího vývoje.

Při srovnání se zahraničím se karta v tomto bodě obrací. Tentokrát mohou čeští studenti závidět kolegům za hranicemi. Pravděpodobně v důsledku naší zkušenosti, kterou představuje čtyřicetiletá neexistence akademického spolkového života, ale i nelehká situace našeho vysokého školství, přistupujeme na rozdíl od nich ke svým alma mater do značné míry chladně a bez pozitivních emocí. Necítíme pocit sounáležitosti. Z toho pak plyne i značná lhostejnost vůči problémům našich škol, která vede k paradoxní situaci, kdy jako studenti nejsme schopni řešit ani problémy, které se nás přímo týkají. Malý zájem o dění na

FOTO: ARCHIV UK

fakultách dokresluje již tradičně nízký počet hlasujících v akademických volbách, které se často musí pro malou volební účast až třikrát opakovat. Jako důsledek pasivity voličů pak zákonitě přichází i pasivita zvolených zástupců. Není totiž výjimkou, že studentský senátor během svého tříletého volebního období obdrží méně než tři podněty k řešení.

Na druhou stranu nadšenec, který se pokusí proniknout do nějakého problému, nejednou narazí na bariéru neochoty měnit zaběhané pořádky. Nadšení pak přirozeně opadá, a snaha něčeho dosáhnout připomíná donkichotský boj s větrnými mlýny.

Možnost jak nebýt Donem Quijotem vidím ve vzájemné, na nejrůznějších úrovních budované podpoře mezi studenty i učiteli, která vyrůstá z pozitivního vztahu ke svým fakultám i univerzitě. Jsem přesvědčen, že jedině takový vztah je základním zdrojem ochoty a vůle svou práci přispět k duchovní i materiální prosperitě své alma mater. A proto uchopme možnosti, které nám byly dány; současná doba nám to umožňuje!

PŘÍMÉ DOTACE

Josef Zlomek (MFF UK), bydlí na koleji 17. listopadu a je s kvalitou ubytování spokojený. Na přednášky dojíždí na Malou Stranu, ale nepovažuje to za problém.

Jaký je Váš názor na stávající podobou reformy přidělování prostředků na ubytování vysokoškoláků?

Zlomek: Reforma dotací na ubytování, která zavádí systém, kdy studenti dostávají peníze takřkajíc přímo na ruku, je v principu správná. Avšak se současnou podobou reformy jsou spojeny dva problémy. Za prvé je UK poškozována nevýhodnými kritérii stanovenými ministerstvem školství, a druhým, neméně významným problémem je přerozdělení těchto omezených finančních prostředků v rámci UK.

Řeháček: Shodneme se na tom, že systém přímých dotací je lepší, než když byly dotace přidělovány na lůžko na koleji. Problém je v kritériích pro vyplácení dotace na ubytování veřejným vysokým školám, které nastavilo ministerstvo školství ve spolupráci se Studentskou radou RVŠ. Některá kritéria totiž naši univerzitu vysloveně poškozují. Jde o tzv. kritérium studijního programu, kdy ministerstvo vyplácí finanční prostředky jen na studenta, studujícího v prvním studijním programu, nikoli na studenta, který studuje v druhém nebo dalším studijním programu. Takže na studenta, který nebyl přijat ke studiu na UK na první pokus, hlásí se k nám opakovaně a v mezidobí studuje na jiné vysoké škole, nedostane univerzita žádné peníze. Dále je to kritérium tzv. trvalého bydliště, kdy veřejná vysoká škola nedostane finanční prostředky na studenty, kteří mají trvalé bydliště v okrese (nebo v hlavním městě), ve kterém je sídlo VŠ.

Jak by se měly rozdělit finanční prostředky, které univerzita dostane?

Řeháček: V rámci nových kritérií dostane UK ve srovnání s minulým rokem výrazně méně finančních prostředků. A tuto relativně malou částku musí přerozdělit. V původním návrhu Stipendijního řádu UK se předpokládalo, že finanční prostředky by byly rozděleny mezi sociálně slabé studenty a studenty doktorských studijních

programů v prezenční formě studia. Případné zbylé prostředky by byly rozděleny podle prospěchových kritérií mezi studenty bakalářských a magisterských studijních programů. Tento návrh však 1. 4. 2005 neprošel a rektor předložil nový návrh stipendijního řádu, který vychází opět z myšlenky, že je třeba zvýhodnit sociálně slabé studenty, ale již zde není zachováno privilegované postavení pro interní doktorandy a pregraduální studenty dosahující výborných výsledků.

Zlomek: Podle údajů z ministerstva by UK podle nového systému v tomto roce dostala 93 milionů místo 117 milionů, takže situace je sice horší, ale ne až tak krizová, jak tvrdí pan Řeháček. Myslím, že dotaci na ubytování by měli dostávat pouze ti studenti, kteří mají kvůli studiu vyšší náklady na ubytování, než kdyby nestudovali. Alternativní návrh na rozdělení dotací na ubytování chtěl rozdělit peníze mezi studenty, kteří splňují ministerská kritéria s výjimkou kritéria prvního studia, a zvýhodnit sociálně slabší studenty. Ačkoli jsem postgraduální student, jsem zásadně proti zvýhodňování postgraduálních studentů nad rámec magisterských a bakalářských studentů. Postgraduální studenti pobírají doktorandské stipendium, granty, a také mají výrazně lepší pozici na trhu práce, kdyby si chtěli přivydělat nějaké peníze na brigádě. Magisterští a bakalářští studenti, obzvláště ti, kteří nastoupí do prvního ročníku, jsou na tom mnohem hůř.

Řeháček: I když nejsem postgraduální student, jsem pro podporu interních doktorandů. Zaměření univerzity na vědu a výzkum by se mělo projevit v podpoře mladých vědeckých pracovníků, tedy i interních doktorandů, ze všech prostředků, ze kterých je to možné. To platí i pro podporu vynikajících studentů bakalářských a magisterských studijních programů.

Zlomek: Souhlasím, že by se postgradu-

ální studenti měli podporovat. Ale peníze by se měly získávat z jiných zdrojů, než z dotace na ubytování poskytnuté ministerstvem pro bakalářské a magisterské studenty, například větším zapojením do grantových projektů apod.

Rozhodně bychom se měli snažit, aby se sociálně slabším podmínky nezhoršily, pro-

NA UK

Oldřich Řeháček (PF UK), bydlí na koleji Arnošta z Pardubic a i on je s kvalitou ubytování spokojený. Největší výhodou této koleje je podle jeho názoru umístění v centru města Prahy.

FOTO-ARCHIV UK

tože na ně reforma dotací na ubytování dolehne nejvíce. Ale na druhou stranu bychom neměli tím, že některé skupině studentů životní podmínky výrazně zlepšíme, jiným situaci naopak výrazně zhoršit. Sociálně slabší studenti mají možnost žádat o sociální stipendia, mohou žádat také různé nadace o finanční podporu.

Dotace na podporu ubytování by se měla použít k tomu, k čemu je určena, totiž jako příspěvek na ubytování pro studenty, kteří si musí hledat ubytování v místě studia. Avšak kdyby se prostředky rozdělovaly tak, jak říkal pan kolega, jednalo by se prakticky o sociální a doktorandská stipendia, přestože by to formálně pořád byla stipendia na podporu ubytování.

Řeháček: Já zastávám tezi, že sociální situaci studentů, jejichž rodinný příjem je do 1,1 násobku životního minima, resp. do 1,8 násobku tohoto minima, je třeba vylepšovat. A pokud UK bude mít prostředky, jsem pro to, aby sociálně slabí a doktorandi dostali stipendia v maximálně možné míře. Nevidím důvod, proč by měla být vytvářena určitá ghetta sociálně slabých na levných kolejích typu Hvězda nebo Větrník.

Zlomek: Slova o ghettech jsou moc silná. Navíc cena kolejí nebude neodpovídat kvalitě ubytování, ale nákladům. Sociálně slabší také ve velké míře podporuje stát, zrovna kategorií do 1,1 násobku životního minima podporuje velmi výrazně. Tím se vlastně vytváří sociální past, protože sociálně slabší si nemohou vydělat o pár stovek víc, neboť by přišli o mnohem víc na sociálních dávkách. Kdyby stipendia na podporu ubytování pro sociálně slabé překročila určitou výši, tak by – pokud by se nezměnil zákon – o sociální dávky přišli.

Řeháček: Tak k tomu můžu říct, že o toto stipendium bude třeba požádat. Takže pokud by měli sociálně slabí pocit, že je tímto poškozujeme, tak o ně nemusí žádat.

Zlomek: Je dobře, že se o toto stipendium bude žádat, ale nic to nemění na argumentu sociální pasti.

Řeháček: To je hlubší problém, který se týká spíše státní politiky zaměstnanosti. Nový návrh stipendijního řádu je postaven tak, že jsou zvýhodněni sociálně slabí a zbylé prostředky se rozdělí mezi všechny ostatní studenty, kteří splňují základní kritéria, jako je např. prezenční forma studia.

A teď je otázkou, jaká suma by byla pro tyto studenty ještě zajímavá. Pokud by na ně zbyla zanedbatelná finanční částka, tak se domnívám, že ztrácí smysl, aby bylo vyplaceno studentovi stipendium na podporu ubytování třeba ve výši 150 korun. To není ani stipendium využitelné na cestovné.

Zlomek: Doufám, že nakonec stipendium bude vyšší než 150 Kč. Ale i těch 150 korun jsou obědy v menze na týden, takže nějaký smysl to má.

Řeháček: Ale v tom případě se bude jednat o stipendium na jídlo a nemá smysl nazývat je stipendiem na podporu ubytování.

Zlomek: Tady jde právě o to, že když se „příliš mnoho“ peněz vyplatí mezi privilegiované skupiny, tak pak na ostatní zbude málo a budou prakticky „okradeni“. Také jste říkal, že se divíte, proč ten návrh 1. dubna nebyl schválen. Předtím probíhaly schůzky některých členů sociální komise se studenty na různých kolejích. Na těchto schůzkách zazníval od studentů velký odpor k navrhovanému řešení. Alternativní návrh chtěl zvýhodnit sociálně slabé tak, že by pobírali např. dvojnásobek výše stipendia než ostatní. Pokud počítáme s tím, že by UK dostávala na stipendia 80 milionů ročně, výše stipendia by byla cca 800 Kč pro sociálně slabé a 400 Kč pro ostatní.

Řeháček: Jak jsem říkal, pro nás je klíčové, aby za prvé byli zvýhodněni sociálně slabí – a to výraznějším způsobem, než bylo nastíněno v alternativním návrhu a aby za druhé byl přijat stipendijní řád. Je ale třeba taky vidět, že stipendijní řád tyto záležitosti vymezuje pouze rámcově.

Zlomek: Stipendijní řád stanovuje mantinely, ve kterých se budoucí opatření rektora může pohybovat, a právě pomocí těchto mantinelů se může ovlivnit, jak se nakonec budou vyplácet stipendia.

Řeháček: Ano, ale jen obecně.

AKADEMICKÝ SENÁT A JEHO DVĚ KURIE

Akademický senát má dvě kurie, což je dobře známo – a někdy bylo slyšet hlasy, zda rovnoměrné zastoupení obou skupin je účelné (studenti se více střídají, nejsou vždy ve zkouškovém období v plném počtu, atd.). S tímto názorem se setkáme většinou tam, kde pohled na akademický senát je ovlivněn poněkud jednostranným chápáním principů činnosti tohoto univerzitního orgánu.

Učitelé mají bezesporu řadu dobře zažitých zkušeností, znají potřeby svých fakult a oborů, vidí svá pracoviště už dnes také optikou partnerských pracovišť v cizině, optikou evropskou, někteří i světovou. Dovedou srovnávat, cítí, co je v jednotlivých oborech skutečně kvalitní, s čím lze v zahraničí se ctí obstát, kde jsme přírodně i trochu lepší, nebo naopak, kde ještě znatelněji dobíháme. Znají i univerzitu z pohledu bývalého studenta, studenta, který se ovšem od našeho dnešního dorostu podstatně liší prakticky ve všech směrech. A tady právě začíná zajímavá spolupráce ve společném týmu. Studenti nechodí jenom na plenární zasedání, jsou plně zastoupeni ve všech komisích AS, některým komisím i předsedají a jejich názory umožňují dostávat se v této práci společně s učiteli k řešení

často svízelných a dlouhodobých problémů nazíraných z nejrůznějších úhlů. V diskusích se postupně ujasňují a nacházejí potřebná východiska a nakonec i řešení. Bez výměny názorů, ujasňování postojů a stanovisek, bez oboustranné zasvěcenosti, ale také tolerance by nebyla práce senátu vůbec možná.

Chvil, kdy je alespoň na čas řada problémů konečně vyřešena, je většinou málo a období, kdy se zdá být situace neřešitelná, je třeba řešit jako v každém tělese, ať už se jedná o sportovní tým, orchestr či komorní soubor. Sportovní tým má cíl jednoznačný – musí vyhrát, hudební těleso musí podat maximální umělecký výkon – společně je jedno: na palubovce, na ledě či v koncertním sále musí každý dokonale znát svůj part a snažit se, aby společná souhra vedla

k maximálnímu výsledku. A tak i při jednání senátorů jde jen o to, aby společná diskuse dokázala vždy objasnit, co je v daném případě oním cílem – pak už, podobně jako ve sportu či na pódiu, se každý musí snažit svým nejlepším nápadem přispět k tomu, aby se zápas s časem, těžkopádnými předpisy, lhostejností, nezájmem a někdy jen s nedostatkem fantazie vyhrál.

Souhra ve sportu a v uměleckém světě, ať už jde o koncert nebo divadlo, je dána vlastní vahou uměleckého nebo sportovního tělesa, které je složeno z vybraných osobností, sólistů, ale všichni jsou v daném týmu pro to, aby jejich společný výkon byl vynikající – a z mnoha situací vidíme, že většina senátorů svou roli v AS právě takto chápe.

Prof. PhDr. Marie Dohalská, DrSc.

AKTUÁLNĚ ZE SENÁTU

Akademický senát UK na svém zasedání dne 3. června 2005 schválil Změnu Stipendijního řádu UK, která umožňuje studentům univerzity vyplácet takzvaná ubytovací stipendia. Podle schváleného návrhu budou tato stipendia vyplácena studentům, kteří splňují následující podmínky:

- studují v prezenční formě studia
- nemají studium přerušeno
- nejsou samoplátcí studující v cizím jazyce
- ve své historii mají nejvýše dvě neúspěšná studia
- v žádném ze souběžně studovaných studijních programů nepřesáhli standardní dobu studia navýšenou o více než jeden rok
- neběží jim lhůta k osvědčení při podmíněném vyloučení ze studia

V rámci těchto podmínek bude stipendium vypláceno prioritně sociálně slabým studentům v zaručené výši pro daný akademický rok a dále všem studentům tak, aby přidělená dotace byla vyčerpána. Sociálně slabým studentům bude stipendium vypláceno měsíčně, ostatním čtvrtletně. Studentům doktorských studijních programů bude stipendium vypláceno po dobu celého akademického roku, ostatním studentům po dobu deseti měsíců. Vlastní postup podávání a vyřizování žádostí o stipendia na podporu ubytování bude připraven během léta a zveřejněn po projednání v AS UK na začátku října 2005. Schválená Změna Stipendijního řádu ještě podléhá registraci Ministerstvem školství.

AS UK dále přijal následující usnesení, které se týká rozdělování dotace vysokých školám na ubytovací stipendia:

„AS UK navrhuje proporcionální rozdělení prostředků na ubytování mezi vysoké školy jediným kritériem by měl být podíl vysoké školy na celkovém přepočteném počtu studentů při zahrnutí pouze studentů v prezenční formě studia. Možným omezením je vyloučení těch studentů, kterým vznikla povinnost platit poplatky podle § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách. V případě souběžného studia na více školách by mohla každá vysoká škola dostat poměrnou část dotace. Prostředky by byly účelově určeny na stipendia studentů.“

A jednou z událostí, která ještě musí být zaznamenána, jsou volby, které proběhly rovněž dne 3.6. – novým předsedou AS UK byl zvolen Prof. RNDr. Jan Hála, DrSc. z MFF UK poté co se dosavadní předseda Prof. RNDr. Václav Hampl, DrSc. vzdal funkce v senátu.

Redakce časopisu FORUM

KOLEJNÍ RADA ANEB SAMOSPRÁVNÝ ORGÁN STUDENTŮ UBYTOVANÝCH NA KOLEJÍCH

Ján Baran (MFF UK) a Ondřej Kuda (PřF UK) nás seznámí s činností Kolejní rady, samosprávného orgánu studentů ubytovaných na kolejích

FOTO: ARCHIV UK

Kolejní rady (KR) jsou samosprávným orgánem studentů ubytovaných na kolejích a zprostředkovávají komunikaci mezi studenty ubytovanými na koleji a vedením koleje, vedením správy kolejí, případně vedením univerzity. Členy KR jsou ubytovaní studenti, kteří jsou voleni na dvouleté funkční období. Status kolejní rady je vymezen v Řádu vysokoškolské koleje UK v Praze.

Co kolejní rada dělá

V rámci mateřské koleje mluví KR do mnoha věcí. Je dobrým pravidlem, že každý větší nákup vedoucí koleje konzultuje s KR. Delegáti KR se také účastní navazujících výběrových řízení. Jako člověk, který spí na kolejních postelích a učí se při světle kolejních lampiček, ví, které věci jsou pro ubytování studenta důležité, a ve spolupráci s vedoucím koleje se snaží najít optimální poměr mezi kvalitou a cenou nového vybavení.

Kolejní rada se též vyjadřuje k cenám různých služeb, které jsou poskytovány v souvislosti s ubytováním studentů. Jedná se například o půjčování vysavačů, praček, využívání televizních místností či prádeln.

KR se vyjadřuje též k využití kolejních prostor. Na jedné straně je to zřizování a provoz studoven a společenských místností, na druhé pronájem prostor komerčním firmám. Pokud studenti chtějí ve společenské místnosti hrát raději stolní fotbal než stolní tenis, obrátí se na KR, která tento návrh projedná s vedoucím koleje. Pokud mají studenti v posilovně málo těžkých závaží, obrátí se na KR a ta s vedoucí koleje domluví dokoupení vybavení. Někteří studenti by chtěli hudební místnost s klavírem, jiní kuřárnu. Všechny tyto podněty řeší kolejní rada.

Samostatnou kapitolou je pronájem prostoru koleje komerčním firmám. Z této činnosti kolej získá peníze, díky nimž může nakoupit například nové vybavení. Často se podaří pronajmout prostory firmám, které svou činností budou sloužit studentům. Jedná se o zábavní podniky (kluby, restaurace) nebo o zařízení, kde se studenti mohou najíst nebo si nakoupit potraviny. Návrhu na podobné využití kolejních prostor a následném výběru konkrétní firmy se také účastní KR.

Někdy se stane, že se studenti mezi sebou nepohodnou nebo že poruší kolejní řád. Kolejní rada potom ve spolupráci s vedoucí koleje uspořádá disciplinární řízení a navrhne adekvátní postih případným rušitelům nočního klidu, načerno ubytovaným studentům nebo výtržníkům.

Jak vyplývá z předchozích příkladů, kolejní rada se vyjadřuje k vlastnímu hospodaření koleje. Je vhodné ještě vzpomenout, že KR má od příštího akademického roku právo nahlížet do účetnictví koleje a kontrolovat tak její hospodaření. Tato pravomoc je velmi důležitá, protože studenti mohou mít dokonale přehled o tom, jak kolej hospodaří a proč je cena za ubytování na jejich koleji taková, jaká je.

Letos naposledy kolejní rady zajišťují rezervace pokojů na příští rok. Od příštího roku by měl být rezervační systém součástí uby-

tovacího systému Mašinka; o budoucím algoritmu diskutovali předsedové kolejních rad na zasedání Grémia kolejních rad.

Grémium kolejních rad

Nadřazeným orgánem kolejní rady je Grémium kolejních rad (GKR). Členy grémia jsou předsedové kolejních rad. GKR řeší problémy, které se týkají několika kolejí nebo kolejí UK jako celku. Stejně jako KR spolupracuje s vedoucí mateřské koleje, grémium spolupracuje s vedením Kolejí a menz (KaM). Vyjadřuje se k materiálům, které mu předloží ředitelství KaM, Sociální komise AS UK nebo jiné orgány univerzity. Mezi tyto materiály patří velmi důležité dokumenty jako Zásady ubytování na akademický rok, Zásady pro letní ubytování nebo Řád vysokoškolské koleje. GKR se vyjadřuje též k výši kolejního, algoritmu přidělování kolejí a systému ubytování. Členové GKR se podíleli například na řešení podzimních problémů s placením inkasa, účastnili se zasedání Sociální komise AS UK ohledně provedení reformy ubytování na kolejích UK. Členem GKR je též předseda Sociální komise AS UK, čímž je zajištěna těsná spolupráce obou orgánů ve věcech ubytování.

Závěrem...

Členem kolejní rady může být jen člověk, který je ochotný dobrovolně (a zadarmo) věnovat svůj čas ve prospěch ostatních ubytovaných studentů. V opačném případě práce v kolejní radě postrádá smysl. Při své práci získá vzhled do fungování institucí, zkušenosti s organizováním projektů a kolektivu a hlavně aktuální informace. Bohužel není mnoho lidí, kteří by chtěli pracovat v KR, protože to s sebou nese spoustu starostí a málo radosti. Jako při každé práci s lidmi a pro lidi se setkáte nejčastěji s kritikou od nedostatečně informovaných studentů, ale o to více potěší, když nám někdo poděkuje.

JAK KOLEJE PŘICHÁZEJÍ O BÁSNÍKY

Asi nejslavnějším nájemníkem studentské koleje Kajetánka je Štěpán Šafránek. Dnes však už z mnohopatrové budovy básníci dávno zmizeli a jen čas od času tu spatříte studenty, zahledené do skript či začtené do veršů. A i když je doba zdánlivě zcela jiná, ideály a starosti zůstaly stejné.

„To je tak. Na začátku se dohodnou určitá pravidla a ta se musí dodržet a pak to víceméně funguje. Nám se třeba za poslední dobu nestalo nic, co by svědčilo o opaku. Snad jen Amirek nám před pár týdny rozbil okno,“ prohodí Josef Homola, vedoucí správy koleje Kajetánka, a pokyne směrem k několika židlím u dlouhého stolu ze světlého dřeva. Pár metrů za námi proudí studenti nerušeně po točtých schodech ke svým dočasným domovům. Kráčí většinou samotní a jen občas se do ticha ozvou z prvního patra tóny klavíru. Je krátce po poledni, život v útrobách kolejí začne naplno tepat až o hodně později.

Bývalý vedoucí místní kolejní rady Michal Černý se již pomalu s Kajetánkou loučí. Co nevidět ukončí studium na 3. lékařské fakultě Univerzity Karlovy a bude „rukovat“ na praxi. Teď nás ovšem zve ještě k exkurzi a hned nás chce vzít k počítačové učebně, kterou s několika nadšenci z řad studentů a s finanční podporou vedení zřídili z bývalé kuchyňky. „Nejdůležitější je pro nás to, že studenti se podílejí na každém zásadnějším rozhodnutí, koneckonců, je to hlavně jejich budova,“ kývne směrem k Michalovi Homola.

Za zamčenými dveřmi

Kromě „počítačové kuchyně“ v jednom z nejvyšších pater budovy fungují v ostatních patrech kuchyně skutečné – jídelní. Přesně v duchu Rousseauova „těžké je ušlechtilé přemýšlet, když přemýšlíme jen nad tím, kde vzít chleba“ můžete na každém studentském pokoji najít železné zásoby konzerv, instantních těstovin a čajů a to i přesto, že Kajetánka má i svou vlastní menzu s kapacitou 170 míst. Právě menza je výhodou, protože o té si na další, nepříliš vzdálené, koleji Hvězda mohou nechat jen zdát. Na druhou stranu jsou však jejich koleje zase vybavené

kuchyňským koutem, který připadá na každou studentskou dvoubuňku. „Já se tu naučila alespoň vařit,“ směje se jedna z místních studentek a když se zeptáme po nějakých společenských místnostech, jen lehce pohodí hlavou směrem ke druhému bloku. Druhý pavilon na Hvězdě k našemu překvapení pojme hned několik televizních místností, posilovnu a hernu s kulečnickem.

Vracíme se zpět na Kajetánku a klavír v prvním patře je stále slyšet. Když ale otevřeme dveře, klavír utichne. Jedna z místních studentek tu našla v poobědňích hodinách oázu klidu v jinak rušném mraveništi. Na Kajetánce bydlí víc než tisíc studentů. „To je jedna z hlavních nevýhod bydlení na koleji, často nemáte dostatek soukromí a klidu a hodně záleží na ohledech spolubydlicího. Já bych v podnájmu přesto bydlet nechtěl, tady jste v centru dění. Potřebujete nějaké materiály do školy, zaklepete naproti a máte je,“ vykládá nám Jiří Vašek z Mariánských Lázní, který stejně jako Michal studuje medicínu.

Na národnost se nehledí

Každý pokoj na koleji vypadá jinak. Hodně záleží na každém z podnájemníků, v jakém stylu si své království zařídí. Základní vybavení je ale stejné, na nábytek, leccos pamatující, si kupodivu studenti nestěžují. Je libovolně poskládatelný a nenáročný na prostor. „Tady na Kajetánce najdete klasické dvoupokojové buňky, v každém z pokojů je po jednom nebo dvou lůžkách,“ vysvětluje nám Michal Černý. Michal tak přibližuje model, který funguje s drobnějšími rozdíly na všech kolejích. Jeden pokoj se může stát „základnou“ i více než dvěma studentům, v takových případech se ztraktivňuje především stránka finanční.

Kolej Kajetánka je v provozu od konce 60. let. Původně sloužila jako jeden

FOTO: T. ŠACHR

z lepších internátů pro zahraniční studenty. Zvyk se zachoval dodnes, kromě Čechů tu bydlí i cizinci, například v rámci výměnných programů UK. Na Hvězdě také najdete více národností než jen českou. „Jsou tu Slováci, studenti z Ukrajiny, Ruska, myslím, že i afričtí studenti a Arabové. Čechů je tu ale drtivá většina, i když na národnosti se na kolejích nehledí,“ myslí si Jakub Lustig, student Fakulty humanitních studií UK. „V poslední době se více mluvilo o studentech ze Slovenska,“ vzpomíná bývalý „kolejní radní“ z Kajetánky. „Měli jsme tu na tohle téma dokonce veřejnou diskusi. To je další deviza kolejí, studenti se tu můžou snadno scházet ve větším počtu, když je třeba mluvit o nějakém problému,“ dodává Michal Černý.

V jednom z nejvyšších pater Kajetánky bydlí Martin Mužík. „Vidíte ten výhled?“ Martin ukazuje z okna pokoje. „Na podmínky si nemůžu stěžovat, pro mě je to tady bezkonkurenční. Máme fajn okolí, dobré vybavení pokoje a internet. Snad dostanu stejnou kolej i příští rok.“ doufá Martin. O tom, že by se z kolejí odstěhoval, třeba do vlastního podnájmu, zatím neuvažuje. Podobně zatím přemýšlí i studentka filosofické fakulty z koleje Hvězda: „Navíc, kde vám budou půjčovat vysavač nebo žehličku, za pračku platím 60 Kč měsíčně. V bytě bych si všechno musela

FOTO: ARCHIV UK

kupovat," vysvětluje štíhlá černovláska. Jak se ale většina studentů shoduje, reforma financování kolejí může mnohé změnit.

Odkaz let normalizačních

Kolejní komplexy se potýkají s podobnými problémy, je to především technický stav, který po desítkách let někde více, někde méně ukazuje na nepřilíš prozřravé stavební projekty normalizačních let. „Problémy tu jsou, to je pravda,“ ukazuje vrátka na Hvězdě k vlhkem vykresleným „mapám“ na stropě. „Potíže technického rázu máme, potřebovali bychom udělat nové stoupačky, vodu a odpady,“ říká člen kolejní rady kolejí Hvězda Martin Čížek. „Věci se ale dělají průběžně, nedávno se tu v jedné části měnila okna,“ dodává. Na Kajetánce problém s okny řeší také. „To však není jen místní nedostatek. Jde o problém obecného rázu a to nedostatku financí ve školství,“ myslí si Michal Černý. „Problémy ale zkrátka odpovídají stáří budov, nic nepřekonatelného to není,“ dodává Michal a vysvětluje, že v blízké době chce s několika dalšími „sousedy“ navrhnout vedení koleje nové regulační kohouty na topení. „Snad v tom nebude problém, dialog s vedením zatím vždycky fungoval.“ A jako příklad nás Michal konečně vede do již zmiňované, nedávno zřízené počítačové učebny. Bývalou kuchyňku připomíná už jen

odpadní výlevka u dveří. Pokud si počítačové pracoviště představujete jako stroze zařízenou kancelář s nepřírozeným, ostrým světlem zářivek, tady byste nic podobného nenašli. Stěny místnosti jsou různobarevné, šedý podklad společně se závěsy na oknech poskytuje očím příjemné příšeří. Stěny budovy posloužily k minivýstavce součástek ze starých rozebraných počítačů. „Místo si tu student nemusí rezervovat, může prostě přijít a sedět tu, jak dlouho chce, ale platí určité priority a pravidla. Přednost mají ti, co potřebují dělat například na diplomové nebo disertační práci. Na to dohlíží správce, neboli Démon učebny,“ vysvětluje Michal Černý, který působí i jako správce počítačové sítě.

Heslem je on-line

Na Hvězdě má v současné době polovina každého bloku přípojku k internetu, zavádí se ale stále nové. Studenti tu za kontakt s elektronickým světem platí 100 Kč za měsíc. „Připojujeme se přes modem, není to nejrychlejší, ale na vybírání mailů a hledání informací to stačí,“ říká Kseniya, studentka Matematicko-fyzikální fakulty. Na druhém konci hlavního města, v areálu kolejí Jižní město, se připojení k internetu také pomalu rozšiřuje. „Máme ho už od minulého roku, šlape to rychle, příjemná je i lokální kolejní síť. Na Otavě má připojení už většina podnájem-

níků, brzy ho mají mít všichni,“ přibližuje situaci na kolejí Otava Lukáš Hrábek, student Fakulty sociálních věd.

V areálu kolejí na Jižním městě vzniklo v podstatě malé studentské městečko, mezi budovami, nesoucími jména převážně českých řek, sídlí i Vysoká škola ekonomická. „Otava je sice poměrně daleko od centra, je tu ale klid, Kunratický les. A studentskou hospůdkou, které tu máme dvě, člověk taky nepohrdne,“ ukazuje Lukáš k jedné z kolejních budov. Soužití na kolejí nefunguje stejně jako v jiných panelových domech, nájemníci se tu znají, snaží se vzájemně si snad i víc pomáhat. Přes den jsou obyvatelé vysokoškolských ubytoven roztroušeni po přednáškách, seminářích, život se tu probouzí především vpozdvečer. Studenti, které minete přes den, mají většinou před zkouškou, vyloučit nelze ani společenskou únavu z předchozího večera. Kolejní režim platí v podstatě všude stejný. Na každé budově je vrátnice, kde se musí návštěvy při příchodu legitimovat a zapsat. Mezi půlnocí a časným ránem se kolej zamyká. Pro noční navrátilce to ale znamená jen cinknutí na zvonek a předvedení úsměvu, podobnému tváři na kolejní průkazce. Pod schody, na kterých před lety svět přišel o básníky, se příliš nezměnilo, alespoň po té stránce, která vypovídá cosi o místním genu loci.

Lucie Horáková, Tomáš Sachr

MANŽELSTVÍ NA KOLEJI

Se světem skript a poznámek z přednášek se na psacím stole míší svět hraček a malovaných obrázků. Slova jako postgraduál nebo disertační práce v něm nic neznamenají, je to místo, kde každý problém vyřeší máma nebo táta. Takových mikrosvětů s malými dětskými radostmi a velkými starostmi dospělosti je na koleji Hvězda na třicet. Manželské buňky tu nerušeně spočívají v poklidu výjimečnosti, kterou jim břevnovské přístřeší, v Praze jediné svého druhu, nabízí.

FOTO: T. SACHR

„My už tu pomalu končíme. Čekáme další děťátko, a to už by bylo moc, neumím si to v kombinaci se školou představit,“ sahá si na zatím ploché břicho Lucie Lustigová, maminka dvouleté Aničky, která nás zamračená se slzami v očích pozoruje skrze opěradlo židle. Lucie je doktorandkou na Vysoké škole ekonomické, spolu s manželem Jakubem se na manželskou kolej přestěhovali z pražského podnájmu.

„Je moc důležité, že tu můžeme být spolu, nevím, jak by to holky zvládaly samy. Takhle se pokaždé domluvíme, aby tu s Aničkou někdo z nás byl,“ říká Jakub Lustig, který na Univerzitě Karlově studuje Fakultu humanitních studií.

Postel pro Aničku

Lucie s Jakubem se rozhodli věnovat naplno rodině a studentská léta tak pomalu nahradí pravidelná pracovní doba. Mezi kolejními nájemnicemi ale nejsou studující manželé s více dětmi až tak výjimeční: „Máme tu i pár se třemi nebo samotnou maminku se dvěma ratolestmi. Není to tak dlouho, kdy tady maminka bydlela se třemi dětmi samotná, jedno děčko přitom bylo fyzicky postižené,“ vzpomíná Helena Merxbauerová, která působí na třetím bloku kolejí Hvězda, kde najdete i manželské buňky, jako hospodyně.

„Dělám, co je potřeba, snažím se mladým

rodičům pomoci, jak to jde. Děti ale nehlídám, mám svých vlastních dost a dokonce i vnoučata,“ směje se paní Merxbauerová. Místní hospodyně je studentským nájemníkům jen jednou z opor. „Kolejní manželství“ přináší i další praktické výhody. Nabízí se tu i takové služby, jako půjčování vysavačů, žehliček nebo fénů, na kolej je zavedený internet, k dispozici kolejní lékař. „Zrovna máme půjčenou žehličku a vlastně i Aniččina postýlka je místní,“ ukazuje Jakub Lustig.

Čtyřpatrové budovy kolejí zvenku působí podobně jako jiné panelové domy z normalizačních let. Roky jsou tu znát, o estetické stránce panelových konstrukcí netřeba dlouho hovořit. Stejně jako na Hvězdě, i na jiných kolejích se ale budovy postupně rekonstruují. „Nedávno se tu zrovna změnila okna. My si nemůžeme stěžovat, za podobné bydlení bychom v podnájmu zaplatili mnohem víc,“ říkají Lustigovi. Nakolik se kolejní buňka přiblíží něčemu, čemu člověk mimovolně říká domov, je podle nich už na každém nájemníkovi. Kuchyňský koutek, vlastní koupelna a WC je přitom na manželských kolejích samozřejmostí.

Koncentrované novomanželství

Manželské dvojbuňky na Hvězdě jsou v Praze jediné svého druhu. „Moc lidí o manželských kolejích neví. Diví se, když jim řeknu, že něco takového vůbec existuje,“ říká Lucie a bere si Aničku, která už přestala plakat, a dokonce se na nás i usměje, na klín. Ve třetím pavilonu břevnovských kolejí se každoročně vytváří zvláštní komunita, snad v žádném jiném domě nenajdete tolik koncentrovaného novomanželství. Mladí obyvatelé vysokoškolských kolejí spolu žijí v intenzivním kontaktu snad na každé koleji, na Hvězdě ale vypadá sousedská výpomoc trochu jinak. Učení se tu nevyměňuje, jen málokdy se sejdou studenti stejného oboru, natož ročníku. Na Hvězdě se vyměňují děti.

Dvouleté Aničke Lustigové dnes například přibyla jen o něco starší Eliška z druhého patra. „Je to ale jen dneska, zas tak často se tu děti nepůjčují,“ směje se Jakub.

V patře nad Lustigovými bydlí i Kseniya Dryahina. Zastihneme ji, právě když rovná knížky do několika krabic od bot. „Už mám skoro připraveno ke stěhování,“ ukazuje na hromádky věcí, které vyrostly po celém, jinak útulném, pokoji. Její manžel právě získal od Akademie věd, svého zaměstnavatele, možnost nastěhovat se do bytu na Praze 4. Kseniya pracuje na Akademii také, v Ústavu fyzikální chemie. Stejně jako její manžel pochází z Ukrajiny a v Praze je doktorandkou na Matematicko-fyzikální fakultě.

Už jsem dospělá

Jejich dvouletý syn Alexej tu není, zůstal o něco déle ve školce, která je v těsné blízkosti kolejí. „Člověk tu má vlastně všechno, co potřebuje, kousek jsou i jesličky nebo zdravotní středisko,“ ukazuje z balkonových dveří Kseniya. „Když jsem přijela poprvé, musím přiznat, že jsem byla hodně smutná, nevěděla jsem, co mě tu čeká a bála se, jestli se to s dítětem vůbec dá zvládnout,“ vzpomíná sympatická Ukrajinka. „Teď se mi pomalu nechce pryč. Nedá se ale nic dělat, vždyť jsem už dospělá,“ povzdychne si Kseniya.

Na chodbách třetího pavilonu koleje Hvězda je až stoický klid, přestože většinou je právě tady dost rušno, dětský křik a cupot hrajících si ratolestí je slyšet snad jen z nedaleké školky. Caparti na pokojích si povětšinou dopřávají nerušené poobědní dřímoty. Všudypřítomný dětský element připomíná jen kočárek a růžový plyšový medvěd u okna na konci chodby. Časné odpoledne je dobou, která dává výjimečnosti třetího bloku vydechnout, dobou, kdy se na pokojích, podobně jako v pozdních hodinách večerních, stávají z maminek a tatínků zase na chvíli studenti.

Lucie Horáková, Tomáš Sachr

JAK SE BYDLELO STUDENTŮM V DÁVNÝCH DOBÁCH

Zlatá doba existence klasických kolejí končí v našem prostředí nedlouho po Bílé hoře prozrazuje Doc. PhDr. Ivana Čornejová, CSc. z Ústavu dějin Univerzity Karlovy v Praze

Pod pojmem vysokoškolská kolej si dnes každý představí studentskou ubytovnu, kde život tepe zrychleným tempem. V naší žhavé současnosti pak přistupuje i aktuální problém zvýšení poplatků za nájem kolejních pokojů, takže se (alespoň co se ceny týče) může stát z těchto objektů cosi na způsob lukrativního hotelu. Přitom stále ještě existuje řada kolejí, kde dvou- až třílůžkové pokoje jsou nereálným snem a studující musí sdílet svá dočasná obydlí třeba se čtyřmi dalšími druhy.

Ve starších dobách hrály ovšem koleje na univerzitě mnohem důležitější roli. Nebyly jen „noclehárnami“, v nich se odehrávala výuka, jednotlivé domy měly své vlastní ekonomické zázemí, vlastní správu. Zdejší kolegiáti se cítili se svým domovem více než spjati.

Na alma mater se koleje objevily s určitým zpožděním. V prvních zhruba deseti letech po založení vysokého učení Karlem IV. se studenti scházeli se svými učiteli v jejich bytech, tak řečených burzách, kde poslouchali výklady. Nezřídka studenti u svých mistrů také přebývali a platili jim za stravu a ubytování. Vedle toho mistři dostávali svolení vyučovat v jiných budovách – např. mistr lékařské fakulty měl svolení učit v Týnské škole, mistr teologické fakulty přednášel u sv. Víta na Pražském hradě. Velká shromáždění celé univerzitní obce a jednotlivých fakult se odehrávala často také u sv. Víta, nebo v arcibiskupském dvoře.

Posluchačů už záhy po vzniku pražské univerzity přibývalo. Není divu, vždyť to byla první škola svého druhu na sever od Alp. Ačkoliv neznáme přesné počty studentů, je nepochybné, že se jich v Praze shromáždily stovky. Proto bylo nutné co nejrychleji změnit i způsob zajištění výukových prostor. Nejstarším sídlem vyčleněným přímo vysokému učení, tedy přímo artistické (filozofické) fakultě, se stal dům za kostelem sv. Haštala, nedaleko

kláštera sv. Anežky České. K jeho udržování měly sloužit výnosy ze dvou vesnic, Počernic a Čertouz. O tuto donaci se postaral univerzitní kancléř Arnošt z Pardubic.

Závažná změna se ovšem odehrála až v roce 1366, kdy ještě sám zakladatel Karel IV. věnoval své drahé univerzitě kolej v plném smyslu toho slova. Daroval jí dům, náležící předtím Židu Lazarovi, dům stojící na rozhraní Starého města pražského a Židovského města (stával kdesi přibližně v místě dnešního staro-

městského kostela sv. Mikuláše). Na paměť fundátora měla pak tato kolej nést jeho jméno – kolej Karlova. Osvícený panovník neopomněl tuto kolej obvéřit i patřičným počtem vesnic, z jejichž úroků měla prosperovat a kromě toho jí věnoval i cenné rukopisy, které vytvořily základ pozdější bohaté knihovny. Studentům tyto prostory však ne zcela postačovaly, a tak dál pokračovala výuka v burzách, ale i klášterech dominikánů, augustiniánů, minoritů, nebo cisterciáků, jejichž členové na univerzitě přednášeli.

FOTO: ARCHIV UK

Lazarův dům nebyl asi příliš rozlehlý, a proto se zdárně prosperující vysoké učení muselo poohlížet po způsobilejších a rozlehlejších prostorách. Vhodného mecenáše našla ve Václavovi IV. Ačkoliv se v literatuře často objevují ne zcela oprávněné soudy, že tento vladař byl „nehodným“ synem svého velkého otce, není tomu tak. I pražskou univerzitu choval ve stejné úctě jako Karel IV. Mezi jinými dobrodiními jí v roce 1383 věnoval jeden z nejvýznamnějších staroměstských paláců, který předtím vlastnil královský mincmistr Jan Rotlev. Jakým způsobem k němu sám panovník přišel, není jasné. Jisté ale je, že se jednalo o skutečně pozoruhodnou stavbu, nadto ležící na velmi výhodném místě – v samém centru Starého města pražského. V průběhu příštích tří let byl palác přestavěn pro potřeby vysokého učení. Roku 1386 se zde už mohli univerzitáni bez potíží usídlit. Na tuto budovu bylo přeneseno jméno Karlova kolej, též se jí běžně říkalo Velká kolej. Právě ta se měla stát po řadu budoucích staletí centrem pražské univerzity, jímž historické Karolinum zůstává až do dnešní doby.

V této Karlově koleji mělo své místo dvanact mistrů svobodných umění, s nimi zde žili také studenti, kteří působili jako služebníci famulové. Zde, v bývalé hodovně síni bohatého Rotleva, vznikla velká aula – magna aula- kde se odehrávaly nejdůležitější akademické slavnosti, promoce, volby rektorů i děkanů a kromě toho se aula stala svědkem významných politických událostí. Za husitské revoluce, při jednáních vedoucích k vydání Majestátu na náboženskou svobodu v roce 1609, nebo potom za stavovského povstání roku 1618. Dokonce ani v roce 1848 nezůstalo Karolinum na periferii dění – studenti patřili vždy (a posud patří) mezi radikální vrstvy obyvatelstva, takže není divu, že o svatodušních bouřích onoho revolučního roku vyrostla jedna z barikád přímo před starobyloou univerzitní budovou.

V Karolinu se ale neodehrávaly jen světo-dějné věci. Kolej žila svým svébytným vnitřním životem. V 16. století se na zdejším nádvoří pravidelně hrávala divadelní představení. Bydleli zde osobití muži, význační univerzitní učenci, jimž však nic

FOTO: ARCHIV UK

lidského nebylo cizí. Pořádaly se tu nejen vznešené akademické slavnosti, ale i ty poněkud přízemnější. Konaly se zde velké hostiny při nástupu nových rektorů do úřadu, při nichž se jedlo a pilo gargantuovským způsobem po několik dní. Renesanční rektor Martin Bacháček z Neuměřic měl na jedné z karolinských věží astronomickou pozorovatelnu, ale choval tu i holuby a hostil své učené druhy, při čemž jednoho z nich po hodokvasu prý hodlal v alkoholickém opojení shodit z nádvorní pavlače.

Karlova kolej nebyla jedinou. K ní se posléze přidružily i další – nepřilíh vzdálená kolej krále Václava na Ovocném trhu (v místě současné soudní budovy), kolej národa českého (na nároží Celetné ulice), kolej nazaretská – spojená s Betlémskou kaplí, či pozdější dům věděčků za své zrození litevské královně Hedvice i koleje Rečkova a Loudova, hlásící se dobou svého vzniku

do husitské éry. Zlatá doba existence klasických kolejí končí v našem prostředí nedlouho po Bílé hoře. Poté staré koleje víceméně chátrají, výnosy z vesnic jsou nedostatečné a řada studentů volí spíše jiné způsoby bydlení. Prodlévají jako podnájemníci v rodinách bohatších měšťanů či šlechticů, kteří mají v Praze své paláce a současně působí v těchto rodinách jako preceptoři, tedy domácí učitelé synků svých domácích. Výuka pak probíhá v budovách fakult. Na středověké koleje svým způsobem navazují zvláštní studentská zařízení jezuitského řádu, jehož příslušníci od dvacátých let 17. věku byli výhradními učiteli na fakultě filozofické a teologické. Tak prosperoval Svato-václavský seminář (v dnešní Husově ulici) nebo konvikt u sv. Bartoloměje, jehož areál mezi Bartolomějskou ulicí a Betlémským náměstím byl v nedávné době rekonstruován.

PRŮZKUM NÁZORŮ NA KVALITU DOKTORSKÉHO STUDIA U ABSOLVENTŮ Ph.D. STUDIA NA UNIVERZITĚ KARLOVĚ V PRAZE

Prof. PhDr. Jiří Mareš, CSc., Prof. RNDr. Jiří Anděl, DrSc., Doc. RNDr. Jaroslava Svobodová, CSc.

FOTO: ARCHIV UK

Rozvoj vědecké činnosti a s ní spojené doktorské studium jsou hlavní prioritou Univerzity Karlovy v Praze. V roce 2000 zde studovalo 4939 doktorandů, v současnosti je to 6640 doktorandů, což odpovídá patnácti procentům všech studentů UK a třetině doktorandů v ČR. Doktorské studium je uskutečňováno ve více než 250 studijních programech a oborech humanitních, lékařských a přírodovědných. Vzrůstající zájem studentů o tuto nejvyšší formu studia, vzdělávající k samostatné vědecké práci s sebou nese zvýšenou zodpovědnost za její úroveň. Snahou univerzity proto je poskytovat vzdělání srovnatelné hodnoty v celé šíři studovaných doktorských programů i přes jejich značné oborové rozdíly. Důraz je kladen na odborné renomé časopisů, v nichž doktorandi publikují své výsledky, podporovány jsou jejich dlouhodobé zahraniční pracovní stáže. Z Fondu

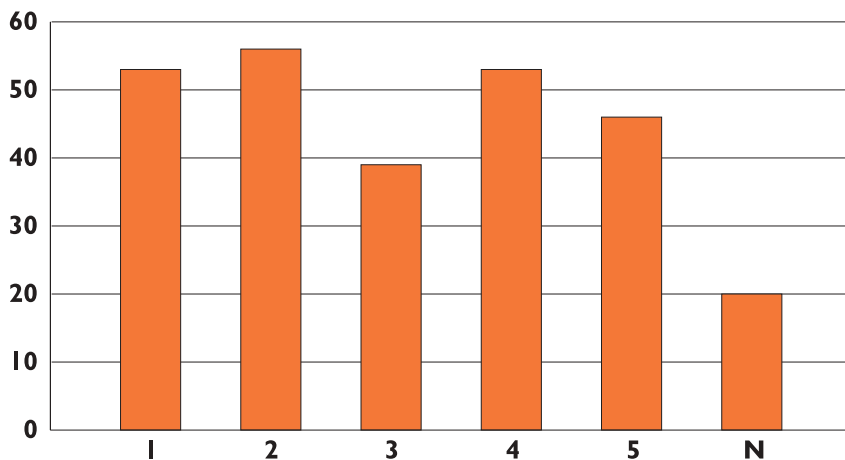
mobility UK, který byl založen v roce 2002, byly v loňském roce na tento typ mezinárodních kontaktů poskytnuty 4,0 mil. Kč z celkových 6,9 mil. Kč. Doktorandi mají možnost žádat na své vědecké projekty finanční prostředky z interní grantové agentury UK. Tato aktivita představuje nejen ekonomické zajištění výzkumu, ale i příležitost naučit se formulovat grantový projekt. Jen v r. 2004 získali doktorandi, jako hlavní řešitelé, tímto způsobem na své 102 projekty 19 mil. Kč z celkového rozpočtu agentury 35 mil. Kč. Příspěvkem k udržení standardů kvality doktorského studia je i pilotní studie, ve které absolventi Ph.D. vyjádřili svůj názor na získané vzdělání. Tato akce, která proběhla koncem minulého roku, byla zasazena do širšího kontextu hodnocení výuky studenty probíhajícího na UK. Pravidelné hodnocení výuky studenty má

na řadě fakult univerzity, jako např. na lékařských fakultách či na MFF, dlouholetou tradici, zatímco na jiných fakultách neprobíhalo vůbec. Ve snaze vyrovnat tyto rozdíly pro všechny typy a obory studia, byl v roce 2001 přijat Řád hodnocení výuky studenty na UK, který ukládá úroveň vyučování každoročně hodnotit. Tento typ posuzování je nejen časově, organizačně a odborně náročný, ale je to i velmi citlivá a zodpovědná práce, jak ukázaly již první roky hodnocení. Proto byla ustavena na UK stálá komise pro hodnocení výuky, jejímž cílem je zabývat se všemi aspekty hodnocení, navrhnout postupy k jeho zlepšení, dbát na jeho korektní průběh a přispívat tak ke kultivaci akademického prostředí. Výsledky hodnocení výuky, které proběhlo na fakultách UK v roce 2004, byly i tématem univerzitního semináře uspořádaného dne 18. 5. 2005.

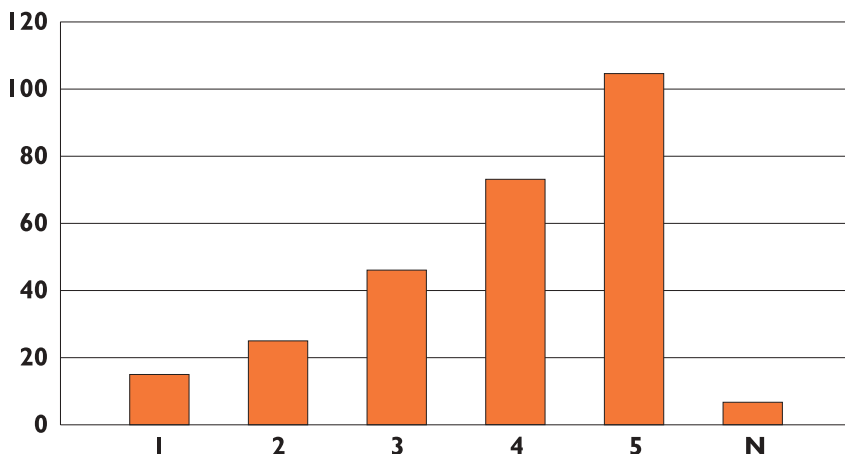
Průzkumy o kvalitě pregraduálního studia z pohledu samotných studentů mají v ČR a v dalších vyspělých zemích dlouholetou tradici. Mnohem méně výzkumů proběhlo u studentů Ph.D. studia a to i v celosvětovém měřítku. Pro posouzení úrovně doktorského studia, jeho silných i slabých míst, pro posouzení dalších cest jeho absolventů jsou tyto výzkumy neobyčejně důležité. Umožňují přijímat rozhodnutí se znalostí aktuálního stavu. Pro posouzení vývojových trendů bude ovšem třeba takováto šetření pravidelně opakovat. UK se rozhodla jít tímto směrem.

V rámci ankety bylo anonymním dotazníkem obsahujícím 35 položek, osloveno 584 absolventů Ph.D., kteří úspěšně ukončili studium v období od 1. 11. 2000 do 31. 10. 2002, a prošli tedy již i profesní praxí. Doručeno bylo 521 dotazníků, návratnost činila 52 %. Při vyhodnocování výsledků byli respondenti přiřazeni buď k příslušné fakultě nebo do jedné ze tří

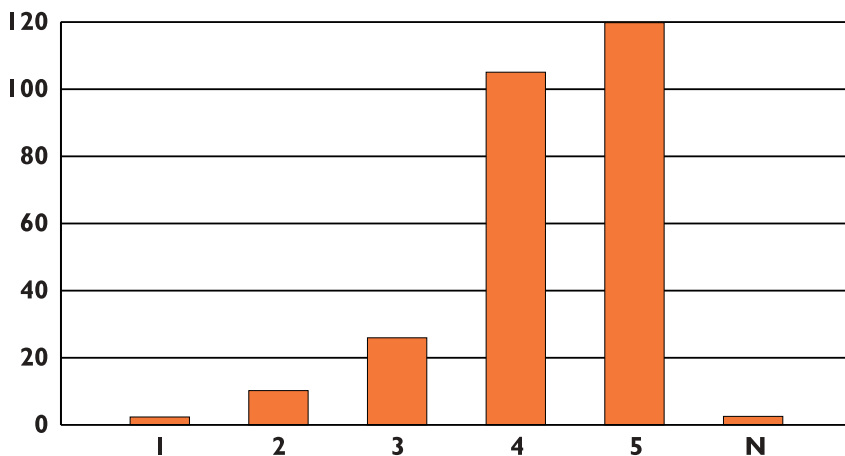
GRAF Č.1. BYL/A JSEM VEDEN/A K TÝMOVÉ PRÁCI.

GRAF Č. 2. BYL/A JSEM VEDEN/A PROMÝŠLET A FORMULOVAT NÁPADY

GRAF Č.3. ABSOLVOVANÉ DOKTORSKÉ STUDIUM HODNOTÍM JAKO CELEK Kladně

Počet odpovědí na otázku (y); 1 - nesouhlasím, 2 - spíše nesouhlasím, 3 - těžko rozhodnout, 4 - spíše souhlasím, 5 - souhlasím, N - nemohu se vyjádřit (x)

skupin oborů: přírodovědné (MFF, PŘF, FaF), lékařské (LF UK) a humanitní (všechny ostatní fakulty UK). Dotazník byl strukturován do sedmi bloků: 1. identifikace fakulty, formy studia, stáží a současného zaměstnání, 2. údaje o sociálním klimatu na školícím pracovišti, 3. údaje o pracovních podmínkách na školícím pracovišti, 4. údaje o dovednostech získaných během vědecké výchovy, 5. údaje o práci školitele, 6. údaje o zkouškách a obhajobě, 7. celkové hodnocení studia a jeho přínosu z pohledu absolventů.

Statistické zpracování výsledků zahrnovalo (kromě běžné deskriptivní statistiky), chí-kvadrát test nezávislosti, korelační analýzu, regresní analýzu, analýzu rozptylu, shlukovou analýzu, faktorovou analýzu. Úplné výsledky průzkumu jsou uvedeny na adrese www.cuni.cz, v tomto příspěvku je, s ohledem na vymezený prostor, zmíněn stručný přehled některých závažných a zajímavých zjištění, která nám naši absolventi poskytli.

Většina doktorandů se školila na fakultách UK (81 %), v Akademii věd (12 %), zbytek v jiné instituci (7 %). Často diskutovanou otázkou je délka studia, potřebná k jeho úspěšnému dokončení. Na celé UK se pohybovala mezi třemi až osmi roky a mezi skupinami oborů nebyly statisticky významné rozdíly. Po třech letech studium úspěšně absolvovalo 22 % respondentů, po čtyřech letech 47 %, po pěti letech 72 %. Nejrychleji končili doktorandi na Právnické fakultě UK – v průměru za 3,7 roku; nejdéle trvalo studium na Přírodovědecké fakultě UK – v průměru 5,3 roku. Stáže na pracovištích v ČR, resp. v zahraničí absolvovalo jen 6 %, resp. 38 % doktorandů; mnohem častěji doktorandi přírodovědných oborů než studenti humanitních oborů. Práci v oboru a akademické kariéře se věnuje 63 % absolventů, v příbuzném oboru pracuje 7 %; zbývajících 30 % respondentů nezůstalo v oboru a nevěnuje se akademické dráze.

Zajímavá je struktura respondentů podle současného zaměstnání: na vysoké škole působí 41 % všech respondentů, v Akademii věd 10 %, ve výzkumných ústavech 3 %, ve státní správě 5 %, v prů-

FOTO: ARCHIV UK

myslovém podniku 2 %, v sektoru služeb 3 %, v bankovním sektoru 3 %, soukromě podnikají 4 %. Celkem 23 % pracuje jinde, než jsou uvedené možnosti a zbytek, 6 %, je na mateřské dovolené. Existují statisticky významné rozdíly mezi skupinami oborů – mnohem častěji odcházejí do Akademie věd a výzkumných ústavů doktorandi přírodních oborů (a nezůstávají na vysokých školách), naopak mnohem častěji zůstávají na vysokých školách doktorandi humanitních oborů (a neodcházejí do výzkumu). O práci v EU uvažuje jen 5 % a jen 3 % přemýšlí o práci v zámoří; ostatní respondenti hodljají v budoucnu pracovat doma v ČR (89 %). Zbytek zvažuje jiné možnosti. Rozdíly mezi skupinami oborů nebyly prokázány. Z dalších okruhů otázek vyplynulo, že doktorandi často postrádají vedení k týmové práci (Obr.1) : takto se vyjádřilo 41 %, dalších 14 % bylo nerozhodných a pouze 37 % bylo vedeno tímto směrem. Názory respondentů na otázky vedení k dovednosti analyzovat výzkumné problémy, řešit je, podobně jako promýšlení a formulování nápadů byly v podstatě shodné (Obr. 2): 39 % doktorandů bylo důrazněji vedeno k tomu, aby se naučili promýšlet a přesněji formulovat své nápady; dalších 27 % říká, že k tomu byli vedeni. Nerozhodné odpovědi poskytlo 17 % respondentů. Jen 14 % respondentů uvedlo, že k promýšlení a vhodnějšímu formulování nápadů nebyli vedeni. Zbytek se nevyjádřil. Celkem 36 % respondentů uvádí, že během studia byli systematicky vedeni ke komunikaci v cizím jazyce; dal-

ších 22 % říká, že k tomu byli vedeni. Nerozhodné odpovědi jsme obdrželi od 13 % respondentů. Povážlivě je, že 27 % respondentů uvedlo, že ke komunikování v cizím jazyce nebyli systematicky vedeni.

Možnost scházet se se školitelem

Potěšitelné je, že celkem 73 % respondentů uvádí, že nebyl vůbec problém se školitelem sejit; dalších 18 % říká, že školitel byl dosažitelný. Nerozhodné odpovědi jsme obdrželi od 4 % respondentů. Je příjemné číst, že pouze 5 % doktorandů mělo obtíže sehnat školitele. Celkem 51 % respondentů uvádí, že jim školitel dokázal poradit, jak v řešení výzkumného problému postupovat dál; dalších 24 % říká, že jim dokázal občas poradit. Nerozhodné odpovědi jsme obdrželi od 12 % respondentů. U 12 % školitel spíše nedokázal poradit, jak dál. Poslední anketní otázka měla poskytnout shrnující hodnocení : spokojenost s doktorským studiem a subjektivně viděný přínos studia: (Obr.3) Respondenti vyjadřovali relativně velkou spokojenost s absolvovaným doktorským studiem na UK. Kladně ho hodnotí 45 % respondentů, spíše kladně 40 %. Nerozhodných bylo 10 % a zbývajících 5 % ho hodnotí spíše záporně a záporně. Rozdíly mezi skupinami oborů nebyly zjištěny. Na celkové spokojenosti s doktorským studiem na UK se nejvíce podílejí tyto proměnné (seřazeno podle stupně důležitosti): byl/a jsem veden k tomu, abych promýšlel/a a precizně formuloval své nápady, měl/a jsem příležitost zapojit se

do kvalitního výzkumu, školitel se zajímal o mé odborné problémy, doktorská zkouška byla zaměřena na širší souvislosti oboru, měl/a jsem možnost spolupracovat s dalšími doktorandy, školící pracoviště organizovalo pro nás doktorandy užitečné semináře, byl/a jsem veden k prezentaci výsledků své vědecké práce. Zvláštní postavení zaujímá proměnná: „ujasnil/a jsem si, co už nechci dál dělat“, která významně přispívá k nespokojenosti se studiem. Platí to však jen pro studenty humanitních a lékařských oborů, nikoli oborů přírodních.

Respondentům byla dána možnost zvolit z nabídky osmi možností ty, které považují za největší přínos svého studia. Dostali jsme toto pořadí: 1. prohloubil/a jsem si znalosti v jedné úzké odborné sféře (25 % všech respondentů), 2.-3. prohloubil/a jsem si obecnější akademické znalosti (19 %) a získal/a jsem konkrétní znalosti a dovednosti potřebné pro nynější praxi (19 %), 4. získal/a jsem výzkumné dovednosti (15 %), 5. ujasnil/a jsem si, co chci dál dělat (8 %), 6.-7. získal/a jsem zahraniční zkušenosti (5 %) a ujasnil/a jsem si, co už dál nechci dělat.

Existují statisticky významné rozdíly mezi skupinami oborů. U přírodních oborů si doktorandi méně prohlubují znalosti v úzké sféře, mnohem více získávají výzkumné dovednosti a častěji i zkušenosti v zahraničí. U humanitních oborů doktorandi získávají mnohem méně zkušeností s týmovou prací. U lékařských oborů doktorandi získávají mnohem více konkrétních znalostí a dovedností potřebných pro nynější praxi.

Výsledky ankety byly projednány s děkany fakult, byli s nimi seznámeni předsedové oborových rad. Řada kritických postřehů, které hodnocení přineslo, je důvodem k zamyšlení a nápravě nedostatků; na druhé straně celkově příznivé vyznění ankety je výrazem uznání absolventů doktorského studia těm, kteří se na jejich vzdělání podíleli. V letošním roce proběhne druhé hodnocení doktorského studia jeho absolventy. Věříme, že navázaný dialog a snaha po zlepšení doktorského studia je cestou, která vede k cíli.

JAK HODNOTÍ STUDIUM, SVÉ PŘÍJMY ČI MOŽNOST ZALOŽIT SI RODINU POSLUCHAČI POSTGRADUÁLNÍCH STUDIJNÍCH PROGRAMŮ UNIVERZITY KARLOVY?

Z miniankety Fóra vyplývá, že se zvoleným oborem, úrovní jeho výuky či s možným uplatněním jsou doktorandi převážně spokojeni. Horší už je to s finanční situací – tu ovšem mnozí komentují nikoli hořce, ale spíše s humorem. Konečně myšlenky na rodinu většina oslovených zavrhuje, jako nejčastější důvod zazněla právě neuspokojivá finanční situace.

1. Pobíráte stipendium nebo máte též úvazek na „svém”, případně jiném univerzitním, akademickém či mimoakademickém pracovišti?

2. Jste spokojen/a s kvalitou zvoleného studijního programu? Myslíte si například, že máte dostatek prostoru pro pedagogickou a výzkumnou činnost?

3. Chcete se po absolvování studia nadále věnovat svému oboru na akademické půdě?

4. Jak byste ohodnotil/a svou životní úroveň?

5. Dá se podle vás postgraduální studium skloubit s péčí o rodinu?

RNDr. František Gallovič (26)

prezenční studium, katedra geofyziky, Matematicko-fyzikální fakulta UK

Název disertační práce: Kinematické modelování silných zemětřesných pohybů půdy

Odborné zaměření: matematické modelování seismických vln vyzářených zdroji zemětřesení o konečných rozměrech

1. Moje měsíční stipendium je 8500 korun, ještě dostávám příplatek z grantu 2500 korun měsíčně. Úvazek na katedře ani jinde nemám.

2. Velmi spokojený.

3. Rád bych.

4. Střední třída. Chudě si nepřipadám, k bohatství mám daleko.

5. Ano, věřím, že ano. Na druhou stranu ale, pokud chce člověk dělat postdoc v cizině, stejně by měl asi počkat. Ale

někdy příroda nečeká, a tak se musí věc řešit. Já osobně bydlím s přítelkyní ve vlastní garsonce. S dětmi nespěcháme.

Mgr. Ivana Turčová (28)

prezenční studium, katedra sportů v přírodě, Fakulta tělesné výchovy a sportu UK

Název disertační práce: Diversita české a anglické terminologie výchovných přístupů a směrů využívajících přírodu jako edukační prostředí

Odborné zaměření: kinantropologie

1. Stipendium již nepobírám, protože přesluhuji, jsem ve čtvrtém ročníku. Loni jsem měla 8000 korun (ve druhém ročníku 6000 a v prvním ročníku 4500 korun). Úvazek mám jinde, což mi někdy moc nejde skloubit se studiem, zvláště letos je to těžké, ale nic jiného mi nezbyvá. Nemám stipendium a katedra nemá místo, aby mě zaměstnala (a to tam stále funguji jako plnohodnotný člen – učím skoro na plný úvazek za 0 příjmu). Takže tvrdá realita je, že mám jednu práci jinou, kterou se živím, pak další na katedře, kde učím a navíc píšu disertaci. (Nejsem trochu blázen?)

2. Moc ne, někteří pedagogové by už raději měli odejít do důchodu, nebo se jet podívat někam do zahraničí, aby poznali, jak to může taky fungovat. Nemyslím si, že by u nás nebyli kvalitní a vzdělaní pedagogové, to jsou, ale asi by se měli naučit trochu lidskosti. Během celého studia mi přišlo, že se mi snaží házet klacky pod nohy. Mnozí neumí jednat s člověkem jako s rovným, stále máte pocit, že jste ten největší „blbeček“ na světě a oni jsou nejchytřejší. V zahraničí na jiných univerzitách jsem vždy našla mnohem větší vstřícnost, ochotu pomoci a mnohem lepší komunikaci než u nás.

3. Kupodivu ano. Prostor pro pedagogickou činnost mám, pro výzkumnou ne.

4. Naštěstí ještě bydlím na koleji, tak to jde, ale za měsíc se už musím definitivně odstěhovat, takže asi přijde krize.

5. Nedokážu posoudit, rodinu nemám. Myslím si, že skloubit se dá vše, když se chce.

PhDr. Martin Groman (29)

prezenční studium, katedra mediálních studií, Fakulta sociálních věd UK

Název disertační práce: Metody řízení tisku a jeho regulace 1948–1956 (vztah region – centrum)

Odborné zaměření: historie médií

1. Pobírám stipendium ve výši 6500 korun měsíčně. Kromě úvazku ve škole mám též úvazek mimo akademickou půdu. Toto angažmá mě samozřejmě časově velmi eliminuje. Naštěstí je zaměstnavatel tolerantní, takže mohu dostatek času trávit na fakultě a hlavně v archivu, kde navíc díky moderní technice (dílem zakoupené z vlastních zdrojů, dílem zapůjčené z fakulty) se má práce zrychluje a přesouvá na domácí půdu a do nočních hodin. Finanční ohodnocení v tomto úvazku je takové, že mi dovoluje věnovat se práci pro univerzitu – ze zdrojů katedry bych nebyl s to ve své výzkumné práci pokračovat s takovým zájmem, jaké mám díky pracovnímu úvazku mimo univerzitu.

2. Fakulta mi jistě poskytuje dostatek prostoru a navíc mě k dalšímu rozšiřování práce na mém výzkumném záměru inspirované. Nezbytné pracovní vytížení mimo univerzitu mě samozřejmě omezuje.

3. Rád bych, ale těžko předvídat.

4. Jako dobrou – finančně mě zajišťuje zaměstnání mimo univerzitu; doktorské studium a práce na fakultě, setkávání s pedagogy a studenty poskytují inspiraci a pocit osobní realizace.

5. U muže o poznání snáz než u ženy. Ale k této zkušenosti ještě nemám mnoho co říci.

Mgr. Martin Jeřáb (24)

prezenční studium, katedra elektrotechniky a vakuové fyziky, Matematicko-fyzikální fakulta UK

Název disertační práce: Laboratorní simulace procesu v kosmickém prachovém plazmatu
Odborné zaměření: fyzika

1. Jasně že pobírám a je to přesně 5000 Kč. Na katedře úvazek nemám, zatím. Úvazek mimo akademickou sféru taky nemám, neboť jsem rád, že stíhám tohle. A s tím ohodnocením... Vyžít se z toho jakžtakž dá, ale víc by neškodilo.
2. Jsem nadměru spokojen.
3. Chtěl bych, ale kdo ví, jak to všechno bude.
4. No tak vůbec si nestěžuji. Řekl bych, že je opravdu dobrá.
5. Tak přesně tohle je otázka, kterou řeším, už nevím, jak dlouho. Zatím to vychází tak, že u nás se to skloubit opravdu nedá. Kdybych chtěl založit rodinu, tak je se studiem z ekonomických důvodů konec. A jen tak něco dodělávat a plně se tomu nevěnovat, to tady prostě nejde.

Mgr. Zdeněk Fučík (28)

prezenční studium, Katedra české literatury a literární teorie, Filozofická fakulta UK

Název disertační práce: Weiner/Linhartová: Architektura knihy

Odborné zaměření: literární teorie

1. Pobírám stipendium ve výši 7000 korun. Jsem zaměstnán mimo akademickou sféru, což mi neumožňuje věnovat se škole tak, jak bych chtěl.
2. Ano.
3. Ne.
4. Jako dobrou.
5. Ne.

Mgr. Lucie Fajfrová (30)

kombinované studium, katedra pravděpodobnosti a matematické statistiky, Matematicko-fyzikální fakulta UK

Název disertační práce: Equilibrium behavior of zero range process on binary tree

Odborné zaměření: pravděpodobnost a matematická statistika

1. Stipendium nepobírám, na plný úvazek jsem zaměstnaná v Ústavu teorie informace a automatizace Akademie věd ČR, s výší finančního ohodnocení příliš spokojena nejsem.
2. Ano.
3. Ano.
4. Velmi špatná, co se týče bydlení, jinak dobrá.
5. Ne.

Mgr. et Mgr. Zdeněk R. Nešpor (30)
interní studium, Ústav českých dějin, Filozofická fakulta UK

Název disertační práce: Pietas bohemia transformata

Odborné zaměření: dějiny a sociologie náboženství

1. Stipendium pobírám, bohužel si přesně nepamatuji, kolik činí. Začínal jsem na 4500 korunách měsíčně, myslím, že teď to bude tak 5500 korun. Mám úvazek jako asistent na Fakultě humanitních studií UK a v Sociologickém ústavu Akademie věd ČR.
2. Částečně.
3. Chci. Po zvážení a vyzkoušení jiných možností (přivydělával jsem si například jako řidič nákladního auta, taky jsem navrhoval interiér jedné kavárny v Břeclavi) jsem usoudil, že pro mě bude nejlepší akademická dráha.
4. Nižší střední.
5. Špatně. Vlastně – samotné studium asi ano, ale když přitom člověk chce vydělat peníze potřebné pro rodinu, tak to asi moc nejde.

PhDr. Irena Prázová (29)

kombinované studium, katedra mediálních studií, Fakulta sociálních věd UK

Název disertační práce: Reflexe čtenáře jako uživatele tištěných médií

Odborné zaměření: výzkum publika

1. Stipendium již nepobírám, mám úvazek jako knihovnice ve výzkumném záměru. S výší finančního ohodnocení spokojena nejsem.
2. Kvůli pracovnímu vytížení bohužel nemám moc času na vlastní výzkum.
3. Věnovat se své problematice „čtenáře“

ano, na akademické půdě pravděpodobně ne.

4. Průměrná, ne-li podprůměrná – vzhledem k mé finanční situaci.
5. Ne.

Mgr. Libor Votoček (27,5)

prezenční studium, katedra makromolekulární fyziky (oddělení fyziky vodivých polymerů a anorganických polovodičů), Matematicko-fyzikální fakulta UK

Název disertační práce: Povrchový fotovoltaický jev a jeho aplikace při hledání vhodných materiálů pro sluneční články (hledání vhodných materiálů pro sluneční články a diagnostika slunečních článků)

Odborné zaměření: Optika a optoelektronika (se zaměřením na polovodiče)

1. Pobírám stipendium ve výši 5000 korun měsíčně. Na univerzitě úvazek nemám. Doučuji žáky středních a základních škol. Finanční ohodnocení je podprůměrně nízké, je však možné z toho přežít.
2. Ano. S kvalitou zvoleného studijního programu jsem spokojen.
3. Zatím nevím.
4. Záleží z jakého pohledu. Finančně je to řehole, ubytování na koleji vylučuje soukromí, založení rodiny nepřichází v úvahu. Jinak jsem spokojen a bude to stále lepší a lepší.
5. Myslím, že jen velmi těžko, zejména z finančních a časových důvodů.

Mgr. Petra Šalamounová (28)

kombinované studium, katedra demografie, Přírodovědecká fakulta UK

Název disertační práce: Mimomanželská plodnost v Evropě

Odborné zaměření: demografické analýzy (zejména plodnost a potratovost), demografické prognózy

1. Stipendium nepobírám, pracuji na plný úvazek v Sociologickém ústavu AV ČR. Se svým finančním ohodnocením jsem spokojená.
2. Na obě otázky odpovídám ano.
3. Oboru ano, nejsem však rozhodnuta, zda to bude na akademické půdě.
4. Jako dobrou.
5. Ano, doktorandské velmi dobře.

mrk

VZDĚLÁNÍ, VÝZKUM A VÝVOJ – NUTNÉ PODMÍNKY ROZVOJE

Jsme připraveni uspět i v dnešním globalizovaném světě? O významu vzdělání a vědy nikdo nepochybuje. Tak kde máme ještě nevyužité rezervy?

Dříve se předpokládalo, že „vědecko-technický pokrok“ je dosahován prostřednictvím lineárního řetězce procesů, který začíná základním výzkumem a pokračuje přes aplikovaný výzkum a technologický vývoj až po zavedení do výroby. Za hnací motor byla považována věda a optimisticky se předpokládalo, že vytvořené vědění se o své uplatnění postará samo (science push model). Jediné, co tedy vláda podle tohoto modelu potřebovala, byla vědní politika. Za hlavní, a často jediný problém, byl považován nedostatečný objem vložených finančních prostředků a předpokládalo se, že jejich radikální navýšení jaksí automaticky povede k ekonomickému růstu.

Tento model byl opuštěn, když se ukázalo, že vztah mezi produkcí vědění a jeho aplikací zdaleka není tak přímý a že více poznatků zdaleka neznamená také více inovací. Začalo se uvažovat o inovační politice, která nesleduje pouze tvorbu vědění, ale celý proces od produkce vědění přes transfer vědění až po zavádění inovací. Do centra pozornosti se tak dostaly i soukromé podniky a inovace uvnitř firem.

Diskuse o znalostní ekonomice začaly také dospívat ke komplexnějšímu pohledu na vztah vědění a ekonomiky. Plnou participací země na znalostní ekonomice umožňují tři základní pilíře:

- ▼ Vzdělaná populace schopná vytvářet, sdílet a užívat vědění;
- ▼ Informační infrastruktura umožňující efektivní komunikaci, zpracování a rozšiřování informací;
- ▼ Inovační systém – síť institucí napojená na vzrůstající množství globálního vědění, sloužící k jeho přizpůsobení lokálním podmínkám a vytváření nového vědění.

Vedle těchto tří základních pilířů se čím dál tím více zkoumá čtvrtý „chybějící“ pilíř - sociální kapitál. Vše pak rámuje právní a ekonomické prostředí, které určuje možnosti pohybu vědění, investic a podnikání.

Oprávněná spokojenost?

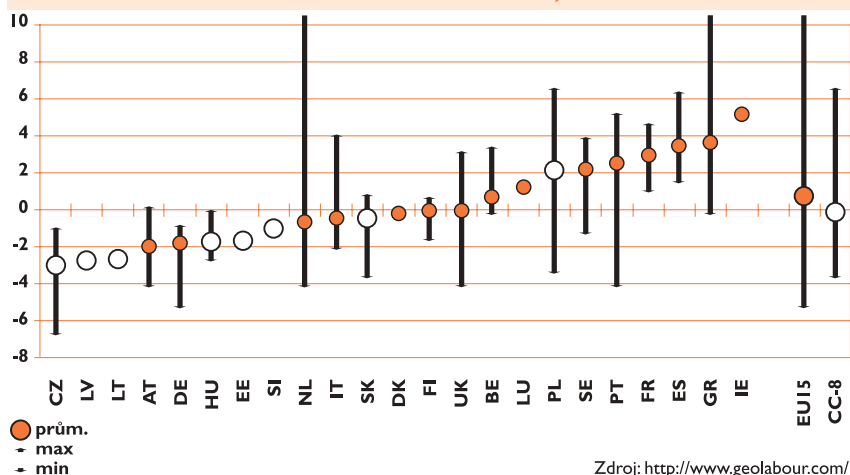
Sedmdesát procent obyvatel České republiky je se stavem školství trvale spokojeno. Česká vzdělávací soustava se vskutku může pochlubit mnoha přednostmi: umožňuje vychovávat vysoký podíl dětí v předškolním věku, síť základních i středních škol je zde mimořádně hustá, školy mají vysoké pravomoci a žáci vykazují v mezinárodních srovnáních většinou dobré výsledky. Za posledních padesát let klesl podíl populace s pouze základním vzděláním z 83 % na 23 % a podíl osob s maturitou vzrostl z 5 % na 28 %. Dnes 92 % mladých lidí ve věku 20-24 let absolvovalo nějakou formu střední školy, což ČR řadí mezi absolutní světovou špičku.

Proč je tedy naše školství považováno za „hlavní problém převyšující vše ostatní, s čím se musí Česká republika potýkat a co ji ohrožuje“ (Manifest znalostní společnosti)? České školství se samo o sobě nezhorsilo, avšak změnilo se – a stále se mění – prostředím, v němž existuje a s nímž nestačí držet krok. Stojíme na počátku společnosti vědění, zatímco české školství dosud vykazuje znaky industriální éry – masovou a krátkodobou přípravu laciné pracovní síly.

Existují tři významné rozdíly mezi pracovní silou České republiky a průměrem zemí OECD. Velký podíl pracovní síly se středoškolským vzděláním (ČR 88 % vs. průměr OECD 65 %). Malý podíl pracujících s ukončeným terciárním vzděláním (ČR 12 % vs. průměr OECD 23 %). Velký podíl středoškolských absolventů s tradičním specializovaným odborným vzděláním oproti malému podílu absolventů se všeobecným vzděláním (ČR 16 % se všeobecným vzděláním vs. průměr OECD 47 %).

Ještě začátkem dvacátého století bylo vědění považováno za luxus, který si mohou dovolit nemnozí. Předpoklad, že vzdělání si nemůže dopřát celá populace, ale jen vybraní jedinci, má u nás tuhou koříněk. Někteří naši „experti“ třeba věří, že stačí vyčkat a poptávka po vysokoškolském vzdělání se vyřeší, až podíl mladé populace poklesne natolik, že jí právě stačí stávající kapacita současných vysokých škol. Kdybychom chtěli s EU srovnat krok ve vzdělanosti, muselo by si vysokoškolské vzdělání doplnit 500 000 našich spoluobčanů. Bez radikálního nárůstu počtu vysokoškolských studentů nás čeká bez-

POTENCIÁLNÍ ROČNÍ RŮST ZAMĚSTNANOSTI OSOB VE VĚKU 25 - 44 LET S TERCIÁRNÍ ÚROVNÍ VZDĚLÁNÍ, 2001 - 2010.

Zdroj: <http://www.geolabour.com/>

precedentní zhoršení kvalifikační struktury ekonomicky aktivní populace (viz obr.).

Jak přijímat informace

Informační infrastrukturu lze vybudovat relativně snáze a v kratším čase než lidský kapitál. Zatímco v mnoha indikátorech rozvoje lidských zdrojů je ČR na chvostu zemí OECD (přístup k terciárnímu vzdělávání, podíl HDP na školství atd.), v míře investic do informačních a komunikačních technologií je ČR nad průměrem zemí OECD i EU. Na straně druhé počet připojení k internetu jak v domácnostech, tak malých a středních podnicích je výrazně pod průměrem EU.

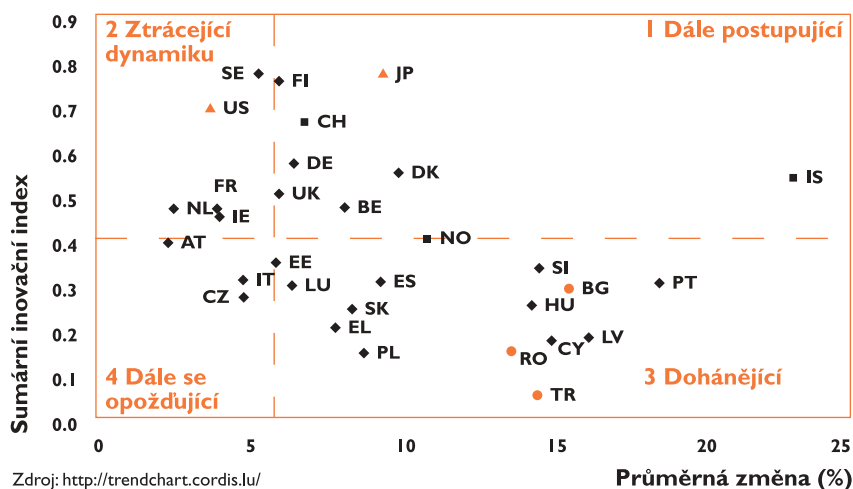
Schopnost přijímat informace je základním předpokladem jakéhokoli učení. Více než 80 % informací uložených na počítačích je v anglickém jazyce, který však ovládá jen 22 % dospělé populace ČR (EU15 49 %, francouzština EU15 31 %, ČR 2 %). Jak můžeme obstát v globalizovaném světě, když se s ním nedokážeme dorozumět? Jazykové znalosti jsou důležitým faktorem konkurenceschopnosti nejen jednotlivců, ale i firem a celých zemí.

Dělníci jako ohrožená skupina

Lákáme zahraniční investory na lacinou kvalifikovanou pracovní sílu uprostřed Evropy. A oni k nám přijíždějí, rádi využívají nabízené výhody a stavějí u nás montážní haly. Až to pro ně nebude tak výhodné, přemístí se dál na východ. Za sebou nechají jednostranně vyškolené dělníky, kteří později jen rozšíří zástupy nezaměstnaných. V globalizované ekonomice se méně kvalifikovaní dělníci v rozvinutých zemích stávají obzvláště ohroženou skupinou. Nemohou obstát v konkurenci s mnohem početnější a levnější pracovní silou z rozvojových zemí. Struktura české ekonomiky stále relativně zaostává svou orientací na průmysl a tradiční dělnické profese. Hledáme zaměstnavatele pro nízko kvalifikované nezaměstnané namísto investic do zvyšování celkového lidského kapitálu země.

Nástupci včerejších kvalifikovaných dělníků připouštějí, že si nevydělávají rukama, ale tím, co se naučili ve škole. Podstatu této změny symbolicky vystihuje starý vtíp: Řidič řachtajícího auta zastaví v servisu

INOVAČNÍ INDEX EU

Zdroj: <http://trendchart.cordis.lu/>

a nechá si ho opravit. Automechanik utáhne jeden šroubek a řekne si o 500 korun. „Tolik?“ diví se řidič. „Napište mi účet!“. A automechanik píše: „ Utažení šroubku – 1,- Kč, věděl který – 499,- Kč.“ Jsme na prahu společnosti, kde se vědění stane klíčovým faktorem produkce a bohatství společnosti budou tvořit především vědomostní pracovníci. Fyzicky pracující dělníci oproti nim budou propastně neproduktivní.

Klíčem k prosperitě se stávají inovace, tedy nové, aplikované a „akční“ vědění. Vyspělé státy již považují za základní zdroj konkurenceschopnosti nikoli výzkum a vývoj samotný, ale inovační systém, tj. produkci vědění ve vazbě na jeho uplatnění, a to především v komerční sféře. Jde o výraznou změnu paradigmatu, nejpřesvědčivěji viditelnou obrovskou pozorností, kterou tématu inovací věnuje EU a OECD. Velmi slibná je např. metodologie EU „Innovation Scoreboard“, která hodnotí inovační kapacitu členů EU v 18 indikátorech rozdělených do čtyř základních kategorií: Lidské zdroje, Tvorba nového vědění, Transfer a aplikace vědění, Financování inovací, výstupy a trhy. Srovnání ČR s dalšími státy EU je alarmující (viz obrázek Inovační index).

Chybějící pilíř

Zatímco význam lidského kapitálu je studován již víc než třicet let, sociální kapitál získává zvýšený zájem teprve v posledních letech. Lidský kapitál se tradičně chápe

jako znalosti, schopnosti a kompetence jednotlivců, oproti tomu sociální kapitál se vztahuje k těm aspektům společenského života, jako je důvěra, partnerství, soudržnost, které umožňují lidem spolu pracovat, žít, vytvářet synergie.

Sociální kapitál dovoluje jednotlivcům, skupinám a komunitám řešit společné problémy jednodušeji. Reciproční normy a společenské sítě pomáhají posílit harmonii s kolektivně žádaným chováním. Když důvěra a společenské sítě posilující soulad chybí, jednotlivci tíhnou k ne-spolupráci, protože nemohou spoléhat, že druzí budou jednat stejným způsobem.

Podnikání nemůže vzkvétat v prostředí nedůvěry, protože mnoho ekonomických možností je tak předem uzavřeno. Důvěra je tak nutná pro vzájemné soužití, ale je i mazivem ekonomického systému a snižuje jeho tření – transakční náklady. Nedostatek důvěry se prodraží – vede k bujení administrativy a plýtvání energie na řešení problému jak nejdůkladněji ohlídat. Chybí pak vůle pro přemýšlení jak otvírat a rozvíjet. Ekonomická aktivita není záležitostí jednotlivců, ale organizací, které vyžadují vysoký stupeň sociální kooperace. Než se vytvoří bohatství, musí se lidé učit spolupracovat, má-li dojít k pokroku, musí být vyvinuty nové formy organizace.

Nová možnost – telepráce

Přibývající publikace na téma znalostní ekonomiky zdůrazňují význam síťové spolupráce, důvěry a partnerství. V souladu

s tímto pohledem jsou inovace stále více založeny na spolupráci, rychlém učení a síťové práci. Existuje silná kapacita růstu díky inovačním síťovým pracím v průmyslu spojující dodavatele, zákazníky a výzkumníky. Z tohoto pohledu je schopnost síťové práce a komunikace mimo formální kanály stále důležitější.

Existuje úzký vztah mezi novým typem pracovních možností – teleprací, autonomní činností v sítích apod. a sociálním kapitálem. Například ve Finsku roste telepráce o 17 % ročně, protože se jedná zemi s velkým sociálním kapitálem, naopak v Itálii pouze o 3,4 % neboť míra sociálního kapitálu v Itálii nedostačuje pro radikálnější rozvoj těchto pracovních trhů. Sociální kapitál tak bývá považován za čtvrtou nutnou podmínku společnosti vědění.

Manévrovací prostor

Jak se kdysi chudému a zaostalému Irsku podařilo předhonit Velkou Britanii v HDP na obyvatele? Irsko kombinovalo správnou finanční politiku a silnou politiku rozvoje lidských zdrojů s dobrými pracovními vztahy v přísně právním státu a otevřeném prostředí. Ale za tímto vysvětlením stále zůstává otázka: jak Irové dokázali tu dobrou politiku zorganizovat? Čtvrtý pilíř irské společnosti ve výše uvedeném smyslu poskytuje vysvětlení.

Proč i „dobří politici“ dělají „špatnou politiku“? Mají malý manévrovací prostor, způsobený především nízkou mírou sociálního kapitálu. Schopnost formulovat nějakou rozsáhlou společenskou reformu je mnohonásobně snazší než ji skutečně realizovat. Její implementace totiž předpokládá dostatečný sociální kapitál – schopnost společnosti dojít k nějaké rozumné dohodě, vůli různých skupin a institucí spolupracovat při respektování rozdílných potřeb a priorit a společenskou ochotu podstoupit změny, které v krátkodobém horizontu budou znamenat jistou míru oběti, ale v dlouhodobé perspektivě prospěch pro všechny.

Právní a ekonomické prostředí

Ačkoli samotné vědomostní procesy jsou do značné míry spontánní, probíhají však v určitém legislativním, ekonomickém, sociálním a kulturním prostředí, které může zdravý

chod podporovat, nebo naopak brzdit. Při tvorbě znalostní ekonomiky má strana poptávky stejný význam jako strana nabídky. Nové poznatky bývají obvykle, i když ne výhradně, nejdříve využity soukromým sektorem. Všechny tradiční makroekonomické předpoklady růstu jsou tudíž i nutným předpokladem znalostní ekonomiky.

Pokud jsou slabé zákony, nespolehlivé vynucování práva soudní mocí, hospodářská činnost se stává zbytečně drahou a neefektivní a i nejspolehlivější manažeři selhávají. Zlepšení práce českého soudnictví a zvýšení vymahatelnosti práva by měly být neustále prioritou politiky vlády na podporu české ekonomiky. Lepší legislativa by mohla zkvalitnit i regulaci finančního trhu a odstranit administrativní překážky při zakládání nové firmy (Co do času, který je zapotřebí k založení firmy, se Česká republika podle studie Světové banky umístila na 107. příčce ze 132 zemí. V hodnocení doby, za kterou lze provést likvidaci podniku, byla Česká republika dokonce čtvrtou nepomalejší zemí na světě.).

Ztrácíme pud sebezáchovy?

V globalizovaném světě spolu nesoutěží jen země velké a malé, bohaté a chudé, ale také země pomalé a rychlé, napojené a uzavřené. Víc než výchozí stav dnes o prosperitě rozhoduje schopnost adaptace na prudce se měnící podmínky světového vývoje a především rychlost změny. Malé a kdysi chudé země se během desetiletí dokázaly vyvíjet na špičce světového vývoje (Irsko, Finsko aj.).

Česká republika měla na začátku devadesátých let relativně dobrou výchozí pozici. Dá se říci, že na svých kdysi relativně dobrých pozicích zůstává, ale svět kolem nás jde kupředu, a tak se v poli soutěžících propadáme zpět a zdá se, že ztrácíme pud sebezáchovy.

Svět stále rychleji směřuje k rozdělení do tří kontrastních a soupeřících civilizačních sektorů – prvního symbolizovaného motykou, druhého továrním běžícím pásem a třetího počítačem. V takto rozděleném světě bude první dodávat nerostné suroviny a zemědělské produkty, druhý poskytne lacinou pracovní sílu a pásovou výrobu, konečně třetí bude prodávat inovace a informace, management a finanční

servis, kulturu, vzdělání a další služby celému světu. Česká republika jako by snad boj o třetí sektor již vzdávala; nedejde-li rychle ke změně současných trendů, zakotví bezpečně v druhém sektoru laciné pracovní síly u běžících pásů.

Doc. Jaroslav Kalous, PhD.,

Centrum pro sociální a ekonomické strategie,
Fakulta sociálních věd UK

Prognóza pracovní síly

Obecně řečeno česká populace je sice vzdělaná, ale toto vzdělání neodpovídá potřebám doby. Patříme mezi země s největšími rozdíly mezi řešením praktických a „akademických“ úloh. Čím více se sledují praktické dovednosti, tím horší výsledky žáci dosahují. Vinen je vzdělávací systém, který přispívá k odtržení akademického a praktického pohledu na svět.

Ve společnosti vědění se vzdělávání stává trvalou potřebou. Kdo si chce udržet či zvýšit svou životní úroveň, musí se celoživotně vzdělávat, aby tak stihl sledovat rychlé změny, kterými svět prochází. Dobrou zprávou je, že díky globální internetové síti je snadné kdekoli a kdykoli získat žádanou vědomost. Možnost individuálního úspěchu či propadu se tak postupně stále více stává závislá na míře osobního úsilí a podnikavosti každého jedince, spíše než na jeho původu a okolí.

Problém je v tom, že naše populace není k celoživotnímu učení příliš motivovaná. Jak potvrzují výsledky mezinárodních komparativních výzkumů, kořeny tohoto postoje lze najít již na základní a střední škole. Např. z 19 porovnávaných zemí nikdo nemá k matematice a fyzice horší vztah než čeští studenti, horší vztah k biologii mají jen Slovinci, k chemii pak Maďaři a Litevci. Ve všech ostatních sledovaných zemích mají studenti k matematice, fyzice, chemii i biologii vztah lepší než naši.

Zatímco v rozvinutých zemích již počty dospělých vzdělaných mimo školskou soustavu přesáhly počty mladých vzdělaných ve školské soustavě, další vzdělávání je v České republice stále Popelkou. Například výdaje na vzdělávání, které vynakládají české podniky, jsou zhruba poloviční oproti průměru zemí EU.

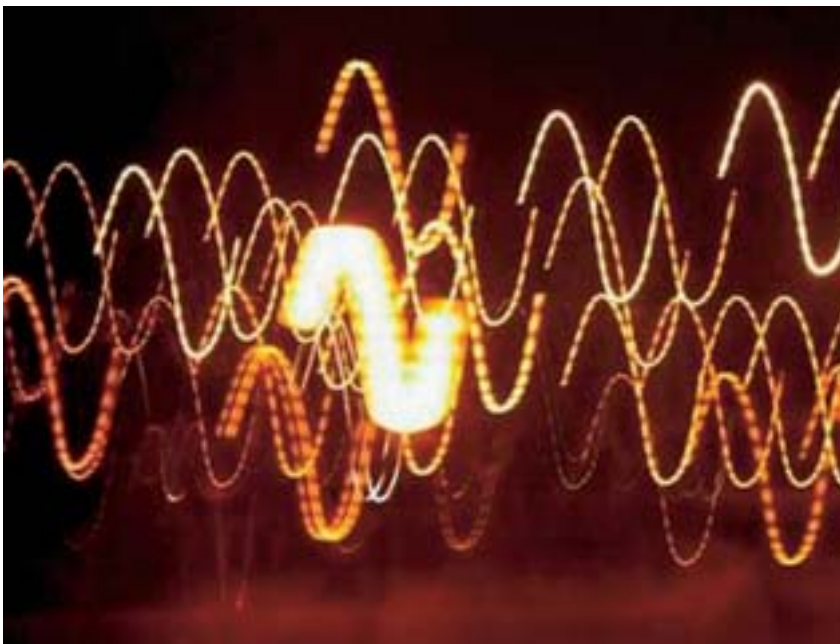
FYZIKA NENÍ NUDNÁ VĚDA!

Na Katedře didaktiky fyziky (KDF) Matematicko-fyzikální fakulty se vysokoškolští studenti připravují na svou budoucí profesi učitelů fyziky. Vedle tradičních odborných přednášek pořádá katedra také každotýdenní semináře a víkendové akce, jejichž účastníci hledají pod vedením zkušených pedagogů cesty, jak fyziku studentům přiblížit.

UKÁZKY Z FYZWEBU:

Za tvary kapek je odpovědná gravitace, povrchové napětí a odporová síla vzduchu. Na fotografii se můžete přesvědčit, že kapky ilustrátora Ondřeje Sekory se liší od tvaru skutečných kapek.

Síťovou frekvenci můžeme určit pomocí fotografie obyčejné pouliční lampy. Musíme znát pouze dobu expozice a spočítat počet přerušovaných čar.

Důraz je kladen hlavně na samostatnost studentů, jejich schopnost hledat, třdit a interpretovat informace. Důležité je také propojení školské fyziky s každodenním životem a motivace studentů k samostatnému objevování přírodních zákonitostí, jejich kritickému posouzení a v neposlední řadě také k aktivní spolupráci s ostatními a prezentaci výsledků. KDF organizuje také konference a setkání učitelů a studentů, jejichž cílem je podpora neformálního vzdělávání a vzájemná výměna zkušeností. K nejméně oblíbeným předmětům na základních i středních školách patří podle většiny výzkumů fyzika. Velké množství poznatků je často předáváno tradiční formou, která není příliš zábavná, a místo rozvoje zvědavosti prohlubuje ve studentech spíše přesvědčení o zbytečnosti a nesrozumitelnosti celého oboru. Poznávání přírodních zákonitostí ale nemusí být pouze nudné memorování vzorců a pouček. Vždyť řadu jevů můžeme prozkoumat sami, s jednoduchými pomůckami můžeme zopakovat převratné objevy Newtona, Ampéra a dalších velkých fyziků. Prostředkem, který může učitelům fyziky poskytnout náměty pro výuku a samotným studentům usnadnit zkoumání fyziky, je bezesporu internet. Od roku 2001 funguje na adrese <http://fyzweb.cuni.cz> fyzikální webový server FyzWeb shromažďující užitečné informace pro učitele, studenty, ale také pro zájemce ze široké veřejnosti. Obsáhlý server, o jehož provoz pečují studenti i zaměstnanci KDF, nabízí v jednotlivých rubrikách přehled zajímavých akcí, novinky ze světa fyziky a její výuky (sekce Zajímavosti), odborné články a komentované odkazy na české i zahraniční stránky (Knihovna), návody na pokusy i jejich vysvětlení, pracovní listy a další výukové materiály (Dílna), adresy institucí zabývajících se fyzikou (Odkazy). Velmi oblíbenou částí FyzWebu je Odpověďna,

FOTO: FYZWEB

FOTO: FYZWEB

Ukázka z FyzWebu: Úder blesku do hladiny rybníka

Dotaz:

Probírali jsme blesk. Studenti se ptali, jestli blesk, který uhoří do rybníka, zahubí kapry. Nevím si rady. Děkuji (Iva Bímová)

Odpověď:

Ač nejsem ani odborník na blesky, ani na ryby, pokusím se odhadnout podstatné rysy situace, kdy blesk uhoří do hladiny vody. Voda je relativně dobrý vodič a je prakticky homogenní, takže se dá očekávat, že se proud výboje blesku rozdělí do všech směrů od místa úderu blesku. Při zběžném pátrání po webu jsem objevil údaje o proudech ve výboji s maximem řádu desítek kA, které přenášejí celkový náboj desítek coulombů. Proud může mít docela komplikovaný průběh. Rybou nebo plavcem bude ve vodě protékat asi srovnatelný proud jako okolní vodou. Tedy v blízkosti výboje značný, ve větší vzdálenosti menší. Pokud nejsme v moři, ale na vodních plochách v Česku, pak bude určitě hrát roli i omezená hloubka nádrže a vlastnosti podloží. Jednoduchý odhad však ukazuje, že když by se proud např. 10 kA rozložil na polosféru o poloměru 10 m, tak by ploškou 5 dm² (to je tak průřez těla) tekla proud 0,8 A. Sice jen krátkou dobu několika milisekund, ale mohlo by to stačit. Bohužel nevím přesně, kolik snese člověk a kolik kapr. Takže bych očekával, že kolem místa úderu blesku do rybníka bude kruh, ve kterém budou kapři mrtví, dále možná omrčeni. Nevím, jaký bude poloměr těchto kruhů. Jako plavec bych za bouřky z vody rychle utekl. Podobné úvahy najdete na webu, dáte-li do hledače hesla lightning, water, fish.

Jiří Dolejší

do níž může kdokoli zaslat svůj dotaz. Více než 700 starších odpovědí je shromážděno v tematicky členěném archivu. V letošním roce byl provoz Odpovědný pro nedostatek času redaktorů omezen, ale od září 2005 roku bude Odpovědná opět plně funkční.

Články a odpovědi zveřejněné na FyzWebu prochází recenzí zkušených fyziků a čtenáři tak mají zaručenu odbornou správnost všech informací. Pro příští školní rok připravujeme rozšíření obsahu serveru a také nové možnosti pro čtenáře, mj. hodnocení a komentování článků. Doufáme, že aktuální a užitečné informace na FyzWebu budou dále sloužit jeho návštěvníkům a přinesou jim radost z objevování tajů přírody.

Mgr. Jana Burešová

Ukázka z FyzWebu: Elektrické spotřebiče ve vodě

Dotaz:

Dojde-li k ponoření např. el. vysoušeče, rádia aj. do vody ve vaně, stává se koupající se jedinec obětí takového počínání, nebo se mu z principu nestane vůbec nic? Pokud jsou oba póly ve vodě a blízko sebe (tj. celý spotřebič je ponořen), má elektrický proud důvod protékat ve vodě jinou cestou, než jen blízkým okolím kontaktů – i v případě že vana je uzemněná? (Standa)

Odpověď:

Pokud nebudete mou odpověď experimentálně ověřovat, pak se odvažují s Vámi souhlasit, pokud si celou akci představujete tak, že zapnutý vysoušeč ponoříte do vody a potom do té vody strčíte ruku, nebo do té vany vlezete. Často citovaná nebezpečí fénování ve vaně spočívají v takovém postupu, že sedíte ve vaně držíte vysoušeč v mokré ruce. Potom ovšem můžete tvořit paralelní větev elektrického obvodu s 230 V a elektrický proud má chuť samozřejmě cestovat více i schůdnější cestou vašim tělem, než vedením vysoušeče. Po několika diskusích s kolegy se shodujeme na tom, že výsledek takové situace je velmi těžko předvídatelný. Pokud bude vše v pořádku, poteče si proud ve vodě někde uvnitř spotřebiče tak, jak naznačujete. Stačí ale například nalomený vodič ve šňůře a všechno bude jinak. Tedy není ani bezpečné si hrát se spotřebičem připojeným k síti ve vaně, ani hození podobného spotřebiče nezaručuje rychlou smrt koupajícího se.

M. Rojko, J. Dolejší

ČEŠTÍ STUDENTI NA MIMOEVROPSKÝCH UNIVERZITÁCH

FOTO: ARCHIV UK

Já a mé zkušenosti v zahraničí

**Kateřina Plichtová,
2. lékařská fakulta UK**

Studovat nějaký čas v zahraničí byl odjakživa můj sen. Když jsem na nástěnce s informacemi o zahraničních stážích objevila nabídku stipendií do Austrálie, zbystrila jsem. Doma jsem si prohlédla internetové stránky University of Queensland a ke svému nadšení zjistila, že univerzita nabízí mnoho programů ke studiu mozku, neuropsychologie vnímání, paměti, emocí atd., což byly předměty, které mě coby budoucího (doufejme) neurologa opravdu zajímaly. Sebrala jsem odvahu a přihlásila se. Když jsem o pár týdnů později četla e-mail, že jsem byla vybrána, mrazilo mě v zádech. Sen se stával skutečností. Radost se ve mně mísila s obavami. Zvládnou to vůbec? Opustit všechno, co důvěrně znám, rodinu, přátele, kamarády, odletět přes půl zeměkoule na dlouhých pět měsíců do cizí země a začít tam od nuly. Svým způsobem tohle předodletové období bylo nejtěžší. Když jsem totiž dorazila do Brisbane, nebyl vůbec čas přemýšlet, jestli umím plavat, prostě jsem plavala, jak to šlo – obíhala úřady, zařizovala věci do školy, sháněla bydlení a později i práci na přivýdělek.

Univerzita byla obrovská – 25 000 studentů, z toho 5000 zahraničních. Připočteme-li k tomu to, že každý si mohl navolit v podstatě libovolnou kombinaci předmětů a oborů a dále to, že převážnou částí studia bylo psaní esejí a samostudium,

vyplývá z toho jistá anonymita takového stylu studentského života. Lidi jako já, kteří jsou zvyklí denně a léta potkávat tytéž spolužáky, kteří jsou tmeleni společnými prožitky v sehranou partu, musejí být takovým způsobem studentského života zákonitě zklamaní. Podobné je to i s kolejním životem. Koleje jsou v Austrálii neskutečně drahé, takže jsou v podstatě obývány jen studenty prvních ročníků, kteří ještě nejsou úplně samostatní. Na koleji mají zajištěný úklid, třikrát denně teplé jídlo atd. Zbytek studentů si společně pronajímá byty a domy, ve kterých si sami hospodaří. V Austrálii není zvykem, aby rodiče své ratolesti na vysoké škole finančně podporovali, a tak téměř každý má při škole ještě nějaké zaměstnání. Celkově tedy australští studenti musí být víc samostatní, draví a podnikaví než my Češi. Musím přiznat, že mi dělalo docela potíže držet s nimi krok. Mé první kuchařské pokusy byly vyloženě tristní, dodnes bavím své přátele historkou, jak mi hořel olej na pánvi do výšky jednoho metru a já se snažila s nenuceným výrazem v obličeji své spolubydlící přesvědčit, že my v Čechách takhle opravdu smažíme steaky. Naštěstí jsem si po měsíci našla práci v jedné kavárně, kde jsem se mohla zadarmo najíst, takže jsem hlady neumřela. Vrátil-li se k univerzitě, tak musím říct, že co nedostačovalo ve studentském životě, to nahradila kvalita a perfektní organizace výuky. Na seminářích jsem se dozvěděla spoustu zajímavých věcí, z nichž mnohé byly čerstvé, ještě nepublikované výsledky z výzkumu. Knihovna přetékala kvalitními učebnicemi, až člověku bylo líto, že nestihne přečíst všechno, co by ho zajímalo. Až šokující byl rovnostářský přístup pedagogů. Dlouho jsem si nemohla zvyknout, že mám vedoucímu svého oboru, který byl váženým profesorem a čestným členem mnoha organizací, říkat prostě „Jacku“. Univerzita měla taky hodně insti-

tucí zajišťujících dokonalé blaho studentů – poradce pro právní aspekty bydlení, potírání rasismu, diskriminace žen, náboženských menšin, drogově závislé atd. Námi zdaleka nejnavštěvovanějším byl poradce pro studium, který zadarmo opravoval v našich esejích gramatické a obsahové chyby. To byla velká pomoc, díky které jsem s poměrně slušnými výsledky proplula až k závěrečným zkouškám. Zkouška formou testu s mnohočetným výběrem byla poměrně snadná, horší už byla ta formou eseje na zadané téma. Měli jsme na ni stejný časový limit jako rodilí mluvčí, což nebylo úplně nejjednodušší. Závěrečné známky mě ale mile překvapily, hodnotící škála byla mírnější než jsem z Čech zvyklá, takže konec dobrý, všechno dobré.

Tím, že jsem nebydla na koleji, jsem sice přišla o družení a nekonečné party mezinárodních studentů, jak to občas slyším od spolužáků, kteří prošli programem Erasmus, na druhou stranu jsem měla možnost žít mezi Australany, být na pět měsíců jednou z nich, poznat jejich životní styl, kulturní zvyklosti, hodnoty... a jak to tak bývá, člověk při poznávání odlišného nakonec nejvíc pozná sám sebe – co je mu drahé, co je vzácné, ačkoli to dřív považoval za samozřejmé. Vrátila jsem se z Austrálie trochu jiná, než jsem tam odjížděla. Samostatnější, dravější :-), víc věřím v to, že každý sen je dosažitelný, když člověk věří, že jej zvládne a je ochoten pro to něco udělat, a už taky vím, že i když mě baví cestovat a poznávat svět, můj domov je tady, v Čechách.

University of Otago, Department of Maori Studies

**Jana Lesařová,
FF UK Kulturologie**

Po několikaletém usilovném pátrání po možnosti studia na Novém Zélandě jsem jednoho dne dostala e-mail, kde mi bylo

řečeno, že tato možnost je. Od chvíle, co jsem dostala tuto informaci, do chvíle, kdy jsem se dověděla, že jsem byla vybrána, uběhlo snad jen několik dní. Nebo mi to tak přišlo? Po dalších komplikacích a po vyplnění asi tak tří set tisíc papírů na všech možných institucích jsem se nakonec na Nový Zéland vydala. Čekalo mě studium maorské kultury na Department of Maori Studies na University of Otago v Dunedinu.

Dunedin je studentské město, kde žije asi 120 000 obyvatel. 25 000 z nich jsou studenti a z nich je 5000 studentů mezinárodních. Ti pocházejí většinou z Malajsie, Koreje, Číny a Německa. Nás, Čechů, tam studovalo šest a ve městě jsme nakonec našli dalších pár, kteří žili v Dunedinu natrvalo. Utvořili jsme menší českou komunitu, která měla asi 12 členů. Na Novém Zélandě je všechno strašně jednoduché. Během 48 hodin jsem se stala majitelkou tří osobních automobilů. Jeden z nich jsem „zdělala“ po předešlých českých studentech a našla ho na odtahovém parkovišti bez střechy, sedadel a motoru. Druhým jsem ujela 200 kilometrů. Poté něco zaškrouchalo a byl konec. Třetí auto jsem koupila ihned na místě od lidí, co zastavili, aby nám pomohli. Za 500 dolarů. Prodala jsem ho po půl roce a 15 000 kilometrech za 800.

Studium bylo neuvěřitelně odlišné od studia v naší zemi. Vyučující přicházeli na minutu přesně a měli připravený program. Ten, přestože byl v angličtině, byl srozumitelnější než leckteré výklady, které jsem zažívala několik let na různých vysokých školách v naší republice. Měly strukturu: začátek, střed a konec. Věci na sebe navazovaly a měly logiku. Když přišly zkoušky, byla jsem velmi překvapena, kolik toho vím. Zábavné povídání přednášejících, které mi připadalo spíš jako klábosení s kamarády u piva mělo magickou moc zachytit se do posledního slova v hlavě, aniž by člověk musel studovat. Zadarmo však „áčka“ nebyla. Člověk musel napsat pár esejí a občas něco odprezentovat před kolegy spolužáky. K tomu ovšem sloužila neuvěřitelně krásná, funkční a materiálem překypující knihovna, před kterou čekali studenti dlouhé fronty už hodinu před otevřením, aby našli místo k sezení. Celý

den ji pak neopustili!! Prezentace také nebyly stresující, protože lidé tam jsou tolerantní a otevření diskuzi na jakékoliv téma, s lidmi všech ras, vzdělání a jazykových schopností (i neschopností).

Svou zkušenost se zahraničním studijním pobytem bych doporučila každému. Člověk se naučí hodně nejen o jiných kulturách, ale i sám o sobě a paradoxně i o v tu chvíli vzdálených přátelích.

University of Queensland v Brisbane

**Karolína Kudynová,
FF UK sociologie**

Výměnný program s australskou University of Queensland v Brisbane předčil všechna má očekávání a půlroční pobyt mi přinesl obohacení na mnoha úrovních – studijní, poznávací i osobnostní. Kvalitní studijní zázemí, příjemné prostředí, zelená zahrada s vodními želvami a papoušky, slunce téměř každý den – člověk si rychle zvykne. Univerzitní kampus v multikulturní zemi je vhodným místem ke střetávání kultur a seznamování se s lidmi z celého světa. Ačkoliv je rytmus univerzitního dechu mnohem úspěšnější než u nás a student je zaměstnán průběžně během celého půl roku, má ale více příležitostí k aktivitám těla i ducha. Osobně jsem se zapojila do obnovy původní australské vegetace. Zde to „žije“. Zvolila jsem sociologický kurz „From Nationalism to Cosmopolitanism“, mezinárodní žurnalistiku a přednášky o současné Austrálii. Rozsáhlá knihovna s velkým výběrem literatury k soudobým tématům, většinou ihned dostupné. Jak poznamenal kamarád: „Výzkum tu spočívá v selekci materiálu, nikoli v jeho kumulaci.“ Tolik oblastí lidské tvořivosti k prozkoumání, co v té záplavě má smysl číst? Na chodbě univerzity potkáte lidi všech barev pleti, národností a etnik, což umocňuje vědomí rozmanitosti i propojenosti naší planety.

Austrálie je hrdá na svou multikulturní atmosféru, což město Brisbane vyjádřilo organizací velkého pochodu studentů všech národností s vlajkami všech států a oslavou mezinárodního dne míru. Ač duší kosmopolita, toho dne jsem zastupovala Českou republiku hrdě.

Překvapením bylo množství materiálů a brožur informujících o věcech důležitých, i o (z českého pohledu) banalitách – „noste v zimě teplé ponožky na spaní a mažte se krémem, aby vám nevyschla pokožka“. V Austrálii, podobně jako jiných anglosaských zemích, vás všude na něco upozorňují a „chrání“ před nebezpečím (jelikož tam vymahatelnost práva funguje). Stát dbá o vaše bezpečí tak moc, že pokud vás policista přistihne na kole bez cyklistické helmy, zaplatíte za tuto „ochranu“ 5000 Kč. Australané nepřejí romantickému potulování a trampování – jak by z vás dostali peníze? Je tam ilegální i stopovat a stanovat, je to totiž pro vaše dobro.

Zpočátku bylo těžké adaptovat se na elektronický systém zápisu, veškerá komunikace se školou je přes počítač. Převaha techniky nad lidským faktorem byla zpočátku iritující, člověk ale rychle objeví výhody – odpověď na e-mail dostanete od vyučujícího do několika hodin, nejpozději do následujícího dne. Australané jsou i na univerzitě neformální, na zkoušku se chodí i v šortkách.

V Austrálii studují, aby znalosti uplatnili v praxi. U nás je ideálním studentem encyklopedie, v Austrálii samostatně a kriticky uvažující bytost připravená na budoucí praxi. Získala jsem dojem, že zatímco Evropané žijí často vlastní minulostí a „řeší“ co a jak bylo, v Austrálii se zatím pilně připravují na budoucnost, na to „co bude jednou potřeba“.

Život s dvěma Australany a Thajkou mi přinesl zdokonalení v angličtině i gastronomických dovednostech. Naučila jsem se „horolezit“, zkusila si surfing, viděla krásnou přírodu a získala hodně kamarádů – mapa světa se mi stala živoucím prostorem – když zavzpomínám, jak se asi zrovna mají v Mexiku, Brazílii, Malajsii, Botswaně, Thajsku. Dostala jsem příležitost nahlédnout do jiných mentalit skrze příběhy a každodenní starosti i radosti lidí z nejrůznějších částí světa, a uvědomit si naši propojenost. Půl roku v Austrálii patří k nejkrásnějším a nejintenzivnějším obdobím mého života. Praha je mezi Australany velmi oblíbená, tak se můj pokoj občas promění v hotel pro kamarády z opačné polokoule.

ŠKOLA NEBO UNIVERZITA?

Lektor DAAD, Mgr. Gerd Lemke se zamýšlí, zda je univerzitní studium a školní vzdělávání v Čechách v myslech studentů striktně odděleno

Čeští studenti rádi hovoří o tom, že *absolvovali určitou školu*. Na druhou stranu již *žáci mluví o tom, že studují*. Rozdílné jazykové zvyklosti v němčině a v češtině přitom prozrazují základní rozdíl v pojetí vysokoškolského studia. V Německu studenti nechodí *na školu*, ale *na univerzitu*, vysokou odbornou školu nebo na akademii. Přirozeně také v Německu se posluchači na univerzitách musejí hodně učit, ale pouze tam studenti studují, základy pro to žáci získávají výukou na gymnáziích.

Zdá se, že rozdílné koncepce univerzitního studia a školního vzdělávání jsou striktněji odděleny i v myslech Němců. Oproti tomu se studium v České republice jeví jako pouhé pokračování školy s větší specializací. Pokud sledujeme současný univerzitní systém v Německu, rozpoznáme zde několik podstatných roz-

dílů oproti místním studijním podmínkám. Zejména v oborech společenských věd podporuje masová univerzita zcela jiné vlohy u studujících než česká univerzita. Hlavní semináře s více než 100 posluchači jsou spíše pravidlem než výjimkou. Za těchto podmínek pochopitelně není možné, aby se profesor věnoval každému studentovi. Těm, kteří by se chtěli schovat v davu, se tak naskýtají ty nejlepší předpoklady. Na druhé straně ti, kteří chtějí vynikat a zahájit akademickou kariéru, mají ztížené podmínky – v žádném případě to však není nemožné. Angažovanost stále ještě vzbuzuje pozornost.

V Německu rovněž doposud jen v několika málo oborech existuje princip přijímacích zkoušek. Kritériem pro studium je průměr známek na maturitním vysvědčení. Vysoké školy si tedy většinou své studenty nemohou vybírat samy. To

vede k tomu, že v některých oborech po určité době probíhají zkoušky, které podobně jako lučavka královská oddělují vhodné studenty od nevhodných – pro některé z nich velmi bolestná zkušenost. Skutečnost, že je úroveň studia v Německu navzdory masové univerzitě opravdu vysoká, spočívá rovněž v tom, že se studenti v systému zdánlivě anonymity rychle zorientují a jdou si v oborech svou vlastní cestou. A tento fakt jednoznačně odlišuje univerzitu od školy, a tím také od české univerzity: Prvním úkolem studenta je, aby se sám zorientoval v systému studia a našel si tak svou vlastní cestu.

Mgr. Gerd Lemke

Lektor DAAD

Deutscher Akademischer Austauschdienst
Univerzita Karlova v Praze
Institut germánských studií

ZAHRANIČNÍ STUDENTI NA UNIVERZITĚ KARLOVĚ

Proč se rozhodl Japonec Taro Kondo a Chilan Claudio Suit studovat na Univerzitě Karlově zjišťovala Denisa Kollmannová

FOTO: ARCHIV UK

Taro Kondo, Tokio
Co vás přivedlo do Čech?

Studoval jsem v Japonsku sociologii a chtěl jsem si doplnit vzdělání v lingvistice. Do

lingvistických teorií ale jen těžko proniknete, když umíte jenom japonsky a anglicky, na to jsou oba jazyky příliš vzdálené. Cestoval jsem po USA a tam jsem se seznámil s českými studenty z AVU. Sprátelili jsme se a já jsem se začal hlouběji zajímat o Českou republiku, její historii a kulturu.

Japanologové z Filozofické fakulty jezdí studovat na Hokkaidó kulturu posledních příslušníků kmene Ainů, vy jste přijel studovat bohemistiku sem... Nezavání to trochu touhou po exotickém studiu „přírodních národů“?

V mém případě ne, studoval jsem v Tokiu na International Christian University, kde se setkávají všechny národnosti světa. Studenti například bydlí na koleji v pokojích po třech, a alespoň jeden z každého pokoje musí být cizinec. Takže už na studiích v Japonsku jsem se cítil trochu jako na zahraniční stáži.

Liší se v něčem studium na ICU a UK?

Určitě. Japonští studenti už při studiu poměrně hodně chodí do práce. Češi maximálně využívají příležitosti být studentem, což je pro život velmi cenná, nenahraditelná zkušenost. Také přístup vysokoškolských

pedagogů ke studentům je na UK jiný, možná trochu bližší vztahu na střední škole. To ale nemyslím kriticky, naopak mě tento osobnější přístup vyhovuje víc.

A co byste řekl na závěr o vašem studentském životě na UK?

(Směje se) Hned vedle Filozofické fakulty, nejvýznamnějšího místa pro český jazyk, je pivnice u Rudolfa, nejvýznamnější místo na pivo.

FOTO: ARCHIV UK

Claudio Suit, Santiago de Chile

Jak dlouho žijete v Praze?

V Čechách bydlím už skoro dva roky, ale v Praze teprve devět měsíců. První rok jsem se učil češtinu, teď studuji ve druhém semestru Matematicko-fyzikální fakultu UK. Líbí se mi hlavně pestrost témat, kterou na MFF studujeme, ale ta matematika je hrozně těžká.

Tak to se raději zeptám na jiné radosti studentského života. Co se Vám v Čechách líbí nejvíc?

Samozřejmě kulturní život, a nejenom v Praze. Loni jsme byli s kamarády na taneční zábavě v Neustupově ve středních Čechách, po půlnoci se tancovalo i na stole... Zdejší život a kultura mě hodně zajímá. Proto jsem se také přihlásil letos na Filozofickou fakultu na studium slavistiky. Doufám, že zvládnou přijímací zkoušky.

Jaký je podle Vás rozdíl mezi studiem v Chile a v Čechách?

Rozdíl je právě ve formě přijímacího řízení – v Chile se dostaneš na vysokou školu po složení národní přijímací zkoušky, zde je to individuální proces na každé škole, a v akademickém stupni – u nás máme rovnou magisterské studium, tady jsou i bakalářské programy. A samozřejmě je rozdíl v jazyce (směje se), ale jinak je to víceméně stejné.

HAROLD HENRY RIHNER: STUDIUM NA UNIVERZITĚ KARLOVĚ BYLO PRO MĚ NEJVĚTŠÍM ŽIVOTNÍM ZÁŽITKEM

Do Prahy na Univerzitu Karlovu jsem přišel studovat z New Orleans, amerického města, které může některým lidem připadat exotické a jedinečné. V srpnu dokončím na University of New Orleans studia oboru komunikace se zaměřením na film – anglický jazyk. Zároveň pracuji na oddělení zahraničních studentů a stipendistů, a tak se dostávám do kontaktu se všemi zahraničními studenty na naší univerzitě. Toto oddělení je obdobou Zahraničního oddělení UK.

Poprvé jsem přijel do Evropy v létě roku 2002 a měl jsem příležitost studovat fotografii na letní univerzitě UK. Samozřejmě jsem si Prahu ihned zamiloval. Během léta jsem měl tu čest studovat pod vedením renomovaných českých fotografů jako jsou např. Jan Pohřibný, Jindřich Štreit, Rudo Prekop nebo Miroslav Švolík. Tato letní zkušenost na mně udělala nesmazatelný dojem. Byl to tak silný zážitek, že jsem byl odhodlaný vrátit se do Prahy na UK na delší a intenzivnější studijní pobyt. Proto jsem se vrátil letos, abych studoval v rámci programu ECES (Evropská a středoevropská studia). Od svého prvního letního pobytu jsem se začal velmi zajímat o Českou republiku, její kulturu a historii, a tak jsem se tentokrát rozhodl zaměřit na příslušné předměty v rámci tohoto studijního programu – České dějiny, České umění a architektura, Český film a Evropské dějiny 20. století.

Musím říci, že jsem v žádném ohledu nebyl zklamaný. Všichni naši lektori byli velmi vzdělaní a učení, ale zároveň velice skromní a neokázali, na rozdíl od některých profesorů na amerických univerzitách. Mohu upřímně prohlásit, že jsem se každý den těšil na vyučování, protože každá vyučovací hodina byla nějak duševně podnětná.

Můj profesor českých dějin není jen akademickým odborníkem na dějiny českých zemí, ale je zároveň kurátorem a výzkumným pracovníkem ve sbírce rukopisů strahovské knihovny ve Strahovském klášteře. Jednoho večera pro nás zorganizoval soukromou prohlídku knihovny a dokonce nám ukázal některé vzácné rukopisy. Již samotná prohlídka byla skutečným životním zážitkem.

Hodiny českého filmu byly rovněž velice příjemné a zajímavé. Můj učitel je výzkumný pracovník Národního filmového archivu. V průběhu semestru jsme shlédli přes 25 českých a slovenských celovečerních i krátkometrážních snímků, které nás seznámily s dějiny české kinematografie od jejich počátků po současnost. Vybraní studenti si museli každý týden připravit referát pro celou třídu o českém filmu, který jsme aktuálně viděli.

Také hodiny o českém umění a architektuře byly velmi hodnotné. Po naší úterní ranní přednášce jsme navštěvovali galerie, muzea nebo různé památky. Během semestru jsme navštívili 15 různých míst. Náš vyučující měl velmi hluboké znalosti a při našich cestách po Praze a České republice byl připraven odpovědět na všechny naše otázky týkající se umění a architektury.

Mým nejoblíbenějším předmětem byl však kurs evropských dějin 20. století. Naším vyučujícím byl emeritní profesor, který se narodil v první čtvrtině minulého století a téměř celý život prožil ve střední Evropě. Jeho encyklopedické znalosti a osobní zkušenosti a postřehy z jeho života během některých velmi temných období moderních dějin byly fascinující. Také jsme navštívili některá historicky významná, byť smutná místa, jako např. Terezín a Lidice.

Jedinou vadou na celém programu a semestru byla skutečnost, že mnoho amerických studentů nebralo studium příliš vážně. Myslím si, že si neuvědomili nebo nepochopili historický a kulturní význam České republiky a to, jak skvělou příležitost měli zde studovat. Mnoho Američanů chápalo svůj studijní pobyt spíše jako nekonečný večírek, což bohužel ve své podstatě snižovalo hodnotu celého programu pro ty studenty, kteří sem, stejně jako já, přijeli studovat.

Nicméně studium na Univerzitě Karlově bylo pro mě největším životním zážitkem a to do takové míry, že vážně uvažuji o dalším studiu v některém magisterském programu na UK, pravděpodobně obor ekonomie nebo politické vědy. Pevně doufám, že mi to vyjde.

PEČENÍ PRO VNOUČATA MNĚ NEBAVÍ, STUDUJI NA UNIVERZITĚ

Ludmila Hesová a Markéta Cahová. Obě dámy, které už oslavily devadesáté narozeniny před několika roky, byste na ulici snadno zaměnili s jinými důchodkyněmi, jaké potkáváte každý den. Od těch ostatních je však odlišuje trochu nezvyklá věc: stále ještě studují.

Nenechte se však zmást trochu zavádějícím úvodem. Ani jedna z důchodkyň nepatří mezi notorické repetenty. Dámy totiž navštěvují kurzy Univerzity 3. věku. Na Univerzitě Karlově v Praze funguje tento systém přednášek pro seniory již od roku 1987 a každý akademický rok jím projde několik stovek důchodců, kteří touží po doplnění svého vzdělání. Projektu se účastní většina fakult. V počtu pořádaných kurzů pak jednoznačně mezi všemi vítězí Filozofická fakulta a Fakulta humanitních studií s šestnácti vyučovými předměty. Časové rozpětí jednotlivých kurzů se pohybuje od jednoho do šesti semestrů. To už například odpovídá délce běžného bakalářského studia, a proto se nedá říct, že by škola seniory nějak šetrila. Na rozdíl od běžných studentů však frekventanti přednášek na Univerzitě 3. věku musí kvůli studiu sáhnout do kapsy poněkud hlouběji, než je zvykem u jejich mladších kolegů. Svě vzdělání si totiž musí zaplatit, stejně jako kdyby navštěvovali kroužek šachů nebo výuku práce s počítačem. Oproti kurzům, jež pořádají soukromé instituce, však vycházejí přednášky na Univerzitě Karlově o poznání levněji: cena kurzu se pohybuje od stovky do přibližně pěti set korun. Jen 3. lékařská fakulta a Katolická teologická fakulta nabízejí seniorům své služby zdarma.

Možná se ptáte, jací lidé kurzy Univerzity 3. věku navštěvují. Většinou to bývají senioři, kteří dosáhli vyššího vzdělání už v mládí, mají velké množství zájmů a nechtějí se v důchodu věnovat jen rutinám a nudným domácím pracím. „Některé lidé si myslí, že bych měla radši sedět doma a péct bábovky,“ směje se dvaadvadesátiletá Ludmila Hesová, která v letním semestru dokončila kurz Dějiny filosofie. „To by mě ale rozhodně tak nebavilo,“ dodává. Paní Hesová prošla na Univerzitě 3. věku téměř nepředstavitel-

Studentka U3V Ludmila Hesová

ným množstvím kurzů z nejrůznějších oblastí vědy. Výčet, který obsahuje psychologii, preventivní medicínu, astronomii, egyptologii, české dějiny nebo antickou archeologii vypadá spíš jako soupis předmětů vyučovaných na nějaké menší regionální univerzitě, než jako studijní program devadesátileté dámy. Ačkoli přednášky Univerzity 3. věku navštěvuje už od roku 1992, rozhodně nehodlá se svým vzděláváním skončit. „Už teď jsem si našla kurz na příští rok,“ přiznává se důchodkyně z Prahy 8. „Bude to úplně nový předmět na katedře indologie, ve kterém budeme studovat východní myslitele. Už se na to moc těším!“

Pětadvadesátiletá Markéta Cahová se spokojila s užším záběrem než její kolegyně. Možná se tak rozhodla proto, že je dlouholetou profesorkou angličtiny, němčiny a filosofie. V rámci Univerzity 3. věku si vybrala přednášky z historie antického Říma a dějin hudby. Ve svém studiu ale už dál pokračovat nehodlá. „Celkově jsem byla s kurzem spokojená, jen mi vadilo, že kvalita přednášek byla u každého z profesorů jiná. U některých vyučujících to byla opravdu hrůza,“ stěžuje se paní Cahová. Ke studiu v pozdním věku ji podle jejích slov přivedla hlavně touha prohloubit si

Akademický rok	Počet zapsaných posluchačů na U3V na FF UK
2000/01	475
2001/02	543
2002/03	597
2003/04	628
2004/05	672

znalosti o svém oblíbeném období – antice. „Latinu studuji už od gymnázia. Tam jsme ji měli každý den, dokonce i v sobotu,“ vzpomíná profesorka Cahová. „Ta mě postupně přivedla k filosofii a teď také ke studiu antiky.“ Obě dámy si výuku a nové vědomosti velice pochvalují. Shodují se však také na tom, že nově nabyté informace většinou nemají kde použít. „Hodí se mi to jen k tomu, že jsem všude nejchytřejší a navíc se mi dobře luští křížovky,“ usmívá se Ludmila Hesová. „Chtěla bych svoje znalosti také nějak předat potomkům, ale ti o ně bohužel moc zájem nejeví,“ dodává. Na to, že se důchodkyně rozhodnou jít navštěvovat kurz na univerzitě, se dnes už málokdo dívá skrz prsty. Nevadilo to ani rodinám obou studentek z Univerzity 3. věku. „Pocházím z univerzitního prostředí, dcera a syn jsou lékaři, takže byli oba rádi,

FOTO: ARCHIV UK

FOTO: ARCHIV UK

Studentka U3V Markéta Cahová

že se ve svém věku ještě snažím něco dělat," popisuje pohled dětí na své studium profesorka Cahová. S pochopením se setkala i paní Hesová. Její zvědavost prý všichni velmi dobře znají, a tak se rozhodnutí navštěvovat vysokou školu vůbec nikdo nedivil. V její volbě ji utvrdil i fakt, že na vysoké škole v mládí nestudovala. „Tatínek byl obchodník a chtěl, abych se podobně zaměřila i já. Nejprve jsem chodila na měšťanku a potom na obchodní školu," vzpomíná Ludmila Hesová. Nějaký čas sice pobývala na anglické koleji v Praze, navštěvovala školu pro cizince ve

Francii, k vysokoškolskému vzdělání se však nikdy nedostala. „Třináct let jsem byla doma s dětmi, a tak jsem ani pořádně nechodila do zaměstnání. Až před důchodem mi manžel našel místo v zahraničním obchodě," vysvětluje důchodkyně. „Na to, co mě zajímá, mi zbyl čas až nyní.“ V aktivitách paní Hesové pomáhají i její děti. Díky nim má tato dáma po světě nacestováno tolik, že by jí mohl závidět leckterý mladší student, který každoročně obráží stáže programu Socrates/Erasmus. „Loni jsem se například podívala na Maltu a letos se chystám do Barcelony," plánuje letošní léto seniorka.

Ačkoli získávání vědomostí je i ve vyšším věku užitečné, Univerzita 3. věku má i další cíle. Mezi ty nejdůležitější patří zejména pomoc seniorům při udržování kontaktů se zbytkem společnosti. Řada psychologů a gerontologů se shoduje, že právě univerzity třetího věku mohou seniorům významně pomoci k uchování duševní svěžesti i v pokročilém věku. Coby příklad můžeme citovat z publikace MUDr. Zdeňka Kalvacha Úspěšné stárnutí a aktivní stáří, kterou vydal v loňském roce Státní zdravotnický ústav: „V extrémních případech může psychická pasivita vést až k projevům chorobného podnětů, označovaných jako deprivace. ... Objevuje se fenomén veteránství, vypadá-

vání z kontextu dění, který závažně ohrožuje participaci seniorů na společenském životě... K prevenci fenoménu veteránství i jako nástroj aktivizace mozku je významné seniorské vzdělávání – at jako samostudium (pozoruhodné jsou vzdělávací rozhlasové a zvláště televizní pořady), nebo organizovanou formou jako kurzy, akademie či univerzity třetího věku či volného času.“

Při pohledu na obě „studentky“ jsem se nemohl ubránit údivu. S bezmála stovkami dámami, které zažily dvě světové války, sedm režimů a žily ve dvou stolecích, jsem si popovídal lépe než s mnoha šedesátníky, již by mohli klidně představovat jejich děti. Když k tomu všemu připočtu ještě jejich stále upravené šaty, pečlivě uklizené byty a veliký smysl pro humor, napadá mě srovnání snad jedině se Supermanem nebo jiným nepředstavitelným hrdinou z komiksových stránek. A pokud jejich vitalitě a spokojenosti byt jen trochu napomohla Univerzita 3. věku, mohlo by to nejen pro ostatní seniory, ale i pro mladší generace, znamenat zajímavé téma k zamyšlení, jak naložit s podzimem svého života. Ostatně, jak říká profesorka Markéta Cahová: „Každý by si měl pro sebe opakovat: Nebuď líný! Dokud můžeš chodit a trochu ti to myslí, snaž se zlepšovat!“

Tomáš Drahoňovský

Univerzita třetího věku na Filozofické fakultě UK v Praze

Filozofická fakulta je jednou z fakult Univerzity Karlovy, která realizuje nepřetržitě Univerzitu třetího věku již osmnáct let a stále za značného zájmu široké veřejnosti. Fakulta je od zahájení realizace Univerzity třetího věku aktivním členem Asociace Univerzit třetího věku České republiky. Fakulta dosud realizovala v každém akademickém roce 9–10 kurzů. Pro akademický rok 2005/06 otevřela fakulta 16 kurzů. Vzhledem k vysoké odbornosti vyučujících a nabízených zajímavých témat, si značná část posluchačů, tak jako v předchozích letech, zapisuje souběžně i dva obory. Mezi nejvíce obsazované obory patří psychologie, pedagogika, historie (české dějiny), egyptologie, dějiny hudby a filozofie. Přednášky se konají vždy v pátek v hlavní budově fakulty. Seznam nabízených kurzů pro následující akademický rok fakulta zveřejňuje vždy koncem března a přihlášky se vydávají během první poloviny měsíce dubna.

Na nový akademický rok byly zcela nově vypsány kurzy z oborů politologie, informačních studií a knihovnictví a indologie a po delší pauze kurzy z oborů dějiny umění, řecká a latinská studia a etnologie. Kurzy jsou vypisovány jako dvou až čtyřsemestrální. Přednášející některých oborů, kde je nutná názorná výuka, využívají nově i audiovizuální techniku.

Podmínkou k získání osvědčení o absolvování kurzů Univerzity třetího věku v závěru akademického roku je odevzdání písemné práce, která by měla navázat na některé z témat, která posluchače při přednáškách zaujala. Ponechává se na jejich rozhodnutí, zda dají své práci spíše formu samostatné úvahy, nebo se budou opírat zčásti o odbornou či populárně vědeckou literaturu. Zvláště je vítáno, když ve svém zpracovávaném tématu uplatní posluchači vlastní zkušenosti nebo zážitky z osobního života ve vztahu k danému oboru. Rozsah práce by měl být alespoň třístránkový. Posluchači obdrží při slavnostním aktu ve Velké aule Karolina osvědčení o absolvování U3V na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.

Věkové složení posluchačů je cca od 50 do 95 let věku. V červnu roku 2003 přijal děkan fakulty prof. dr. Jaroslav Vacek, CSc., tři posluchačky, které v tom roce dovršily 90 a 93 let věku, jako projev úcty a zároveň i obdivu k jejich dlouholeté studijní aktivitě v U3V na fakultě. Tohoto setkání se účastnila i proděkanka pro studijní záležitosti prof. dr. Jana Králová, CSc. a vedoucí studijního oddělení JUDr. Jarmila Handzelová.

PAUL RICOEUR – PRVNÍ LAUREÁT CENY KARLA IV.

Emeritní rektor Univerzity Karlovy, prof. PhDr. Radim Palouš, CSc, dr.h.c.(mult.) připomíná, že před dvanácti lety stanul v staroslavné aule Karolina politicky „méně zajímavý“ člověk, nicméně myslitel prvního řádu.

FOTO:ARCHIV UK

V roce 1993 vybírala Univerzita Karlova u příležitosti 645. výročí svého založení, a s ní i hlavní město Praha, prvního laureáta Ceny Karla IV. Podle statutu to měla být osobnost, která výrazně reprezentuje odpovědnost dramatu s názvem „svět“; může to být „vědec, literát, umělec, ale i osobnost z kterékoli jiné oblasti lidské činnosti, pokud její dílo (čin či produkt) zřetelně vyjadřuje globální orientaci“. Sedmičlenná správní rada zvolila filosofa Paula Ricoeura.

Laureát tomu výrazně odpovídal, vždyť jeho gigantické dílo s těžištěm ve filosofii a etice významně zasáhlo i psychologii, religionistiku, teologii, lingvistiku, filologii, teorii interpretace, hermeneutiku a v neposlední řadě právo i politiku. Paul Ricoeur nepochybně ztělesňuje nejen evropskou, ale i světovou integritu obecné sounáležitosti jakožto interpret duchovní jednoty, transdisciplinarity a globální odpovědnosti. Ve svém díle předvedl spojitost existencialisticko fenomenologické souvislosti evropské filosofie s analytickým myšlením anglosaské provenience nejen kontinentálním, ale i severoamerickým. Byl též inspirátorem reflexe o úkolech univerzity – sám uni-

verzitní profesor jak na evropském kontinentě, tak v USA. Již tenkrát ve svém slavnostním projevu v Karolinu upozorňoval, že dnes je pro skutečně vysokou úroveň univerzit jakožto „vysokých“ škol nejdůležitější široká výměna a pohyb mezi nimi, jak tomu vlastně bylo v době založení pražského učení, kdy tehdejší mistři mohli vyučovat stejně v Oxfordu jako v Paříži, Boloni, Kolíně, Salamance, Praze. Dnes je úsilí o badatelské, učitelské i studentské společenství univerzit jednou ze základních deviz současných rozvrhů a plánů. „Je třeba tuto myšlenku pevně zakotvit v Evropě kulturní, intelektuální a duchovní a ne pouze ekonomické, finanční, monetární či pouze sociální,“ řekl tenkrát Ricoeur v svém projevu. Že jeho vážnost byla „posvěcena“ i funkčně, dosvědčuje jeho mnohaleté předsednictví v mezinárodní filosofické asociaci (L'association internationale de philosophie). Řada mezinárodních konferencí byla věnována jeho dílu. Náš Jan Patočka patřil mezi jeho osobní přátele a filosofické a politické soupeřníky – vždyť Ricoeur jezdil do naší vlasti i v dobách totality, aby se účastnil bytových seminářů policíí ostře sledovaných.

Dne 21. května se svět dozvěděl, že Paul Ricoeur zemřel stár 92 let. V tisku byl označen za představitele nejvyšší filosofické úrovně, za „posledního z velké generace“. Někteří z těch, kdo znají jeho dílo, ho mají za „nejvýznamnějšího“, „největšího“ filosofa druhé poloviny 20. a prvních let 21. století. Zesnulý Paul Ricoeur by se asi nad takovou formulací pozastavil, a to nikoli ze skromnosti, nýbrž principiálně – vždyť sám byl odpůrcem kategorických nedialogických soudů jakožto přívrženec „konfliktu interpretací“.

V hřmotu současného dění se odchod filosofa, byť významného, jeví jako cosi málo zajímavého, ba zanedbatelného. Není však vše, co se masově zviditelňuje, skutečně to, co získá významný vliv v dalších časech! Velké věci přicházejí na holubičích nožkách. O to pozoruhodnější je volba Paula Ricoeura jakožto prvního laureáta Ceny Karla IV. Rušná doba před dvanácti lety publicisticky preferovala senzačnější aktuality. V staroslavné aule Karolina však stanul politicky „méně zajímavý“ člověk, nicméně myslitel prvního řádu. Tím byla pro příště nasazena laťka Ceny Karla IV. nejen nepochybně velmi vysoko, ale i hluboko.

CENY UDĚLOVANÉ STUDENTŮM UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE

Ceny, které mohou obdržet studenti Univerzity Karlovy, se dělí do několika kategorií:

- ▼ Univerzitní ceny (Bolzanova cena, Cena rektora, Mimořádná cena rektora)
- ▼ Fakultní ceny
- ▼ Cena ministra školství, mládeže a tělovýchovy
- ▼ Cena Josefa Hlávky pro nejlepší studenty a absolventy

Univerzitní ceny

Soutěž o Bolzanovu cenu

Jméno Bernarda Bolzana bylo pro název ceny zvoleno především proto, že je spojeno s Univerzitou Karlovou v souvislosti s pedagogickým působením Bernarda Bolzana, mimořádné postavy české kulturní minulosti. Byl geniálním matematikem a logikem, náboženským filozofem, sociálním myslitelem a v neposlední řadě i vynikajícím univerzitním učitelem.

Na univerzitě působil 15 let a přednášel zde obor náboženské filozofie. Pro své svobodomyšlné názory byl císařem v roce 1820 zbaven profesury a několik let perzekuován. Teprve na přelomu 19. a 20. století bylo Bolzanovo dílo znovu objeveno.

„Bolzanova cena“ byla na Univerzitě Karlově poprvé udělena v roce 1994 a je soutěží odborných a vědeckých prací vypracovaných studenty UK v rámci bakalářského, magisterského a doktorského studia v oborech právních, ekonomických, matematických a sociálně-vědních, akreditovaných na Univerzitě Karlově. Je otevřena všem studentům uvedených studijních oborů.

Soutěžní práce musí být uchazeči zpracovány v průběhu studia a na jeho základě. Musí se jednat o objevené původní práce s tvůrčím obsahem. Při jejich posuzování se hodnotí následující kritéria – originalita myšlenky, novost

přínosu pro rozvoj poznání, kvalita provedení práce po stránce obsahové (především vyváženost vstupních dat s formulovanými závěry) i po stránce formální (srozumitelnost, přehlednost, způsob uspořádání práce, gramatická bezchybnost apod.) a metodická vyspělost (t.j. výběr a způsob realizace použitých metod).

„Bolzanova cena“ má sloužit podpoře vědecké výchovy a odborné přípravy studentů univerzity a je cenou vysoce prestižní. Soutěž navazuje na bohatou tradici univerzitních soutěží v oblasti studentské vědecké a odborné činnosti a univerzita ji v současné době hradí plně ze svých prostředků.

Soutěžní práce posuzuje hodnotící a výběrová komise složená ze zástupců zúčastněných fakult UK. Komisi předsedá prorektor pro studium nebo místopředseda komise, který je volen na jejím prvním zasedání z jejich řádných členů. Posuzování prací probíhá dvoukolově. Zatímco v prvním kole jsou práce posuzovány individuálně členy komise nebo ve spolupráci s přizvanými experty podle předem přijatých kritérií, druhé a rozhodující výběrové kolo se uskutečňuje formou rozpravy k již posouzeným pracím. Ceny laureátům soutěže předává rektor při slavnostním vyhlášení výsledků soutěže v reprezentačních prostorách Karolína. Udělení cen se osvědčuje diplomem a s cenou je také spojena peněžitá odměna. V letošním roce se konal již XI. ročník Bolzanovy ceny a v jeho rámci bylo uděleno 9 cen – z toho 6 za magisterské a 3 za doktorské práce. Za I. – XI. ročník bylo dosud celkem uděleno 112 cen.

Cena rektora

Cena rektora Univerzity Karlovy v Praze pro nejlepší absolventy UK může být udělena vynikajícím studentům bakalářského

studijního programu nebo magisterského studijního programu v závěru jejich studia, kteří v průběhu studia dosáhli mimořádných výsledků ve vědecké, výzkumné, sportovní nebo kulturní činnosti.

Cena může být každoročně udělena jednomu studentovi bakalářského studijního programu a jednomu studentovi magisterského studijního programu v oborech:

Cena

prof. MUDr. Karla Weignera

– Lékařské obory

(1.LF, 2. LF, 3. LF, LF Plzeň, LF Hradec Králové)

Cena

prof. JUDr. Karla Engliše

– společenskovední obory

(PF, FF, FSV, FHS)

Cena

prof. RNDr. Jaroslava Heyrovského

– přírodovědní obory

(FaF, PrF, MFF, FTVS)

Cena

Josefa Dobrovského

– teologické obory

(KTF, ETF, HTF)

Cena

prof. PhDr. Václava Přihody

– učitelství

(PedF, FTVS, MFF, PrF)

Návrhy na udělení Ceny zasílají fakulty odborů pro studium a záležitosti studentů rektorátu ve lhůtě stanovené prorektorem pro sociální záležitosti studentů. Cena je spolu s diplomem rektora předána na zasedání vědecké rady Univerzity Karlovy.

Mimořádná cena rektora

pro studenty Univerzity Karlovy

Mimořádná cena rektora pro studenty Univerzity Karlovy se uděluje

- ▼ za čin (popř. činnost) vykonaný během studia a prokazující mimořádnou občanskou statečnost nebo obětavost

- ▼ za dosažení mimořádných výsledků v průběhu studia v oblasti vědy či výzkumu
- ▼ za mimořádně vysoké ocenění při provozování kulturních či uměleckých aktivit nebo za skvělé sportovní výsledky v mezinárodních soutěžích.

Návrh předkládá rektorovi děkan fakulty. Cena je udělena příležitostně. Laureátovi je slavnostně předána spolu s dopisem rektora na zasedání vědecké rady Univerzity Karlovy.

Cena ministra školství, mládeže a tělovýchovy

Cena se uděluje vynikajícím studentům studia v bakalářském, magisterském nebo doktorském studijním programu za mimořádné výsledky ve studiu a ve vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti. Návrhy na udělení ceny podávají rektori vysokých škol, návrhy pro absolventa lze podat nejpozději do jednoho roku po řádném ukončení studia v příslušném studijním programu. V kalendářním roce může být uděleno nejvýše 5 cen.

Statut ceny je zveřejněn na adrese: <http://www.msmt.cz>

Nadace „Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových“

Josef Hlávka je v novodobé historii českého národa největším mecenášem. V roce 1904 založil Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových, kterému, jako univerzálnímu dědici, odkázal veškerý svůj majetek, velkostatek se zámkem v Lužanech, nadační domy v Praze a ve Vídni, cenné papíry i peníze na účtech. V přepočtu na dnešní měnu se jednalo o více než dvě miliardy Kč. Do tohoto Nadání spojil veškeré své předchozí nadační aktivity. Ještě za svého života uvedl dalším právním aktem Nadání v činnost. Během stoleté nepřetržité činnosti (po druhé světové válce bylo Nadání jedinou nezrušenou nadací v Československu) podporovalo stovky vysokoškolských studentů, mladých vědců a umělců.

V současné době jsou členy správní rady Nadání významní představitelé Akademie věd ČR, Univerzity Karlovy, Českého

vysokého učení technického a dalších vysokých škol pražských. Nadání o své činnosti vydává každoročně zprávy a informuje též na internetových stránkách www.hlavkovanadace.cz.

V souladu s nadační listinou ze dne 29. 10. 1911 a platným statutem Nadání ze dne 14. 12. 1998 je stanoveno, že posláním Nadání je podporovat vědecké, literární a umělecké snahy českého národa, přispívat k uspokojování jeho kulturních potřeb a podporovat potřebné a nadané studenty na českých vysokých školách pražských v souladu s vůlí zakladatele Nadání. Dále je posláním Nadání podporovat zejména prostřednictvím Národohospodářského ústavu Josefa Hlávkovy úsilí, které směřuje k tomu, aby šířením a získáváním odborných vědomostí a znalostí mohl český národ obstát v ekonomické soutěži evropských národů. Nadání současně plní přání svého zakladatele o nadačních příspěvcích, vyjádřené v § 2 závěti Josefa Hlávkovy ze dne 25. 1. 1904. Správní rada Nadání při rozhodování o přiznání nadačních příspěvků přihlíží podle odkazu Josefa Hlávkovy k sociální situaci žadatele. Nadání zásadně neposkytuje nadační příspěvky pro obchodní, politické nebo církevní účely či posláním s nimi související. Finanční zdroje pro nadační činnost jsou získávány především ekonomickým využitím nadačního jmění, o jehož majetkovou podstatu proto musí Nadání náležitě pečovat.

Cena Josefa Hlávkovy pro nejlepší studenty a absolventy pražských veřejných vysokých škol, brněnské techniky a mladé talentované pracovníky Akademie věd České republiky

▼ Cena Josefa Hlávkovy je určena pro talentované studenty v bakalářském, magisterském nebo doktorském studiu, kteří prokázali výjimečné schopnosti a tvůrčí myšlení ve svém oboru, a pro mladé talentované vědecké pracovníky Akademie věd ČR do 33 let jejich věku.

▼ O udělení Ceny rozhoduje správní rada Nadání na návrh rektorů českých vysokých škol pražských, rektora brněnské techniky a předsedy Akademie věd ČR.

▼ Cena je spojena s předáním nadačního příspěvku ve výši 20 000,- Kč pro každého nositele.

▼ Návrh na udělení Ceny Josefa Hlávkovy zasílají správní radě Nadání rektori českých vysokých škol pražských, a to z každé fakulty podle schválených pravidel ne více než jednoho kandidáta. Rektor Vysokého učení technického v Brně a předseda Akademie věd ČR navrhuje kandidátů pět. Termín zaslání návrhů je do 31. 7. 2005.

▼ Cena Josefa Hlávkovy je zpravidla předávána před státním svátkem 17. listopadu na zámku Josefa Hlávkovy v Lužanech u Přeštice.

Kontaktní údaje:

Nadace „Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových“

Vodičkova 17, Praha 1, 110 00

tel.: 224947691, 224948752,

fax: 224947690

e-mail: josefhlavka@volny.cz

Internet: <http://www.hlavkovanadace.cz>

Přehled fakultních cen (více informací na: <http://www.cuni.cz/UK-186.html>)

Bolzanova cena

PhDr. Radek Soběhart, FFUK

V roce 2005 jsem obdržel Bolzanovu cenu – cenu rektora Univerzity Karlovy za nejlepší diplomovou práci. Bolzanovu cenu považuji za nejprestižnější ocenění, kterého může student dosáhnout. Cena pro mě znamená zhodnocení mého dosavadního vědeckého působení a zároveň se pro mě stala závazkem do budoucnosti. Velmi si považuji nezávislého a objektivního přístupu komise, která stála před nelehkým úkolem posuzovat odevzdané práce z mnoha vědeckých oborů.

Ocenění mi pomohlo v získávání nových kontaktů a stipendií doma i v zahraničí. Ve školním roce 2004-2005 pokračuji ve svém doktorandském studiu na universitě v Heidelbergu a v Bayreuthu, kde jsem si uvědomil, jak vysoké renomé má Univerzita Karlova ve vědeckém světě. Od mnoha vynikajících vědeckých pracovníků se mi dostalo osobního blahopřání za získání Bolzanovy ceny. V západní Evropě patří univerzitní ceny k nejvyšším a nejprestižnějším oceněním

za vědeckou práci a jejich laureáti jsou řazeni k budoucí intelektuální elitě.

Bolzanova cena mi také pomohla při úspěšném absolvování konkurzu na místo asistenta na Katedře hospodářských dějin Fakulty národohospodářské Vysoké školy ekonomické, kam nastupuji od srpna letošního roku.

V budoucnosti se chci i nadále věnovat výzkumu historie, působit na vysoké škole, pracovat se studenty a podporovat jejich další osobní i profesní růst.

Mimořádná cena rektora UK

Mgr. Martin Stluka, FF UK

Své působení na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy jsem započal roku 1994 studiem jednooborové bohemistiky. Záhy jsem byl ovlivněn pedagogickým působením prof. Alexandra Sticha, který neúnavně zdůrazňoval „polovzdělanost“ studentů vystudovavších pouze jednooborové studium tohoto oboru. Jeho slovy je nutno bohemistiku latinizovat, germanizovat a slavizovat. Zvláště tedy na jeho popud jsem od roku 1996 zahájil dvouoborové studium, přibav si k bohemistice všeobecnou a srovnávací slavistiku. Od let, kdy jsem byl dítě školou povinné, mě zajímala historie. Snad to je jeden z hlavních důvodů, proč jsem se během studia filologických oborů na FF UK zaměřil na diachronní zkoumání jazyka. Tomuto zaměření jsem doposud věrný. Svůj pohled na vývoj českého jazyka jsem se snažil zúročit v diplomové práci zabývající se rozbořením jedné ze staročeských památek, která je považována za počátek staročesky psané prózy (staročeské Životy Krista Pána) – za ni se mi dostalo ocenění ve formě Bolzanovy ceny, což bylo do další práce bezesporu povzbuzující.

Druhé ocenění, které mi bylo uděleno loňského roku, Mimořádná cena rektora UK, za přípravu a dokončení elektronické verze Neuberkova opisu Rosova slovníkářského díla je pro mě rovněž potěšující a povzbuzující, ale svým způsobem zcela jiné ve srovnání s předchozím. Ačkoli na mě, což snad mohu takto říct, připadl podstatný díl práce při realizaci a zvláště dokončování tohoto díla, budíž zde podstatně řečeno a zdůrazněno, že zejména ve svých počátcích se jednalo o práci kolektivní. Bez úsilí

mnoha lidí, mých tehdejších spolužáků, kteřížto jsme byli účastní grantu prof. Sticha, jenž si zpřístupnění Rosova slovníkového počínu položil jako jeden z úkolů, by toto dílo v nyní existující podobě (elektronické edici) nikdy nespátřilo světlo světa. Všem zúčastněným tedy patří velký dík.

V současnosti pracuji v UJČ AV ČR v Oddělení vývoje jazyka, kde jsem jako „poměd“ v roce 1997 začínal a nasbíral mnohé podstatné zkušenosti pro svou budoucí práci. Zároveň pracuji v Ústavu českého národního korpusu, kde se společně s prof. Kučerou a mnohými nejmenovanými přispěvateli pokoušíme budovat jeho diachronní složku. Snažím se také dostát svým povinnostem coby studující postgraduálního studia v Ústavu českého jazyka a teorie komunikace na FF UK.

Cena ministryně školství mládeže a tělovýchovy pro vynikající studenty v doktorském programu 2004

MUDr. Pavel Seeman, Ph.D., 2. LF

Cena ministryně školství, která mi byla udělena v roce 2004, znamená pro mě osobně velmi mnoho. Jak jsem se dozvěděl až při předávání, byli jsme vybráni z velkého množství studentů z různých vysokých škol. Oproti ostatním jsem měl asi tu výhodu, že jsem práci věnoval více času a proto jsou výsledky tak rozsáhlé. Po absolvování Fakulty dětského lékařství (2. LF UK) jsem byl několik let v Německu (postupně Dětská klinika Univerzity Göttingen, neuropediatrické odd.; Ústav pro lidskou genetiku Univerzity Göttingen; Pracovní skupina pro molekulární neurobiologii při Ústavu pro neuropsychofarmakologii, Freie Universität Berlin; Neurogenetická laboratoř Neurologické kliniky Universität Rostock; Ústav pro lidskou genetiku Universität Erlangen) a tam jsem si uvědomil, že příčiny onemocnění jsou napsané v genech. V tamním genetickém ústavu jsem pak pronikl do molekulární genetiky a získal zkušenosti, které jsem přinesl sem. Na fakultě jsem si udělal nástavbovou atestaci z lékařské genetiky a z dětské neurologie. Oficiální název oboru mého postgraduálního studia je molekulární a buněčná biologie, genetika a virologie. V loňském roce jsem obhájil disertační práci na téma Molekulárně

genetická vyšetření u dědičných neurologických onemocnění – příspěvek k rozvoji neurogenetiky v Česku. Zabývám se neurologickými onemocněními, která jsou dědičně nebo geneticky podmíněná. Podstata práce mého týmu spočívá ve vyšetřování pacientů s nějakým postižením. Máme-li podezření na to, že je postižení dědičné, snažíme se vyšetřit i jeho příbuzné. Na základě toho pak lze uvažovat o různých typech dědičnosti a tím pádem i o různých genových poruchách. Výsledky těchto vyšetření mohou prospět jak pacientům a jejich příbuzným, tak i lékařům, kteří napříště rozpoznají stejnou nemoc mnohem rychleji a vědí, co je její příčina.

V současné době působím na Klinice dětské neurologie 2. LF UK v Praze a na Klinice Sv. Klimenta. Na fakultě také vedu pre- a postgraduální studenty. Kladu důraz především na to, aby byli pokud možno všestranně připraveni – aby rozuměli jak klinické stránce, tak podstatě molekulární a laboratorní. A snažím se je také orientovat na srovnání se zahraničím.

Cena Josefa Hlávky

MUDr. Petr Bušek, I. LF UK

V roce 2004 mi byla udělena Cena Josefa Hlávky, na kterou nominují rektori vysokých škol a představitelé Akademie věd ČR nejlepší studenty a mladé vědecké pracovníky. Ocenění mi bylo spolu s ostatními studenty slavnostně předáno v předvečer 17. listopadu na zámečku v Lužanech. Tohoto ocenění svých studijních výsledků a vědecké práce si nesmírně vážím, znamená pro mě povzbuzení v mé činnosti a beru ho zároveň jako závazek do budoucnosti. V současnosti pokračuji ve studiu problematiky dipeptidylpeptidázy IV a homologních molekul v rámci svého PhD studia.

Cena prof. PhDr. Václava Příhody

Mgr. Jiří Havlík, Ped F UK

Cena prof. PhDr. Václava Příhody mě velmi potěšila. Dostal jsem ji na své narozeniny a datum jejího vydání se shoduje s narozeninami mého otce. Zaujalo mě, že jsme ceny přebírali sami muži, až na jednu výjimku, kterou tvořila zástupkyně teologických fakult.

EXISTENCE A ČINNOST STUDENTSKÝCH SPOLKŮ NA UK

Všeherd

Existence a činnost studentských spolků se stala samozřejmou a neodmyslitelnou součástí akademického života na univerzitách po celém světě. Tím nejstarším v České republice je Spolek českých právníků Všeherd.

Roku 1867 došlo v důsledku vydání tzv. „Prosincové ústavy“ k celkovému uvolnění politického, kulturního i společenského života. Toho využili také studenti Právnické fakulty Karlo-Ferdinandovy Univerzity v Praze. V této době vznikla z touhy po vzdělání v rodném jazyce (kterého se tenkrát českým studentům práv nedostávalo) myšlenka založení spolku Všeherd. Již během roku 1867 se v hostinci „U Fáfů“ schází studentská společnost v čele s JUC. Alfrédem Hrdličkou, která se zpočátku bavila zpěvem a vášnivými diskusemi o právu v mateřském jazyce, později bylo započato i s prvními přednáškami.

Po druhé světové válce se činnost spolku začala slibně obnovovat, byla však přerušena událostmi roku 1948, kdy byl Všeherd nejprve ochromen a následně tzv. akčním výborem rozpuštěn.

K obnovení činnosti Všeherdu mohlo dojít až po listopadové změně politického klimatu. V roce 1990 byl Spolek znovuzaložen. Na ustavující valné hromadě se přihlásil ke kontinuitě s předválečným Všeherdem, a to jak myšlenkově, tak i institucionálně – za čestné členy byli opětovně prohlášeni i čestní členové z let 1868 až 1948, byly přijaty stanovy podle původní podoby. Znovu se začal vydávat spolkový časopis Všeherd. Významné bylo rovněž oživení přednáškové činnosti. K tomu se postupně přidaly další akce vzdělávací, společensko-kulturní, sportovní, ediční činnost a další.

Cílem Spolku je podporovat snahy členů o vzdělání v oboru věd právních a státních, rozvíjet jejich styky domácí i zahraniční, odborné i společenské a podporovat zájmy právníckého stavu vůbec a dále nabízet určitou možnost rozšiřovat své vzdělání také nad rámec standardní výuky. K dosažení těchto cílů slouží zejména pořádání přednášek a odborných seminářů, vydávání právníckých publikací a periodik, zakládání a správa nadačních fondů. Spolek je zří-

zovatelem nadačního Randova fondu Spolku českých právníků Všeherd, který finančně podporuje sociálně znevýhodněné studenty při jejich studiu na PFUK a uděluje stipendia pro studium na Univerzitě v Curychu.

Současný starosta Všeherdu Ivo Jeník považuje za jednu z výhod členství ve Spolku možnost aktivně se podílet na pořádání všech akcí, které Všeherd pořádá. „Studenti a členové mají možnost setkat se s řadou zajímavých lidí a to nejen z oboru,“ říká Ivo Jeník. Mezi další výhody podle něj patří možnost využívat slev na publikace vydavatelství Všeherd a při účasti na vzdělávacích kurzech. „V neposlední řadě je jistě přínosem možnost realizovat své vlastní nápady a představy, pro což Spolek poskytuje dostatečné zázemí,“ dodává.

O tom, že je Spolek stále aktivní svědčí především výčet přednášek, které v posledním půlroce uspořádal. V listopadu to byla přednáška prezidenta republiky Prof. Ing. Václava Klause, CSc. na téma evropské integrace, v březnu přednáška Ing. Františka Nekováře nazvaná „Rychlé učení a systém Mnemonik®“. S velkým ohlasem se setkala vystoupení významné osobnosti evropské ekonomické a právní vědy, Prof. Jana S. Kruliše-Randy, profesora Univerzity v Curychu, který ve své přednášce analyzoval Smlouvu o ústavě pro Evropu z hlediska liberalismu a prostřednictvím srovnání s ústavami Švýcarské konfederace a Spojených států amerických. Evropskému tématu se věnovali také PhDr. Petr Kolář, Ph.D. (analytik Parlamentního institutu) a JUDr. Jiří Georgiev (konzultant Výboru pro evropské záležitosti Senátu ČR). Velmi zajímavým rozšířením znalostí v oblasti finančního práva a práva kapitálových trhů byla dvoudílná

přednáška Mgr. Lucie Anny Matolínové, členky prezidia Komise pro Cenné papíry, s názvem „Regulace kapitálového trhu v ČR“.

Jak tvrdí Ivo Jeník, také na podzim bude přednáškový program pestrý. „K dnešnímu dni nám přislíbilo prezentaci své přednášky několik skutečně významných ústavních činitelů. Jejich jména však nebudu předem prozrazovat, studenti se ale rozhodně mají na co těšit,“ říká Jeník. Aktivita Spolku se však neomezuje pouze na pořádání přednášek, mezi studenty jsou velmi populární také společenské a sportovní akce či vzdělávací kurzy (Sportovní den, Mikulášská besídka, Kurzy profesionálního vystupování, Kurzy rétoriky, Kurzy ASPI atd. Více na www.vsehrd.cz).

Dne 14.4. 2005 proběhlo v historické budově Karolina Slavnostní předávání Cen Randovy nadace, konané pod záštitou primátora hlavního města Prahy MUDr. Pavla Béma. Cena je udělována studentům Právnické fakulty UK za diplomovou práci obhájenou v daném akademickém roce, jež zároveň znamená přínos pro rozvoj oboru.

Vedle pořádání přednášek je jednou z nejdůležitějších aktivit Spolku činnost publikační. Vytopení skladu fakulty při povodni roku 2002 vydavatelství dočasně ochromilo. „V letošním akademickém roce se nám podařilo navázat nové kontakty s autory, především z akademické obce Právnické fakulty,“ říká vedoucí vydavatelství Všehrd Petr Prokopius. Do konce roku budou vydány dva tituly. Jedná se o právní učebnice, které mají pomoci studentům fakulty v přípravě na zkoušky. „Rádi bychom také vydávali skripta zaměřená na aktuální změny v právním řádu. Studenti by je mohli používat spolu s učebnicí, jako doplněk reflektující nejnovější úpravu“ dodává Petr Prokopius.

Pro Všehrd vždy byla a je velmi důležitá spolupráce s univerzitou i se samotnou fakultou. Vzájemné propojení těchto institucí je ověřeno dlouhými lety spolupráce a vzájemné vstřícnosti, proto věříme, že i nadále se bude dařit rozvíjet činnost Spolku právě v rámci univerzity.

Tomáš Slavíček

Spolek Mediků Českých

Spolek mediků českých navazuje na tradici Spolku českých mediků založeného roku 1863 jako hrdé stavovské organizace studentů lékařské fakulty v Praze a později dalších lékařských fakult. Asi největšího rozkvětu dosáhl mezi světovými válkami, kdy hrál velkou úlohu nejen ve společenském životě studentů, ale pomáhal i s ubytováním, finanční podporou při studiu a nacházením pracovního uplatnění absolventů. Po desetiletích totalitního režimu byl Spolek obnoven v roce 1989 víceméně separátně na všech lékařských fakultách. V roce 1999 byl Spolek mediků českých zaregistrován u ministerstva vnitra jako nezisková organizace s platnými stanovami a vnitřní strukturou, která zastupuje zájmy studentů lékařských fakult, de facto hlavně I. LF UK.

Spolek mediků českých provozuje ve Faustově domě knihovnu zahraniční literatury a internetovou studovnu. Vytváří informační internetové stránky pro studenty medicíny a podílí se na preventivních programech pro veřejnost ve spolupráci s IFMSA ČR. Pořádá každoročně Burzu učebnic a zajišťuje chod Erasmus students office, která pomáhá vyjíždějícím i přijíždějícím studentům programu Erasmus.

Svými dobročinnými akcemi již vstoupil spolek do povědomí široké veřejnosti-humanitární pomocí rovníkové Afriky, která je známa pod názvem Pro Africa, dobrovolným dárcovstvím krve pod názvem Studentská kapka krve, každoroční Mikulášskou nadílkou pro děti hospitalizované ve Všeobecné fakultní nemocnici. Spolek Mediků Českých organizuje společenské akce jako např. Hvězdná pařba (oblíbená hudební party na kolečkách Hvězda, kde se několikrát ročně mají možnost setkat studenti různých ročníků), Piknik (konaný vždy na jaře v parku psychiatrické kliniky), setkání se zahraničními studenty z výměnných programů, podílí se na organizaci Plesu mediků.

Miroslav Volský

Akademický klub I. lékařské fakulty UK a Faustův dům (k 10. výročí založení Akademického klubu I. LF)

Převzetím do správy I. lékařskou fakultou se stal Faustův dům součástí klasického univerzitního kampusu, táhnoucího se od Botiče a Albertova přes Karlov, Větrov a areál v ulici U Nemocnice až k budovám techniky na Karlově náměstí. Prostory zde získala pracoviště I. LF, ale i Spolek mediků českých a studentské sdružení IFMSA. Rozhodujícím momentem pro oživení prostoru nádherného Faustova domu bylo otevření Akademického klubu I. LF v roce 1995. Vedení I. lékařské fakulty se nechalo inspirovat výjimečností tohoto historického objektu k vytvoření důstojného zázemí pro využití volného času členů akademické obce, především studentů. Po dohodě s Magistrátem hl.m.Prahy a Památkovým úřadem byla upravena část přízemních prostor na klubové zařízení, které bylo nazváno Akademickým klubem I. LF. Jeho správy se ochotně ujali studenti I. lékařské fakulty a Akademický klub I. LF vstoupil velmi rychle do povědomí odborné, laické veřejnosti i médií svými akcemi – tiskovými konferencemi, besedami, semináři, společenskými setkáními, výstavami, koncerty, kurzy první pomoci atp. Zaslouženě si největší pozornost získal cyklus setkání s významnými osobnostmi nejen z I. lékařské fakulty, který byl příhodně nazván Křeslo pro Fausta. Tyto besedy vzbudily poměrně velký zájem i médií a za necelé čtyři roky se zde vystřídaly téměř čtyři desítky významných osobností. Velký ohlas, který tato setkání měla, využilo vedení fakulty k jejich knižnímu vydání. V současné době se v nakladatelství Galén s.r.o. do tisku připravuje již čtvrtý díl knihy Křeslo pro Fausta, které autoricky připravil skvělý moderátor těchto besed pan magistr Jaroslav Hořejší.

V akademickém klubu mají prostor i další akce – hojně jsou navštěvovány pravidelné koncerty Dixielandu I. LF, který vede pan profesor Jiří Tichý,

velkému zájmu se těší akce Jonáš-klubu Praha a časopisu Vesmír. Návštěvníci měli možnost se setkat například s houslistou Pavlem Šporcem, překladatelkou Danou Hábovou, se členy divadla Semafor, s profesorem Tomášem Halíkem, s profesorem Janem Sokolem. Fakulta v klubu pořádá výstavy profesionální i amatérské malířské tvorby. Vystavují zde malující lékaři, ale také profesionální malíři, ilustrátoři, grafici, fotografové aj. Fakulta zve do svých prostor i další lékařské fakulty UK. Na půdě akademického klubu se v loňském roce konala krásná výstava Lékařské fakulty Hradec Králové věnovaná profesoru Karlu Rokitskému a právě probíhá další výstava – tentokrát anatomického malíře LF Hradec Králové pana doktora Josefa Bavora, věnovaná 60. výročí založení Hradecké lékařské fakulty.

Akademický klub I. LF se za deset let své činnosti stal důstojným kulturním zázemím nejen pro akademickou obec I. lékařské fakulty, ale také pro veřejnost a chvíle v něm strávené jsou milým zpestřením každodenního života. Na každého návštěvníka jistě zapůsobí nerušený klid magického prostředí a dech historie – snad tzv. genius loci. Je proto jistě příjemné konstatovat, že nová úloha starobylého domu je vskutku důstojná, a tak není pravděpodobné, že by došlo k naplnění starého latinského nápisu z mladotovské doby, jenž hrozí prokletím každému, kdo by chtěl dům ohrozit otrockým jhem.

**Prof. MUDr. Štěpán Svačina,
DrSc., MBA**
děkan I. LF UK

Debatní klub na UK

Od dobré univerzity se dozajista očekává, že kromě pestré nabídky kurzů a citlivého individuálního přístupu pedagogického sboru ke studentům dokáže nabídnout i jisté spektrum možností pro své studenty, jak efektivně naložit se svým volným, mimostudijním časem. A tak pro ty, které nebaví sedět každou volnou chvíli v hospodě, existuje v rámci UK kupř. sportovní centrum,

filmový seminář, nebo různé fakultní spolky – jako třeba ELSA na právnické fakultě, či AISEC pro ekonomy. Pro českého studenta poměrně novou aktivitu, avšak v Irsku, USA, či Austrálii už velice tradiční, představuje debatní klub, přesněji Debatní klub studentů a přátel UK. Studenti náležící k Univerzitě Karlově (ale nejenom ti), se pravidelně schází každý týden, rozvíjejí své rétorické schopnosti, pořádají celorepublikové i mezinárodní klání a snaží se tuto aktivitu propagovat. Navzdory tomu drtivá většina ostatních studentů nikdy o ničem podobném neslyšela a po zhlédnutí pozvánky na debatní turnaj mnohdy nevědí, co si o této činnosti myslet.

Co to tedy vůbec je? Nebo spíš, co to dozajista není? Není to nikam nevedoucí diskuze o nikoho nezajímajících tématech, kde si lidi skáčou navzájem do řeči. Není to ani schůzka šprtů s kalkulačkami v kapsách, kteří se hrajou na intelektuály. Je to... těžké charakterizovat na pár řádcích. Ale určitě je to diskuse s přesnými pravidly, stanovenými časy pro jednotlivé příspěvky, faktickými poznámkami pro oponenty a panelem rozhodčích, který určí stranu, která si lépe obhájila svou pozici. A to je základní cíl. Jedna teze (většinou aktuální společenská nebo politická), dvě protichodné strany a čtyři řečníci na každé straně. Relevantní argumentací je potřeba vysvětlit, proč je právě vaše pozice ta lepší a pro společnost výhodnější. Debata tak učí argumentaci, schopnosti podívat se na problémy z více úhlů pohledu (když jsme nuceni obhajovat tezi, s níž vnitřně nesouhlasíme) a řečnickým dovednostem. Pozitiva, jež jsou důležité tak při studiu a zkouškách, jako i v reálném životě.

Jednou z dalších výhod debatování je, že člověk potká spoustu zajímavých lidí. Debata je soutěž, a tak jako v každé jiné soutěži, i v debatě existují turnaje. Pro ty, kteří si chtějí kromě argumentace procvičit i angličtinu, je možnost zúčastnit se na některém z mezinárodních turnajů. Každoročně se konají turnaje např. v Německu, Rusku, Polsku, Estonsku, Slovinsku, ale také v Praze a Bratislavě, na kterých je možné potkat

studenty z mnoha různých krajín, od Kazachstánu až po Velkou Británii. Kromě samotného debatování máte tedy možnost poznat nové krajiny, ochutnat různé druhy piva (zatím se nám ale nepodařilo zúčastnit se na turnaji, který by v této oblasti překonal to naše domácí...) a mluvit s mnoha zajímavými lidmi.

Jak se tedy zapojit do aktivit debatního klubu? Stačí se přijít podívat na některou z pravidelných schůzek. Jediné co k debatování potřebujete je ochota naučit se něco nového a občas nějaký ten dobrý nápad. Věřím, že mezi tolika studenty UK se najde mnoho těch, kteří by chtěli zlepšit svou schopnost racionální argumentace a asertivity v jednání. Proto všichni, které tento článek zaujal, přijďte se podívat. Část možná odejde po pár minutách, ale ta druhá část možná taky zůstane a zjistí, že to byl dobrý krok. Šance je každý čtvrtek. V půl šesté na Právnické fakultě, místnost č. 38. Budeme se těšit.

Michal Hrušík
Místopředseda DKUK

Další informace o Debatním klubu studentů a přátel UK najdete na <http://dkuk.wz.cz>

Oživená fakulta

Co mají společného hudební festival, filmový a divadelní klub, diskuse studentů s Jaromírem Štětinou či Václavem Havlem, Týden neklidu nebo vzpomínková akce k 15. výročí 17. listopadu 1989? Jednoduše to, že je pořádá SR FF UK. A co se skrývá za touto dlouhou zkratkou? Ještě delší název: Studentská rada Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Studentská rada má už docela dlouhou a pozoruhodnou historii. Vznikla z iniciativy studentů, kteří byli v listopadu roku 1989 sdružení ve stávkovém výboru. Po stávce mezi těmito studenty vznikla myšlenka vytvořit organizaci, která by i nadále studentům umožňovala mít vliv na to, co se na fakultě děje. Navíc ve stávkovém fondu zůstaly peníze, které bylo potřeba nadále spravovat a využívat ve prospěch studentů.

Aby ovšem bylo možné studentský život podporovat dlouhodobě, bylo zapotřebí zajistit stálý přísun financí. Peníze ze stávkového fondu se totiž záhy vyčerpaly. Na jaře 1992 se proto členové Studentské rady rozhodli založit jazykovou školu SF Servis, která dodnes předává část svého ročního zisku na studentské aktivity.

Dnes je Studentská rada dvanáctičlennou skupinkou studentů, která se snaží, seč jí síly stačí, trochu rozvířít nudně poklidné vody života na fakultě, avšak nejen tam. Skutečně, SR se od jiných studentských organizací liší právě tím, že se neomezuje jen na působení v rámci fakulty, ale v posledním roce několikrát zaměřila svou činnost do kruhů společenských, ba politických.

Neznamená to, že by se SR nestarala fakultní dění a studenty na fakultě. Jen v posledním roce například SR uspořádala koncert Karla Plíhala a Jaroslava Hutky, hudební festival, který proběhl v rámci celostátního Majálesu 2005 a na kterém se mohli předvést fakultní hudební skupiny. Pro příznivce trochu odlišného hudebního žánru zajišťuje SR prodej zlevněných lístků na koncerty České filharmonie (za 50 Kč), koncerty ČF takto navštívilo už přes 1 500 studentů. Pro nováčky na fakultě – studenty prvních ročníků – SR zorganizovala žertovný orientační běh po budovách fakulty, při kterém se novopečení „filozofové“ seznamovali s úskalími studia na fakultě a získávali užitečné informace o jejím fungování. Nadto z peněz získaných od jazykové školy SF Servis rozděljuje SR třikrát ročně 25 000 Kč na projekty, které podávají sami studenti fakulty. SR tak například dlouhodobě finančně podporuje časopis Navýchod, který kvalitně informuje o zemích bývalého východního bloku.

Přes všechny tyto aktivity bylo v posledním roce těžiště činnosti SR přece jen posunuto ještě trochu jinam. Týden neklidu, veřejná debata s Václavem Havlem, pietní akce k výročí úmrtí Jana Palacha, vzpomínková akce k 15. výročí 17. listopadu 1989. Všechny tyto akce měly ukázat, že studenti mají názor na současnou situaci a že jej dokáží projevit.

FOTO: MARTIN BENDA

Při Týdnu neklidu šlo o to vzkázat politikům, že není možné nadále přehlížet problémy vysokého školství, že se studentům například nelíbí, když si jejich učitelé musejí přivydělávat jinde, aby mohli učit na univerzitě. Při ostatních zmíněných akcích bylo poselství ještě obecnější: politika se dnes smrskla na půtky o sobecké či stranické zájmy a vytratilo se z ní pocitové a konstruktivní hledání východisek i upřímná starost o budoucnost země a nám studentům to není lhostejné. SR se zkrátka snažila být tím hlasem ze sféry občanské společnosti, který připomíná

vysoce postaveným jejich zodpovědnost a volá po změnách.

Jakkoli všechny tyto akce přesahovaly svým zaměřením hranice fakulty, význam měly samozřejmě i pro studenty samotné. Dávaly poznat, že je možné se sdružovat, že je možné se ozvat, když se nám něco nelíbí, a že je možné a dobré spojit se pro společnou věc. A právě v tom tkví především smysl činnosti Studentské rady.

Za Studentskou radu
Rostislav Valvoda
 strada.ff.cuni.cz

FOTO: MARTIN BENDA

INFORMAČNĚ-PORADENSKÉ CENTRUM UK (IPC) PRÁVNÍ PORADNA IPC UK

V rámci IPC UK je poskytováno právní poradenství. Jedná se o základní orientaci v osobních problémech. Tato služba je zabezpečována dvojí formou. Studenti mohou využít osobního kontaktu s právníčkou, pravidelně ve čtvrtek v odpoledních hodinách, v prostorách IPC ve Školské ulici.)

„Jsem studentkou VŠ a ocitla jsem se v tíživé finanční situaci...?“

„Jsem studentem VŠ, přesáhl jsem hranici 26 let, prosím o poskytnutí rady a informace týkající se případných sociálních dávek...?“

„Jsem studentka .F UK a zajímají mne hlavně změny ohledně nového zákona, který se týká brigád...?“

„Hledám odpovědi na své otázky týkající se předčasného ukončení studia...?“

„V čem se liší práva studenta v kombinovaného studia od práv studenta zařazeného do presenční formy studia...?“

„Ukončila jsem studium na zahraniční VŠ, bude mi uznán diplom z tohoto studia v ČR, v...?“

„Jsem čerstvou absolventkou UK a zajímá mě od kdy si musím začít hradit zdravotní pojištění...?“

„Ráda bych se informovala na zaměstnávání lidí s trvalým pobytem v ČR...?“

„Jsem studentka a jsem zaměstnána na plný úvazek, kolik studijního volna si mohu vyžádat...“

Takhle nějak začínají dotazy nasměrované do právní poradny působící v rámci IPC UK, ale také takto:

„S manželem, který je cizinec, spolu nežijeme již rok ve společné domácnosti...?“

„Je mi 26 let, jsem na mateřské dovolené, chci vědět, zda jsem něco neprosvihla...?“

„Známemu jsem půjčil peníze, dal mi to písemně, ale nevrátil je...?“

„Jsem vdaná a ráda bych, aby družstevní byt, který získal manžel...?“

„Nejsme manželé, i když máme spolu syna. Můj druh koupil nemovitost...?“

V rámci IPC je poskytováno právní poradenství. Jedná se o základní orientaci v osobních problémech. Tato služba je zabezpečována dvojí formou. Studenti mohou využít osobního kontaktu s práv-

FOTO: ARCHIV UK

ničkou, pravidelně ve čtvrtek v odpoledních hodinách, v prostorách IPC ve Školské ulici. K tomuto dochází většinou v případech, kdy je pro tazajícího těžší jednoduše a jednoznačně formulovat otázku, zejm. jde-li o složitější problém zasahující více stránek osobního života, tzn. více oblastí práva, kdy jeho řešení spadá do předmětu činnosti více institucí. Při osobním kontaktu teprve dochází k upřesňování současného stavu, nastínění možností řešení a pak teprve k volbě varianty a vlastnímu způsobu řešení. I přes tento osobní kontakt, zůstává tazající více anonymní. Nemusí se představovat, nemusí uvádět žádná konkrétní osobní data, není pořizován záznam z jednání. Od roku 2003 začala být stále více využívána forma dotazů prostřednictvím e-mailového spojení. Tento trend pokračoval i v roce 2004. Tato forma má určité výhody pro obě strany. U jednodušších dotazů, dochází k menšímu časovému zatížení tazajícího. Odpověď lze zpracovávat ve větším klidu, je možné ujasnit si

přesné znění současné právní úpravy, rovněž je možné tazajícímu vybrané úseky relevantních právních předpisů přeposlat pro další použití při řešení daného problému. Tato forma však má i své stinné stránky. Složitější situace nebývá přesně a dostatečně podrobně formulována a pak je nutné kombinovat obě formy.

JUDr. Pavla Špinarová

Několik postřehů a informací o psychologické poradně pro vysokoškoláky při IPC UK Praha

Psychologickému poradenství jako součásti služeb IPC se systematicky věnuje pozornost od r. 2003, kdy byly konzultace poskytovány odborníkem – psychoterapeutem. Do této doby bylo psychologické poradenství zajišťováno studenty oboru psychologie (jako forma pomoci vrstevníky - peer). Od r. 2003 jsou psychologické intervence prováděny tři hodiny týdně pro české studenty a jednu hod. týdně pro studenty zahraniční.

(Vzhledem k zájmu vysokoškoláků UK o tyto služby uvažujeme o rozšíření počtu konzultací na 6 hod. týdně).

V současnosti u psychologického poradenství pro VŠ dochází ke změně role poradce (psychologa) – jeho přístupu ke studentovi (klientovi) i k problému, se kterým student do poradny přichází. Na studenta je žádoucí nahlížet celostním, holistickým pohledem. Stále více nabývá na důležitosti to, aby poradce směřoval klienta k samostatnému, aktivnímu a tvůrčímu vyrovnání se s danou problémovou situací, k převzetí odpovědnosti za své jednání i vědomí své reálné role. Úkolem psychologa je pomoci studentovi lépe porozumět svým potřebám, prožívání a pocitům, které jej dovedly do současné situace, pomoci mu k hlubšímu a kvalifikovanějšímu sebepoznání. Dochází tedy k většímu důrazu a respektu k jedinečnosti a specifčnosti každého studenta – klienta a tedy i k diferencovanému přístupu poradce ke každému z nich. Psychoterapeut je pro vysokoškoláka více průvodcem a partnerem při jeho hledání optimální cesty k sobě než direktivním vůdcem a předkladatelem návodů a řešení.

Nejčastějšími problémy, se kterými se v poradně pro vysokoškoláky setkáváme, jsou především pocity únavy, napětí event. neurotické potíže pramenící z nedostatku sebedůvěry a sebejistoty, úzkostné a depresivní stavy, vztahové problémy s partnerem či partnerkou, ekonomická, citová nebo sociální závislost na rodičích, způsoby a styly učení, psychosomatické potíže, poruchy příjmu potravy, odlišná sexuální orientace, drogová a alkoholová závislost i problematika zdravotně handicapovaných studentů. Obecně jsou vysokoškoláci v tomto vývojovém období orientováni na hledání identity, aktivní utváření sebepojetí, hledání sebe sama které je ovlivněno specifickým rozvojem psychických funkcí – emocí, intelektu, motivace, hodnot, zájmů a postojů.

Jedním z příkladů z poslední doby je návštěva psychologické poradny studentkou Právnické fakulty J.P. Při první konzultaci sděluje své nepříjemné pocity strachu a úzkosti spojených s ukončováním studia. Zkoušky doposud vykonávala

vesměs v termínu, ale s přibývajícím roky studia se její prožívání zkuškového období stále zhoršuje, má poruchy spánku (budí se kolem třetí hodiny ranní a nemůže následně usnout), horší se její schopnost soustředit se na určité činnosti (nejen při přípravě na zkoušky, při vypracování písemných textů, ale např. i při setkání s přáteli nevydrží naslouchat příběhům druhých, stále se v duchu zabývá problémy spojenými se studiem), psychické napětí se projevuje i v somatické oblasti – opakovaně cítí tlak v oblasti žaludku a s tím spojené nechutenství. Tyto nepříjemné stavy se promítají též do jejího partnerského vztahu – vzrůstá počet nedorozumění a konfliktů mezi ní a jejím dlouholetým přítelem, často se hádají z malicherných příčin. Proměnil se také vztah studentky k rodičům, je k nim kritičtější, vadí jí její ekonomická závislost na nich a s tím spojená jejich tendence ji kontrolovat a usměrňovat. Zde uvedený příklad ilustruje spektrum určitých problémů, se kterými se poradce v psychologické poradně setkává. Možnosti a způsoby intervencí jsou vázány na osobnost psychologa – jeho zkušenosti, profesionální psychoterapeutickou orientaci a výcvik, jeho specifický způsob přístupu a vztahu ke studentovi – klientovi.

Jedním z důležitých úkolů poradce-psychoterapeuta (nejen v rámci IPC) je pomoci studentovi lépe se orientovat v mnohdy proměňujících se podmínkách a souvislostech vlastní, jedinečné cesty k seberozvoji a růstu.

PhDr. V. Junková

Co může nabídnout Profesií poradna Informačně – poradenského centra UK?

Na profesní poradnu se obracejí studenti se dvěma typy dotazů či problémů: první skupina jsou studenti, kteří zjistili, že nejsou spokojeni s oborem, který si vybrali a který studují. Obor zkrátka nesplňuje jejich očekávání a představy. Anebo až v průběhu studia zjistí, že se pro obor nehodí a že chtějí dělat něco jiného. V podstatě řeší problém, zda obor dokončit nebo zda se věnovat jinému oboru. Problém bývá složitější v případě,

že student toto řeší například ve 4. či v 5. ročníku medicíny.

Jak může poradna v této situaci studentovi pomoci? Především rozebrat situaci a ukázat možnosti, které student má vzhledem k jeho podmínkám i představám. Také je užitečné ukázat situaci na trhu práce v příslušné oborové oblasti. Někdy případ vyžaduje spolupráci s psychologem či jiným odborníkem, což studentovi samozřejmě zprostředkujeme. Druhá skupina návštěvníků profesní poradny očekává pomoc při hledání uplatnění po ukončení studia. Jsou to studenti a čerství absolventi UK, kterým se snažíme pomoci při orientaci na trhu práce, při hledání pracovního místa. Vždy se snažíme nasměrovat je k aktivnímu přístupu a nikoli trpnému vyčkávání. Někteří absolventi se pak ozvou a my máme radost, že získali atraktivní a zajímavé místo.

Na poradnu se také obracejí lidé z praxe, kteří chtějí změnit zaměstnání a hledají vhodné pracovní místo. V tomto případě jim doporučíme obrátit se na osobní oddělení fakult nebo rektorátu, kde mají přehled o volných pracovních místech na univerzitě.

Kromě individuálního poradenství patří k činnosti profesního poradce také příprava a organizace skupinových akcí pro studenty, jejichž cílem je pomoci studentům při vstupu do praxe, tj. při orientaci na trhu práce, při orientaci v aktuální legislativě a v možnostech, které studenti často pomíjejí – tj. různé typy stáží, v ČR i v zahraničí. Uvedenými tématy například zabýval cyklus přednášek, který proběhl od 5. května do 22. června 2005 v Celetné ul. 20. Kromě získání znalostí v oblasti profesní orientace, ve snaze pomoci studentům při zdokonalení některých klíčových dovedností, byl do programu zařazen i dvoudenní kurz Úvod do projektového řízení. Vycházíme totiž z předpokladu, že každý absolvent UK dříve či později bude pracovat na pozici, kde bude vyžadován aktivní projektový přístup k problémům. A navíc zájem o tyto kurzy byl zjištěn i v průzkumu provedeném v IPC v prosinci minulého roku.

PhDr. Hana Urychová

OD ČASOPISU K STUDENTSKÉMU FENOMÉNU

Studentské časopisy na akademické půdě vznikaly v době vlády tištěných médií, daří se jim i v informační digitalizované společnosti. Bezspornu je to fenomén, se kterým se budeme setkávat i v budoucnosti, tvrdí Tomáš Sachr.

Akademická půda vždy nabízela předpoklady pro kreativitu studentů, sdružujících se do spolků, či naopak usilujících o rozvoj individuality. Fenomén studentských časopisů je s životem posluchače vysoké školy úzce spojen, i dnes jich jen na půdě Univerzity Karlovy vychází celá řada. Nepodstatným se přitom ukazuje, zda je vydávají budoucí žurnalisté, medicíci nebo například právníci.

Zřejmě nejslavnějším počinem v historii studentského novinářství na Univerzitě Karlově se stal časopis, který nesl právě její jméno. „Universita Karlova“ se představila dvojčíslem na začátku akademického roku 1955 a vycházela, kromě půlročního přerušení v letech 1962-1963, až do července, respektive září 1969. Na jeho přípravě se podíleli především studenti žurnalistiky, studující na tehdejší Fakultě osvěty a novinářství UK. V rámci svých povinností jej pak jako kameloti prodávali v ulicích. Universita Karlova (či její pozdější mírně změněné názvy) si brzy získala celouniverzitní povědomí, na redakční práci se stále více podíleli i studenti z jiných fakult. V září 1969 bylo ale vydávání časopisu zastaveno

a připravované první číslo šestnáctého ročníku zabaveno Úřadem pro tisk a informace. Časopis se stal jako počín „rozdýmčavající antisocialistické a antisovětské nálady“ režimu nepohodlným.

Se studentskými lety v časopisu Univerzita Karlova je spojena řada známých osobností, za všechny uvedme jednoho ze studentských redaktorů Rudolfa Křestana. Na přípravě časopisu měla ale svůj díl například i socioložka Jiřina Šiklová, členka redakční rady, pod publikovanými články čtenáři mohli najít i taková jména jako Josef Škvorecký nebo Ludvík Vaculík. „Májové číslo v roce 1969 vymysleli se šefíkovou vůní! Vypadali suverénně. Jako redaktori. Jako novináři. Tenkrát se ještě neříkalo ani po savětskomu žurnalisté, ani po latinskomu publicisté. Taky škola se jmenovala Fakulta osvěty a novinářství. Moc si z toho nepamatuju, jen snad, že první dva semestry patřily k nejkrásnějším letům života,“ vzpomíná v knížce fejetonů Než to zapomenem Libuše Koubská.

Doby Fakulty osvěty a novinářství jsou dnes historií, Fakulta sociálních věd, která její místo zaujala, dnes také není po

stránce studentských časopisů pasivní. Nejvýraznější počín místních studentů, časopis Sociál, v současnosti začíná druhý ročník své existence. Jeho náklad kolísá mezi 450 a 500 výtisky, v provozu je i internetová verze. V elektronické podobě Sociálu se ale objevuje jen část článků, navíc s několikátýdenním zpožděním.

„Snažíme se mapovat dění na celé fakultě, i když to někdy jde ztuha a ze strany redaktorů, kteří ve velké většině studují v budově v Jínonicích, je patrný sklon k tematizování problémů spojených právě s jínonickým areálem. Sjednocení fakulty je velká výzva a zároveň náš cíl,“ říká šéfredaktor Sociálu Martin Benda.

Ambicí mladého studentského počínu je vytvořit na všech fakultních institutech lokální redakční týmy, které budou zpravovat o místním dění. Své místo mají ale na stránkách Sociálu i celofakultní a celouniverzitní otázky. Za zmínku stojí i anglická rubrika pro studenty na výměnných pobytech. Připomeňme, že Fakulta sociálních věd je v tomto ohledu, tedy v množství příchozích studentů, vůbec nejaktivnější.

Fakulta sociálních věd umožnila psaní

chtivým studentům distribuovat časopis na vratnicích jejích budov, na fakultním serveru mu poskytuje místo pro webovou verzi. Se spoluprací ze strany fakulty podle Martina Bendy problémy nejsou. „S vedením fakulty máme velmi korektní vztahy, jmenovitě děkan Víšek naši snahu velmi vítá, přispěl nám dokonce několika články. Nejsme přitom oficiální bulletin, snažíme se přinášet i odlehčená témata, humor,“ doplňuje Martin Benda.

Velký handicap vidí studenti, podílející se na vydávání periodika na FSV, v neexistenci místní studentské asociace. Díky členským příspěvkům, které jsou v některých zemích pro studenty povinné, je vznik projektů typu fakultního studentského časopisu v zahraničí spontánnější a hojnější. „Financování z inzerce se nám daří jen částečně, zatím to pokrývá jen menší část celkových nákladů. Do budoucna ale počítáme s větším podílem reklamy,“ říká šéfredaktor Sociálu, který v počátcích časopisu investoval většinu nákladů z vlastních prostředků. „Po roce fungování hospodaříme s chronickou ztrátou, v současnosti žádáme fakultu o poskytnutí jednorázové finanční výpomoci,“ popisuje problémy Martin Benda.

Magazín v právnickém gardu

Činorodost studentů v ohledu studentských časopisů ale nelze spojovat jen s Fakultou sociálních věd, od března roku 1999 například vychází na Právnické fakultě Prímalex. Časopis tu vznikl pod záštitou evropské asociace studentů práv ELSA, jejíž pražská lokální skupina se kromě vydávání časopisu podílí i na řadě dalších aktivit.

„Na začátku byla pro časopis hlavním zdrojem informací spolupráce s Akademickým senátem Právnické fakulty, cílem bylo umožnit studentům zachytit dění na jejich alma mater,“ vzpomíná šéfredaktor David Petr. „Mnohé z prvních článků podnítila nespokojenost, nebo jen prostá zvědavost samotných studentů, na jejichž popud pátrala redakce po pozadí fakultního dění. Dokud zůstávají jakékoliv názory jen ve sféře tichého všeobecného mínění studentů, chybí jim najednou průraznost a důslednost v praxi cokoliv ovlivnit,“ dodává.

Časopis Prímalex v současnosti vychází jednou za semestr, podle redaktorů je to jediná možnost, jak v boji s nedostatkem volného času při studiu, potažmo zkuškovém období, dosáhnout nejvyšší kvality. David Petr naráží na další problém, který je příznačný všem studentským magazínům. Stejně jako doba studia, je i doba působnosti jednotlivých členů redakce pouze dočasná. „Stejně jako přicházejí a odcházejí studenti, dochází k výměně šéfredaktora. Práce, kterou začal, se tak často dočká jen svých obrysů.“

Poslední dubnové číslo Prímalexu mělo náklad 1200 výtisků, zatím přináší redakční snažení studentů pravidelné zvýšení nákladů o 10–20 % s každým novým číslem. Na akademické půdě je Prímalex volně k rozebrání, několik čísel posílají studenti významným advokátním kancelářím v Praze nebo vydavatelům odborné literatury. Přes dlouhé odstupy mezi jednotlivými čísly se studenti snaží o provázanost s aktuálním děním na fakultě. Pravidelnými tématy jsou pak činnost akademického senátu fakulty, rozhovory s profesory a bývalými studenty, ankety nebo články o spolupráci se studentskými spolky, s nimiž je ELSA v kontaktu.

Psaní chtívá medicí

Fenomén ryze studentských časopisů není na Univerzitě Karlově zcela masovou záležitostí, značnou měrou se ale studenti podílejí na chodu mnoha oficiálních, ale i méně formálních fakultních časopisů. Poměrně populárním se v poslední době stal například časopis Mefisto, vycházející na 1. lékařské fakultě.

Podobným počinem je i časopis Pelikán na 2. LF UK. Jeho nedílnou součástí je pravidelná rubrika Studentskýma očima, kam přispívají studenti například články o zahraničních cestách a stážích. Často se mladí medicí zabývají otázkami etiky lékařské profese, jejich snahou je ale i informování o aktuálním akademickém dění, a to nejen fakultním.

Pelikán vychází od roku 1993. „Zpočátku jsme bojovali s nedostatkem podpory, hlavně technického rázu, chvíli

také trvalo, než si studenti zvykli na to, že se v něm něco užitečného dozvědí,“ říká šéfredaktorka časopisu Ing. Marcela Cipryanová. Pelikán vychází šestkrát za akademický rok. Polovina z nákladu 450 výtisků putuje na kliniky a ústavy, druhá je volně k rozebrání v knihovně Ústavu vědeckých informací.

Nově se může vlastním fakultním časopisem pyšnit i 3. lékařská fakulta. Od letošního jara zde v prozatímním nákladu 200 výtisků vychází dvouměsíčník 3Medik. Přestože redaktori časopisu 3Medik mají k dispozici místnost studentského sdružení, podle Jana Smíška, předsedy sdružení studentů 3. LF UK Trimed, které časopis vydává, probíhá komunikace mezi redaktory nejčastěji pomocí elektronické pošty. Podobná praxe funguje i v rámci jiných studentských novinářských projektů. Sdružení studentů Trimed vydává časopis na 8–10 stránkách v černobílé podobě, do budoucna se ale má 3Medik, co se rozsahu i obsahu týče, značně rozšířit. „Zatím jsme vydali tři pravidelná čísla a jedno speciální plesové. V současnosti už pracujeme i na internetové verzi časopisu,“ říká Jan Smíšek.

Ryze internetovou podobu získal například projekt, který zrealizovali studenti Filozofické fakulty UK. Ikaros – elektronický časopis o informační společnosti, vznikl jako dobrovolná studentská aktivita počátkem roku 1997. Od listopadu roku 2000 jej vydává občanské sdružení Ikaros. Ikaros se zaměřuje na internet jako na médium, specifické komunikační prostředí a seriózní zdroj informací. Studentské časopisy na akademické půdě vznikaly v době vlády psaných i tištěných médií, daří se jim i v informační digitalizované společnosti. Bezesporu je to fenomén, se kterým se budeme setkávat i v budoucnosti. Jejich podstatu možná vystihuje šéfredaktor Prímalexu David Petr: „Na jedné straně je vydávání časopisu zajisté spojené s určitou seberealizací každého, kdo se na něm podílí, na straně druhé je ideou přinášet informace a šířit je. Jakmile převažuje ona druhá část, stává se z jakéhokoli vycházejícího plátku skutečný časopis.“

Tomáš Sahr

KULTURA JAKO SPECIFICKÝ PRVEK STUDENTSKÉHO ŽIVOTA

Šárka Maroušková, Alexandr Guha a Nela Herrmannová

Studentský kulturní život. Jaké místo má kultura v životě běžného studenta? Jak tuto otázku lépe zodpovědět než očima těch, kterých se bytostně týká? Jako příklad nám poslouží prototyp studentky Univerzity Karlovy, říkejme jí třeba Jitka. Pohled do jednoho jejího dne bude reflektovat různé podoby studentské kultury, pochopitelně v patřičně zhuštěné formě.

Jitka se probouzí ještě s myšlenkami na předchozí večer, strávený v divadle na představení, které napsal její spolužák. Divadlo je jednou z dimenzí jejího kulturního života, nicméně nemůže si ho dopřávat v tak hojně míře, jak by si přála. Její finanční limity nedovolují vybírat si představení čistě podle kvality, ale především podle poskytovaných studentských slev.

Cestou do školy řeší svůj obvyklý problém, co si vzít do autobusu ke čtení. Pohoršena nad nabídkou bulvárních plátků a strategickým umístěním pornografických časopisů marně hledá tiskovinu, která by jí opravdu kulturně uspokojila. Nakonec vytáhne snad už tisíckrát rozečtenou knihu...

Přednáška už začala. Jitka K. opatrně vstupuje do učebny a zjišťuje, že už pro ni není místo. Židle, co již něco pamatují, obsadili studenti z jiných fakult, a tak Jitka K. bere za vděk koutem pod umyvadlem. Naštěstí přednáška je poutavá, takže jí nečiní až zas takový problém vydržet i v těchto kulturně nedůstojných podmínkách.

Další přednáška odpadá, a protože se blíží doba oběda, je nutné vyřešit otázku stravování. Její spořiví spolužáci okamžitě zavrhnou návštěvu nejbližších restaurací. Baget se už také přejedli, zvláště těch s majonézou. Představa dlouhé fronty v menze a nepřilíh přitažlivé nabídky studentského bufetu je přiměje k tradiční návštěvě nedaleké kavárny. Navzdory neuspokojení jejich fyziologických potřeb

zde mohou dostatečně saturovat duševní potřeby. Nad dobrou kávou či šálkem čaje dochází k intenzivní sociální integraci a vzájemnému kulturnímu obohacování. Jedním ze společných témat se stala kontroverzní díla současné východoasijské kinematografie. Jitčin spolužák jí v návaznosti na to nabídne strávení společného večerního programu – pozve ji na film od jejich oblíbeného režiséra. Společně nahlédli do kulturního přehledu, ale bohužel všechna klubová kina, kterých navíc není mnoho, ten večer nabízejí jiný repertoár. S notnou dávkou zklamání se dohodli, že půjdou do multikina.

Čas se nahnýl, a tak Jitka K. spěchá za dalšími povinnostmi. Jako externí spolupracovnice studentských novin musí napsat článek o právě probíhající výstavě soudobé grafiky. U vstupu však její nadšení opadá. Pokladní vytrvale odmítá uznat její studentský status prokazovaný všemi studentskými průkazy. Naštěstí se pokladní nechává zviklat novinářským průkazem. Po tomto zážitku už není jednoduché vnímat vystavené umění, proto si Jitka K. chce zakoupit katalog z výstavy, nicméně jeho vysoká cena ji odradí. Z výstavy tak odchází s poněkud rozpačitými dojmy.

Poté spěchá do studentského informačního centra, aby stihla elektronickou poštou odeslat recenzi do uzávěrky dalšího čísla. Čekání na volný počítač však nebere konce. Jitka K. je už mírně zoufalá. Představa večera stráveného v kině pomalu bere za své. Ve chvíli, kdy se rozhoduje pro internetovou kavárnu, zahlédne spolužačku, která právě opouští své místo. Jen tak tak stihne dopsat článek, čímž jeho kvalita pochopitelně utrpí, a spěchá na domluvenou schůzku.

Kamarád na Jitku K. už netrpělivě čeká v davu před kinem. Jitka K. zatím v přeplněné tramvaji pevně svírá kabelku. Nechce znovu zažít to nekonečné běhání

po úřadech, jaké musela již jednou absolvovat, když jí byly odcizeny doklady. Oba dva se v davu nakonec najdou a vyrazí na strastiplnou cestu multi-hyper-megacentrem. Statečně odolávají agresivně nabízenému konzumu a labyrintem obchodů hledají cestu k pokladnám. Přestože přicházejí pozdě, čeká je ještě dlouhý blok reklam před začátkem filmu. Jak se dalo čekat, jsou oba dva permanentně rušeni hlasitým usrkáváním koly a požíváním popcornu, jež se ozývá snad ze všech koutů sálu.

Vzhledem k prodlouženým večerním intervalům městské hromadné dopravy mají čas prohlédnout si vylepené plakáty. Mezi křiklavou propagací mohutné muzikálové produkce se krčí skromný letáček. Jitka K. na něm ale poznává název studentské kapely, kterou dnes chválila spolužačka v kavárně. Jitka K. plna entuziazmu navrhuje kamarádovi pokračování společného večera touto kulturní akcí. Jejich hudební vkus však spolu nekonvenuje, a tak Jitka K. odjíždí na koncert sama, zatímco její spolužák míří na nedalekou diskotéku. Na rockovém koncertě naštěstí potkává spousty svých spolužáků a známých ze školy. Jako každá zodpovědná dcera volá svému otci.

Je jasné, že k plnému studentskému životu neodmyslitelně patří společenské vyžití. Události tohoto rozměru slouží nejen k odražení od horlivého studia, ale především posilují sociální vazby uvnitř kolektivu. Takto posílení se po skončení celé akce společně odeberou zakončit večer do jiného podniku. Poslední metro je také již dávno pryč, a tak jim ani nic jiného nezbyvá. Povzbuzena dobrým pitím se doposud jednotná skupina rozdělí. Ti, kterým koncert nestačil, okupují místní juke-box. Rozpustilý ludismus přivádí Jitčiny spolužáky k šipkám a stolnímu fotbalu. A Jitka zůstává sama s prázdným úsměvem na rtech.

JÁ JSEM DEBUREAU...

přiznává v rozhovoru Ivo Kristián Kubák, principál Divadla Vojtěcha Jarníka (DIVOJ).

Ivo Kristián Kubák, principál

Ve zšeřelých chodbách pod budovami vysokoškolských kolejí 17. listopadu v Tróji se vám snadno může stát, že naražíte na anglického krále, kterak si v noční košili, dobře schovaný pod schodištěm, vychutnává doutník, na mnicha s kutnou, který stále dokola žadoní o černou kávu, nebo na ruského důstojníka ve fraku, který se vrací se svými kumpány z tahu. A pokud zrovna nepotkáte někoho, kdo si zkouší roli nerudného novináře a kritika v kolečkovém křesle, třeba se vám, stejně

jako mně, podaří ukořistit malé interview a podpis do památníku.

Proč ten Vojtěch Jarník v názvu souboru?

Protože v prosinci 1997, kdy se mi v hlavě zrodil nápad založit divadelní spolek, jsem studoval Matematicko-fyzikální fakultu, a Jarník, to je pro české matematiky totéž, co je pro divadlo Stanislavský. Je to takový drobný hold zakladateli MFF, který má tak díky nám v Praze kromě ulice dedikované i malé podzemní divadlo.

Myslíš undergroundové?

Přestože se snažíme udržovat klasický činoherní repertoár, občas máme chuť říznout si pořádný androš. První undergroundovou vlaštovku jsme ukázali na Beánii 2004, a do nové sezony jich připravují celou budku.

Proč tedy podzemní?

Protože divadelní prostor, ve kterém hrajeme (díky KaM UK a KR), se nachází pod úrovní Vltavy. Až se přivalí další povodeň, budeme muset všechno vystěhovat, což

přinese mnohé stresové situace – například praktikably neprojdou dveřmi, protože ty jsou příliš úzké.

Kolik času v podzemí trávíte?

My tam čas nejenom trávíme, ale dokonce, jak pyšně praví naše reklama, „udržíme kulturu podzemí“. Jsou to dva až čtyři večery týdně, jednou za čtvrt roku i víkend.

A co váš repertoár?

S prvním spolkem DIVOJ, nebo spíše UrDIVOJ, jsme připravili speciální verzi slavného muzikálu Angelika a Jesus Christ Superstar. Z tohoto představení zbylo jen pár fotek a naštěstí i takřka kompletní videozáznam. Setkali jsme se s nečekaným úspěchem, a proto jsme nelenili a na pět let se odmlčeli, abychom pak mohli na neexistujících troskách vybudovat stejnojmenný nový spolek, který se etabloval muzikálem Šumař na střeše. Myslím, že tehdy nám vypomohla snad celá Praha – Divadlo na Vinohradech, Kašpar, Minor, Klub vojenské historie, Gymnázium Na

Marek Pilarík, Edita Dufková a Daniel Ryšlink (*Kočár nejsvětější svátosti*, 2004)

Zatlance, Lucie Loosová, Emma Srnčová a mnoho dalších – a stálo to za to. Podle našeho dobrého zvyku jsme natočili záznam i tohoto představení, ale tentokrát je obohacený o spoustu exteriérového materiálu, takže je to spíše film. Oba dva zmíněné muzikály občas promítáme v divadle. Pak jsme zanechali muzikálů a vrhli se na činohru: ke stovce Jana Wericha jsme s malým předstihem nastudovali tetralogii her, které natočil Werich v šedesátých letech pro ČT: Krále a ženu, Slzy, které svět nevidí, Kočár nejsvětější svátosti a Medvěda. Druhé dvě už na repertoáru nejsou a ty první dvě už asi brzo stáhneme také.

Takže nebudete hrát nic?

Budeme hrát, na sezonu 2005/2006 chystáme obrodu repertoáru, a pokud všechno vyjde, jak plánuji, měli bychom mít na výběr tři nové hry, z nichž jedna by mohla být dokonce autorská. Ale protože od nápadu k realizaci je vždycky daleko, nerad bych předbíhal událostem. A i kdyby, pořád je tu záchrana v podobě představení Sklenice černé kávy, Haškovy čtvrthodinové naprosto úchylné kabaretní hříčky, se kterou jsme v dubnu vystoupili na festivalu Chudé divadlo 2005 a obdrželi za ni čestné uznání. A pochopitelně nemohu zapomenout na Klasické večery, což je kmenový pořad divadla, který se spoluzakladatelem spolku Markem Piliarikem provozujeme už více než sedm let. Můžete v něm zahlédnout dva muže ve fraku, o stojanu nemluvě, jak dirigují vážnou hudbu, aniž by jim činilo velký problém, že nemají k dispozici živý orchestr.

A co jiné akce?

Zvu ostatní poloprofesionální a amatérské soubory a kapely, aby u nás v podzemí vystupovaly. Loni jsme slavnostně zahájili sezonu svěřili třem kapelám, divadlo zlehka praskalo ve švech, a tak bychom rádi v tomto trendu pokračovali. V ideálním případě bychom rádi nabídli program pětikrát až desetikrát do měsíce.

Všechno to zní velmi dobře, skoro jako by vám na cestě ke slávě nestály žádné překážky...

Bohužel opak je pravdou. Letošní sezona se nesla v duchu zeštíhlování souboru a s tím spojenou úpravou dramaturgického plánu: neuvedli jsme plánovanou hru Přišel na večeri, ani komponovaný večer na téma Kavárna, který měl kromě činoherních obsahovat i písňové a taneční části. Snad se k těmto kusům ještě někdy vrátíme. A druhým zádrhelem bývají tvůrčí krize. Občas si sám připadám jako v té slavné historce z pařížské ordinace: hubený, černě oděný muž si stěžoval lékaři na smutek, melancholii, trápení a bolest srdce. Lékař mu předepsal lék, který jej měl zaručeně uzdravit – poslal ho na představení mima Jeana Gasparda Debureaua. A ten bledý muž se uklonil a řekl smutně: „Já jsem Deburau...“

Snad to není tak zlé... Nebo je budoucnost DIVOJ skutečně černá?

Ale ne, budoucnost je určitě růžová. DIVOJ je studentské divadlo s profesionálními ambicemi, takže udělám všechno pro to, aby nezanklo, abych mohl spolupracovat s tak skvělými lidmi jako doposud, abychom mohli divákům nabízet kvalitní program, a aby si nás mohli naladit i jinde než na naší domovské scéně – ať už na festivalech nebo na prknech jiných divadel.

Inu, tak zlomte vaz!

A tebe vem čert!

Ptal se Kristián Cornelius.

Dvě vdovy

Živý obraz

Členové divadelního spolku DIVOJ:

Cyril Brom
Daniel Ryšlink
Edita Duřková
Ivo Kristián Kubák
Jan Jirmásek
Jaroslav Kousal
Jindřiška Brožková
Karolína Kolářová
Marie Kuncová
Pavel Černohous
Tereza Blehová

Adresa

VŠ kolej 17. listopadu, budova B
Pátkova 3, 182 00, Praha 8
<http://divoj.cz/>
info@divoj.cz

Spojení

Metrem "C" na stanici Nádraží Holešovice a odtud buď busem č. 112 na zastávku Pelc-Tyrolka nebo č. 102 na zastávku Kuchyňka. Z autobusové zastávky se vydejte směrem ke kolejím. Budova B je ta nejbližší u skály. Od vratnice vás dovedou šípky.

Nejbližší představení

▼ pondělí 10. 10. 2005 (20:00)
zahájení sezony 2005/2006
Divadlo DIVOJ

ŘECKO PO E-MAILU ANEB JAK SE REALIZUJE IDEA

Marcela Spívalová

Na začátku byla Eva. V našem případě prof. Eva Stehlíková a její „asi nám nezbude nic jiného, než se do toho Řecká podívat, co říkáte?“ Na svůj návrh pravděpodobně čekala jinou reakci než nadšeně přikyvující hlavy. Vidět řecká antická divadla by si přece přálo každé oko řádného studenta divadelní vědy!

Začalo plánování. Nikdo z nás neměl zkušenosti s organizováním zájezdu podobné velikosti (předpoklad byl 10 dní a 25-30 účastníků), proto jsme postupovali podle principu „ten udělá to, ten zas toto“. Po první informační schůzce byly úkoly jasné: jeden má na starosti ubytování, druhý zjišťuje ceny letenek, třetí jízdenek. Jedna skupina postupně obesílala různé grantové nadace s žádostí o finanční příspěvek a druhá přijímala zamítající odpovědi. Další student se po dobu příprav proměnil v emailovou informační centrálu.

První problémy se objevily při rezervování

letenek. Za nejnižší inzerovanou cenu jsme jich na jeden let pořídili jen omezený počet. Rozhodla náhoda, který z nás byl ten šťastný a rezervoval nejrychleji a který si musel připlatit. Někdo nakonec letěl později, někdo si hrdinně koupil jízdenku na autobus, jiný se raději odhlásil. Den před odletem přišla ale jiná zpráva – někde mezi Prahou a Athénami došlo k nedorozumění a náš budoucí hosteliér, který v e-mailech chválil naši Prahu pro její absint, po nás bude chtít daleko více peněz, než jsme čekali. Situace se uspokojivě nevyřešila ani na místě, handrkování o každé euro se protahovalo a my jsme si tak každý den uvědomovali, jak daleko jsme od domova. Na začátku jsme si pyšně mysleli, že se o vše dokážeme postarat sami, aniž bychom tím přes míru zaměstnávali paní Stehlíkovou. S blížícím se datem odjezdu jsme si více a více uvědomovali, jak nám svou pomocí všechno zjednodušila. Podle

svých zkušeností vymyslela program, jehož hlavní linií tvořila místa s antickými divadly, která nejsou běžně turisticky dostupná. Navíc nám zajistila to nejcennější, co jsme mohli v Athénách získat – spojení, českou studentku klasické filologie se znalostí novořečtiny. Nejenže nám a našim zavazadlům poskytla po přiletu do Athén v ranních hodinách drahocenný azyl, ale také nás informovala o všem, co bychom o Řecích a Řecku měli vědět. Mimo to pro nás zorganizovala závěrečný večírek a představila nás panu Kostasovi a jeho autobusu, se kterými jsme se poté vydali za těmi nejkrásnějšími řeckými městy a místy (Delfy, Mykény, Akrokorint, Epidauros...).

Doma na nás zatím čekalo překvapení. My všichni studenti divadelní vědy jsme dostali účelové stipendium, které pokrylo většinu výdajů. Potěšení touto třešničkou na třešničce si tiše začínáme myslet na Řím.

DAJÍ POZOR, CO BUDE FIKUROVÁNO!

Hraní (si) na Katedře české literatury PedF UK od Lucie Peisertové

Jsme „Vlastenský spolek kandidátů učitelství Budeč“. Pod tímto označením se skrývají nejrůznější aktivity studentů české literatury, zahrnující hojně literární a kulturně historické exkurze, a především dva spřátelené divadelní soubory s velmi propustnými hranicemi. Sluší se hned v úvodu jmenovat ty, kteří se o zdárné fungování spolku zaslouhují nejvíce, jsouc jeho uměleckými šéfy, režiséry, herci a ještě vším možným. Jde o pedagogy katedry české literatury Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy PhDr. Věru Brožovou, PhDr. Miloše Sládka a Mgr. Tomáše Havelku. Název našeho souboru naznačuje, že uskupení sdružuje studenty Pedagogické fakulty, navíc odkazuje k 19. století a snahám o české školství pod praporem „hnutí budečského“. Jistěže jde tak trochu o nadsázku, rádi bychom ale, aby oním mostem mezi námi a Budčí 19. století

bylo naše nadšení a elán do smělých podniků.

Divadelní aktivity při katedře české literatury naší fakulty ostatně začaly roku 2001 právě z ryzího nadšení studentů i pedagogů nastudováním dnes již nehraného, v 19. století nicméně velmi populárního „dušičkového“ kusu z pera Raupachova Mlynář a jeho dítě. Tato hra do značné míry předznamenala i veškerý další repertoár našeho uskupení. Pozornost obracíme k 19. století i k textům středověkým a barokním. Nehrajeme, co je jinde na divadle k vidění. Líbí se nám naopak křísit zapomenuté a uvádět opět v život to, co je sice známo teoreticky literární a divadelní vědě, co už ovšem v inscenační praxi propadlo sítem času: neoprašujeme jen staré kusy, někdy – a teď mám na mysli především sestavování živých obrazů – jde o celý žánr. Při hraní textu (ale i hraní si s textem) se snažíme ales-

poň v náznamech o dotyk s původními dobovými inscenačními postupy a zvyklostmi. Nejsme přitom ale tak vědecky přísní, abychom zapomněli divadlem bavit sebe a své diváky.

O tom, že se nám vytčené cíle snad daří naplňovat, svědčí i to, že představení Mlynář a jeho dítě si vyžádali organizátoři 23. mezioborového mezinárodního plzeňského sympozia k problematice 19. století „Biedermeier v české kultuře 19. století“ jako doprovodný program jednání, že inscenace J.V. Winckera Zrcadlo masopustu byla v roce 2003 na pozvání uvedena na Festivalu pro barokní divadlo a kulturu Theatrum Kuks a o rok později byla na tomtéž festivalu uvedena anonymní hra Komédie o sedmi čertových osidlech. Ačkoliv od počátku zůstáváme věrni stejným principům, došlo během času ke změně organizační formy. To, co započalo jako volnočasová aktivita, má v současné

Film

době podobu výběrového semináře. Studenti katedry se v jeho teoretické části dozvídají o historii dramatu, výstupem je pak inscenace dobové hry, při níž dostávají šanci si teorii vyzkoušet také prakticky.

Proč vlastně:

Nabízí se jistě otázka, proč to všechno dělat. Představení se na konci ročníku sehrají jen několikrát, a někdy dokonce pouze jednou. Samotný výstup semináře je tedy dosti efemérní záležitostí. Do dalšího semestru nastupují noví studenti a začíná se zase znova a jakoby od začátku.

Nemalým poučením plynoucím z tohoto semináře pro každého „kandidáta učitelství“ v oboru česká literatura je, že dramatisace textu otvírá jednu z možných cest k jeho interpretaci. (Kdo se chce o dramatických metodách v literární výchově dozvědět ještě něco navíc má ostatně možnost přihlásit se také do semináře PhDr. Brožové Školní interpretace literárního textu a metody a techniky dramatické výchovy, otevíraného od roku 2002.)

Tou nejpodstatnější odpovědí je ale především to, že nejde ani tak o vlastní výsledek v podobě inscenace (ačkoliv to občas není vůbec špatné, schválně se někdy přijďte podívat), jako spíš o sám proces jejího vzniku. Nejde jen o to, že se při něm člověk něco dozví o divadle. Dost se toho dozví také sám o sobě. Je nucen spolupracovat s ostatními, snést občas tak trochu polní podmínky během divadelního soustředění, myslet víc na celek než sám na sebe, kultivovat vlastní projev verbální i neverbální... a především překonat vnitřní zábrany, zbavit se strachu a studu, riskovat pobyt na jevišti a snést přitom pohledy svých kolegů v průběhu semestru a velkého publika v jeho závěru. Kdo to vydrží a unese, u toho stoupají naděje, že jednou vydrží a unese i učitelskou profesi, případně jakékoliv veřejné vystupování vůbec. Kandidát učitelství ještě učitelem není, teprve se jím stává. A přesně o to jde: stáváme se. Protože Budeč, to je, řečeno s Karlem Slavojem Amerlingem a Vladimírem Macurou, ten, který bude.

Co jsme zatím hráli

(premiéry a rok jejich uvedení):

2001

▼ inscenace hry E. Raupacha *Mlynář a jeho dítě* (rež. V. Brožová; představení si mj. vyzádali organizátoři 23. mezioborového mezinárodního plzeňského symposia k problematice 19. století „Biedermeier v české kultuře 19. století“ jako doprovodný program jednání – Plzeň 2003)

2002

▼ inscenace dvou interludií V. F. Kocmánka *Sedláci a chrapouni* (rež. T. Havelka; výstup semináře *Kapitoly ze starší české literatury*, vedeného T. Havelkou).

2003

▼ inscenace středověké hry *Sestoupení Krista do pekel* (rež. M. Sládek; výstup semináře *Drama českého středověku*).

▼ inscenace J. V. Wincker *Zrcadlo masopustu* (rež. T. Havelka; výstup semináře *Literatura českého novověku; na pozvání uvedeno v témže roce na Festivalu pro barokní divadlo a kulturu Theatrum Kuks*).

2004

▼ *Hold postav Smetanových oper svému tvůrci; živý obraz inscenovaný při vernisáži výstavy Podoby Bedřicha Smetany* (Národní muzeum – Muzeum Bedřicha Smetany; rež. V. Brožová).

▼ inscenace F. B. Mikovce *Záhuba rodu přemyslovského* (rež. V. Brožová, M. Sládek; výstup semináře *Drama v kultuře 19. století*)

▼ inscenace anonymní hry *Komedie o sedmi čertových osidlech* (zájmová skupina studentů, rež. T. Havelka; na pozvání uvedeno v témže roce na Festivalu pro barokní divadlo a kulturu Theatrum Kuks).

2005

▼ anonymní hra *O Heleně, dceři krále tureckého* (rež. M. Sládek, V. Brožová; výstup semináře *Sousedské drama přelomu 18. a 19. století*).

▼ příprava anonymní hry *Labyrint světa* (rež. T. Havelka; výstup semináře *Drama v kontextu barokní literatury*).

FILMOVÝ FESTIVAL ZLATÝ VOČI**aneb Kterak (se) studenti filmové vědy baví**

Nejstarší záznamy o tomto podivuhodném festivalu, jehož tradici ti nejotrlejší a nejvěrnější filmoví nadšenci udržují podnes, pocházejí z roku 1988. Podle slov pamětníků si filmová skupina Bulšitfilm zorganizovala někdy v průběhu tohoto roku filmový festival především jako záminku k tomu, aby si sama mohla udělit nějaké ceny. Zároveň usilovala o to, aby vytvořila filmovou událost, jaká se měla dramaturgií i samotnou atmosférou lišit od tehdejších festivalů amatérského filmu, originální znělku obstaral počítač ATARI.

Průkopnický, chvályhodný a na svou dobu avantgardní počín Bulšitfilmu a jeho přátel zahájil tradici.

K oživení festivalu došlo v roce 1994 a to na půdě nejpřípadnější, mezi vysoškolskými studenty na katedře filmové vědy FF UK v Praze. Podle zpráv z dobového tisku si „akumulovaná cinefilní energie vyžádala obnovení festivalu“. Duchovním otcem přesunu, jímž festival vstoupil pokoutně, takříkajíc zadními dvířky, na akademickou půdu, se stal student filmové vědy Vít Janeček. Právě v této době se Zlatý voči ustálily jako lehce recesisticky laděný festival studentů filmové vědy na FF UK v Praze.

Porota z řad významných pedagogických a studentských osobností FF UK a FAMU postupem let vyprofilovala řadu filmových cen, např. Hlavní cenu Zlatý voči, Voči Jeanne Moreau, Růžový brejle, Spasitel českého filmu či Poškrábaný brejle Kurta Krena. Festival se až na výjimky uskutečnil v posledních dnech letního semestru a končil již tradičně bujarou oslavou v některém z přilehlých staroměstských hostinců. Velmi často měli diváci kromě filmů samotných a napětí z nejistoty, kdo vyhraje, možnost vychutnat brilantní výkony velmi vtipných moderátorů (nejvýznamnějšími bylo pravděpodobně

kriticky-komické duo Martin Švoma – Michal Procházka, které festival provázelo druhou polovinu 90. let) a příležitostně také další kulturní vločky (v roce 1995 např. vystoupení divadla Buchty a loutky).

Mezi nejvýznamnějšími nositeli cen festivalu Zlatý voči patří také dnes již profesionální filmaři Petr Marek, Karel Žalud, Vít Janeček, Tomáš Bařina aj. Už sám tento fakt dokazuje, jak významnou a prestižní společenskou událostí se festival během několika let stal.

Ale ani festivalu velkého věhlasu se nakonec nevyhnula krize. Mezi lety 2000 až 2003 se festival neuskutečnil, protože se nenašel nikdo, kdo by ho uspořádal. Od prachu zapomnění jej nakonec očistila „stará parta“ (Martin Švoma, Michal Procházka a já), která stále doufá v mladé následovníky (už se rýsuji).

Letos, a to počítáme s rozvahou sobě vlastní, se dočkáme jubilejního 10. ročníku Zlatých vočí. Rádi bychom Vás pozvali na letošní ročník festivalu, ale bohužel to vzhledem k termínu vydání časopisu nebude možné. Pro velký zájem ale můžete iniciovat uspořádání ozvěn festivalu!

Tereza Dvořáková

Katedra Filmových studií FF UK
terezkad@centrum.cz

PS.: A ještě upozornění pro zájemce o téměř dvacetiletou tradici této významné akce: během několika týdnů by měla být přístupna kronika Zlatých vočí webových stránkách katedry filmových studií FF UK.

GALERIE APOKRYF

Již třetím rokem si mohou studenti a návštěvníci Evangelické teologické fakulty UK krátkou chvíli prohlížet obrázky. Někdy to jsou snadno srozumitelné krajinky, někdy vysoce abstraktní malby vyzývající k soustředěné reflexi. Vždy však díla sdělná, umělecky a technicky poctivá. Řeč je o Galerii Apokryf neboli o výstavách pravidelně pořádaných v prostorách prvního patra fakultní budovy v Černé ulici 9. V současné době je zde k vidění 30 obrazů – výtvarných meditací nad texty Romana Guardiniho a sedm velkých grafických listů vztahujících se k pasážím biblické knihy Kazatel. Jejich autorkou je studentka ETF Kristýna Pilecká. Výstavy jsou zde instalovány zpravidla na dobu jednoho semestru, tedy dvě výstavy ročně.

Ale ohlédněme se nazpět, jak vlastně tato tradice vznikla a odkud se vzalo ono podivně znějící jméno. ETF se v letech 2001–03 podílela na řešení grantového projektu Překlad novozákonních apokryfů. Jedním z jeho výstupů (vedle kritického překladu apokryfních textů do češtiny) byla výstava sledující, jak se některé apokryfní literární motivy projevovaly ve výtvarném umění od pozdní antiky po baroko. Jako vhodná plocha pro umístění reprodukcí s příslušnými texty se nabízely prázdné stěny uzavřené chodby mezi posluchárnami a jedné z poslucháren. Výstava se stala apokryfní hned ve dvou významech. Svým tématem

FOTO:ARCHIV UK

i umístěním, neboť apokryf znamená to skryté, utajené – což lze vztáhnout jak na dotyčné texty, tak na onen „výstavní sál“ mezi posluchárnami. Výstava posléze putovala na další pracoviště zapojená do projektu, zůstalo však technické vybavení a s ním nápad pořádat v onom skrytém – apokryfním prostoru výstavy pravidelně.

Nebylo úmyslem preferovat nějaký vybraný žánr. Vítána je pochopitelně „domácí“ tvorba studentů či pracovníků fakulty, ale galerie je otevřena i ostatním. Hned druhou výstavu tvořily dokumentární fotografie z práce dobrovolníků ETF a Diakonie ČCE při odstraňování následků povodně roku 2002. Následovaly krajinářské fotografie, portréty a fotografie volně žijících zvířat. Nynější výstava má z dosavadních nejvýraznější duchovní rozměr. A máme se na co těšit i do budoucna.

Galerii lze navštívit kdykoliv v pracovní dny od 8'30 do 17'00 (v pátek do 16'00) hodin; exponáty v posluchárně S1 jsou přístupné jen v době, kdy tam neprobíhá výuka. Přesnější informace o výstavách lze nalézt na internetové adrese <http://www.etf.cuni.cz/galerie>. Přijměte pozvání.

RNDr. Jan Moravec

Různá kolečka a divné páčky

V tomto roce slaví sdružení Různá kolečka a divné páčky 10. výročí. Jeho členy jsou převážně studenti a absolventi fakult UK, „Páčky“ ovšem spolupracují také se studenty vysokých uměleckých škol, neprofesionálními divadly, kapelami ad.

Sdružení prakticky od svého vzniku v roce 1995 organizuje kulturní akce, kde výtvarné výstavy vždy doplňují hudební, divadelní a taneční vystoupení, autorská čtení, výtvarné dílny a filmové projekce. Pro své festivaly vyhledává zajímavé a nevyužité objekty. Akce jsou jednorázové a jejich dramaturgie pokaždé vychází z konkrétního „genia loci“. Za dobu své existence už sdružení uspořádalo dvanáct festivalů.

Na fotografiích jsou záběry ze zatím poslední akce, která se konala na tvrzi v Kořeni v západních Čechách 6. – 8. 5. 2005. Kromě výstavy výtvarných objektů zde hrály např. skupiny Popoklesu či Vrcha a vystoupili zde i studenti DAMU.

Více informací na: <http://web.ff.cuni.cz/kolecka/>

FOTO:ARCHIV RŮZNÁ KOLEČKA A DIVNÉ PÁČKY

FOTY NA TETO STRANĚ ARCHIV RŮZNÁ KOLEČKA A DIVNÉ PÁČKY

LUKÁŠOVA CENA

pro studenty katedry výtvarné výchovy Univerzity Karlovy v Praze
– Pedagogické fakulty

Z iniciativy docenta ak.mal. Ivana Špirka se v roce 2004 zrodil projekt, nazvaný posléze Cenou sv. Lukáše nebo zkráceně Lukášovou cenou pro studenty katedry výtvarné výchovy UK Ped F v Praze.

Podnětu se chopili studenti katedry výtvarné výchovy – jedné ze dvou umělecko-kreativních a současně umělecko-teoretických a současně umělecko-pedagogických kateder naší univerzity.

Propozice této ceny, společně vytvořené zástupci Studentské rady katedry výtvarné výchovy a jejími učiteli, byly vedeny snahou podpořit kreativní potence studentů i jejich schopnosti v prezentaci vlastní tvůrčí činnosti pro fakulní, univerzitní i širší veřejnost. Cena měla být udělována za výjimečné umělecké, teoretické a pedagogické výkony na poli výtvarné tvorby a výtvarné výchovy. Zvláštní zřetel měl být brán na výkony, přinášející prospěch, poučení a radost druhým lidem.

Pro ekonomické zajištění soutěže vytvořili studenti s podporou pedagogů návrh projektu jako podklad pro žádost o udělení Studentského grantu děkana pedagogické fakulty. Tento typ mimořádného stipendia děkana UK PedF Prof.RNDr.Pavla Beneše, CSc. je s podporou senátu určen právě pro rozvoj tvořivých odborných, vědeckých a uměleckých aktivit studentů fakulty. Na doporučení příslušné rady a rozhodnutím děkana získali studenti na projekt Lukášovy ceny jednadvačic tisíc korun. Touto částkou se (při maximální šetrnosti) podařilo pokrýt všechny nezbytné náklady pro zajištění soutěže a vystavení vybraných prací.

K určenému datu se do soutěže o Lukášovu cenu přihlásilo více než čtyřicet studentek a studentů oboru s téměř dvěma sty většinou uměleckými pracemi nebo cykly prací. Z nich vybrala porota, složená ze tří zvolených zástupců studentů a tří zvolených pedagogů katedry výtvarné výchovy, díla nebo soubory děl sedmnácti studentů.

Vybraná díla byla silami studentů a pedagogů instalována ve výstavních prostorách Galerie U Prstenu v Jilské ulici v Praze I, na

dohled od rektorátu naší Univerzity. Hluboký dík je nezbytné ještě jednou vyslovit majitelce Galerie U Prstenu, paní Dr. J. Holé, bez jejíhož pochopení a velkorysosti by nebylo možno výstavu uskutečnit v renomovaných galerijních prostorách.

Vernisáž výstavy se sice nepodařilo uskutečnit v den svátku Sv.Lukáše, patrona malířů a potažmo všech výtvarných umělců, ale přesně o měsíc později, 18. listopadu loňského roku.

Při vernisáži byl rozhodnutím poroty, složené ze tří studentek a tří docentů katedry (ak.mal. Z. Hůla, ak.mal. J. Kornatovský a ak.mal. I. Špírk jako předseda poroty), vyhlášen vítěz prvního ročníku Lukášovy ceny. Stal se jím student čtvrtého ročníku jednooborového magisterského prezenčního studia učitelství výtvarné výchovy Ondřej Suchan. Oceněn byl za soubor grafických listů. Putovní Lukášovu cenu vytvořil doc. ak.mal. Zdenek Hůla. Při vernisáži, již se zúčastnilo na tři sta hostů, byla přítomnými zvolena i cena diváků. Tu získala čerstvá absolventka fakulty Zuzana Sommernitzová za cyklus kreseb.

Výstavu, která byla otevřena deset dní, navštívilo odhadem téměř tisíc návštěvníků. Práce studentů ocenily i renomované osobnosti českého výtvarného umění, mimo jiné i členové poroty celostátní soutěže Grafika roku.

V současné době již probíhá příprava druhého ročníku Lukášovy ceny. Je zvolena nová porota, v níž mají opět paritní zastoupení studenti i učitelé katedry. Porota uvažuje i o možnosti zpřístupnit soutěž nejen pregraduátům, ale i studujícím doktorského studia teorie výtvarné výchovy, pro něž má katedra rovněž akreditaci. Společnou snahou katedry i její Studentské rady bude, aby se výstava mohla opět uskutečnit ve veřejných prostorách a aby tak významná činnost studentů Univerzity Karlovy mohla oslovovat i širší veřejnost a přinášet jí radost, poučení i prospěch, který nelze vždy vyjádřit jen v korunách.

Doc. Dr. Pavel Šamšula, CSc.,
vedoucí katedry výtvarné výchovy UK Ped F v Praze

HUDEBNÍ VĚDCI NEJSOU SUCHAŘI

Studium hudební vědy na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy je zaměřeno především na dějiny a teorii hudby, již při přijímacích zkouškách však všichni uchazeči absolvují testy zjišťující míru jejich hudebního nadání. Studovat hudbu bez hudebního sluchu a praktické zkušenosti s hrou na klavír nebo jiný hudební nástroj totiž není dost dobře možné, proto je celkem logické, že mezi studenty hudební vědy nacházíme amatérské i profesionální hudebníky.

V předvánočním čase se studenti tradičně scházejí se svými pedagogy na muzikologické besídce, kterou pořádá 2. ročník a která je příležitostí předvést kolegům a přátelům mnohé z toho, na co při vyučování není čas ani prostor. Hraje se hudba vážná i méně vážná, zaznívají přednášky na uvěřitelná i neuvěřitelná témata, pedagogové jsou podrobováni úporným testům (aby nezapomněli, jak se při nich studenti cítí) a především panuje uvolněná atmosféra. Právě besídka se pro mnohé stává výzvou k sestavení příležitostných hudebních těles, nácvičku nového repertoáru a někdy i kompozici nových skladeb.

Jinou příležitostí k rozvinutí tvůrčích schopností studentů i pedagogů se před více než rokem stala oslava životního jubilea doc. PhDr. Jaromíra Černého, CSc. A čím jiným potěšit srdce muzikologa než jeho oblíbenou hudbou. Osazenstvo Ústavu hudební vědy náležitě využilo této jedinečné příležitosti a jako překvapení připravilo pro oslavence dvouhodinový koncert šitý přímo na míru. Vedle hostů z profesionální sféry na něm vystoupil např. smyčcový kvartet, komorní duo a trio, ženský a mužský sbor – vše příležitostná seskupení, ve kterých účinkovali studenti i pedagogové. Koncert dopadl nad očekávání dobře a rozhodně ukázal, že hudební vědci nejsou žádní suchaři, kteří by nad hudbou jenom spekulovali – mají ji rádi a dovedou si ji vychutnat i z pozice interpretů.

PhDr. Lenka Mráčková, Ph.D.
odborná asistentka
a tajemnice Ústavu hudební věd

CESTOU DO PRAXE

Zdá se to přirozené: na přípravě budoucího učitele hudební výchovy se podílí i praxe v uměleckých kolektivech.

Rozhlédnutí po dobře fungujících všeobecně vzdělávacích školách potvrzuje, že hloubkou zaujetí i rozsahem práce jsou umělecké aktivity učitelovým druhým povoláním, v němž navazuje na specifickou českou tradici a současně se přizpůsobuje novým podmínkám doby. Dlouhodobě na katedře hudební výchovy PedF UK v Praze pracují pěvecké sbory, orchestr i komorní ansámby, konají se soutěžní přehlídky a absolventské koncerty. Komorní orchestr Collegium paedagogicum pracuje pod vedením doc. Marky Perglerové. Pro domácí koncerty, studiové nahrávky i zahraniční zájezdy připravuje pestrý repertoár od staré hudby až po tvorbu současných autorů. Smíšený pěvecký sbor je složen především z posluchačů hudebních oborů fakulty. Čerstvým úspěchem tohoto nadšeného kolektivu byl chrámový koncert letošního Pražského jara, na němž v bazilice sv. Markéty v Břevnově premiéroval oratorium *Ecce homo – Svědectví z konce časů* Jana Hanuše. Při realizaci této náročné partitury spolupracovali dirigent Marek Valášek a umělecká vedoucí sboru Jana Veverková se Symfonickým orchestrem Pražské konzervatoře. Nejdelší čas zrání má za sebou *Iuventus paedagogica*, komorní ženský sbor katedry, založený prof. Jiřím Kolářem a dnes vedený Ivanou Štíbrovou. Nahrávky i vítězství ve sborových soutěžích Evropy, ale především fakt, že většina členek sboru vede své vlastní dětské sbory a ovlivňuje tak úroveň muzicírování dětí nejmenším ve Středočeském kraji, jsou vizitkou kvality naplnění volného času. Stručný výčet kolektivního muzicírování můžeme doplnit zmínkou o práci komorních ansámbků, zejména smyčcových nebo smíšených (duo, tria, kvarteto), které nabízejí možnost získat užitečné zkušenosti pro mimoškolní praxi absolventů. V pořádání celorepublikových interpretačních soutěží se katedry střídají. Pražského kola v roce 2002 se zúčastnilo na 160 soutěžících a závěrečný koncert se konal ve velké aule Karolina. Na soutěži v roce 2004 (Hradec Králové) pražská katedra získala první ceny v oborech klavír, housle i zpěv, v letošní soutěži (Brno) první cenu v oborech klavír a housle. Od založení nástrojového oboru v roce 1990 zakončilo svá studia absolventským koncertem několik desítek

studentů, někteří z nich odcházejí na stáže do zahraničí, pokračují v doktorandském studiu i ve spolupráci s mateřskými fakultními kolektivy. Při významných příležitostech spojují jednotlivci a soubory své síly a pod vedením pedagogů katedry kulminují práci do rozsáhlejších premiér a představení, např. Janáčkova Zápisníku zmizelého nebo zmíněného oratoria Jana Hanuše. Na své cestě od univerzitních poslucháren do školních učeben potkávají tak studenti uměleckých oborů PedF UK v Praze velké příležitosti k předání poselství hudby dychtivým posluchačům. Zdá se to přirozené.

Prof. PaedDr. Jaroslav Herden, CSc.

EMPTY SMILE

Při katedře kulturologie se v loňském roce utvořila umělecká skupina Empty Smile, jakožto výsledek spontánních tvůrčích aktivit jejich studentů. Cílem bylo pozdvihnout kulturní dění na půdě Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, zejména však na té kulturologické. Poprvé na sebe upozornila přípravou mikulášského večírku katedry, nazvaného přízvučně *Mi – kult – áš*, jenž se setkal s velkým ohlasem z řad studentů. Po následném období určité stagnace se aktivní část skupiny Empty Smile vybičovala k činnosti. Svým improvizovaným vyhodnocením fotografické soutěže oživilo druhý ročník studentské vernisáže *Okultění*. Její nečekanou vítězkou se stala vedoucí sekretariátu katedry, která se ovšem vědomě soutěže ani nezúčastnila. Tato skromná akce povzbudila členy Empty Smile - studenty Alexandra Guhu, Nelu Herrmannovou a v neposlední řadě i Šárku Marouškovou, v dalších kulturních aktivitách. Ku příležitosti konce letního semestru organizují komponovaný večer spojený s prezentací jejich fotorománu reflektujícího fenomén nočního života pražských non-stop barů. Zmiňovaná kulturní událost byla naplánována na sobotu 28. května 2005 v prostorách podniků U Havrana od osmi hodin večer. Součástí programu byl mimo jiné koncert kapely *Kdyby psi* studenta kulturologie Ondřeje Raka. Svou účastí dodal každý návštěvník skupině Empty Smile elán do ještě dalších tvůrčích aktivit.

G.H.M.

REKTORSKÝ SPORTOVNÍ DEN UNIVERZITY KARLOVY

Dne 11. května 2005 uspořádal Ústav tělesné výchovy 2. a 3. LF UK Rektorský sportovní den poprvé s názvem „O POHÁR REKTORA UNIVERZITY KARLOVY“. Jarní počasí bylo tomuto dni nakloněno až na hodinovou přeháňku, která průběh celé této akce téměř nenarušila.

FOTA NA TĚTO STRANĚ ARCHIV 3. LF

Nejpočetnější zastoupení z „mužských“ sportů měl jako obvykle fotbal v počtu 384 hráčů. „Ženský“ sport vyhrál aerobik s počtem 307 studentek a dokonce pět studentů všech fakult UK.

Poprvé v historii RSD se uskutečnila soutěž v aerobiku zvaná Master Class, kdy účastníci soutěžili 90 minut od 9.00 hod. pod vedením 4 násobného mistra světa ve sportovním aerobiku Mgr. Vladimíra Valoucha v počtu celkem 102 cvičících. Všechny účastníky hodnotilo dle pravidel soutěžního aerobiku Master Class 8 rozhodčích v čele s hlavní rozhodčí PaedDr. Janou Hájkovou /PedF UK/. Velmi překvapily dvě cvičenky, které vzaly cvičení s velkým humorem a pokryly své tělo historickými oblečky - modré trenýrky s kapsičkou, bílé bavlněné tričko, „jarmilky“ s ponožkami do poloviny lýtek. Nechyběly samozřejmě paruka a brýle jako doplněk. Všem divákům i zúčastněným se soutěž velmi líbila, protože cvičení bylo veřejné, na velkém profesionálně ozvučeném prostoru

a mělo velmi vysokou úroveň a skvělou atmosférou.

Pan rektor Ivan Wilhelm společně s ředitelkou soutěže PaedDr. Ivanou Vladykovou a sekretářem ČAUS Ladislavem Vladykou předali vítězům ceny a pohár za velkého potlesku publika a soutěžících.

Výsledek Master class

1.	Kašpírková Pavla	FTVS
2.	Vápeníková Barbora	FTVS
3.	Melicharová Eliška	PedF
4.	Hudcová Martina	3.LF
5.	Novosad Jan	FTVS
6.	Kolmanová Radka	FTVS

Aerobik ještě pokračoval tři hodiny nesoutěžní formou ve dvou sálech a v bazénu za účasti 212 cvičících. Na své si tedy přišli nejen typické „aerobičky“, ale i příznivci tance nebo jógy. Cvičení v bazénu probíhalo za znění příjemné hudby od 13.15–14.00 hod pod vedením PaedDr. Zuzany Bulířové/1.LF/ a PaedDr. Věry Schätzové /PřF/ v celko-

vém počtu 53 studentů z celé Univerzity Karlovy. Zajímavé polohy, pohyby a poskoky ve dvojicích byly střídány s individuálním cvičením s nudlemi.

Do fotbalového turnaje se přihlásilo 52 nejméně šestičlenných týmů a jako obvykle ještě dalších několik týmů zkuselo štěstí v den turnaje. Díky obvyklému zrušení účasti na poslední chvíli /až z důvodu náročnějšího večírku před turnajem a problémy se vstáváním či nedostatečného počtu hráčů nebo zranění/ se na některé usmálo štěstí a do turnaje byli zařazeni. Nakonec startovalo celkem 384 hráčů v počtu 48 družstev ze všech fakult UK i několika jiných VŠ.

Pořadatelům se podařilo i přes chvilkové zdržení nepříznivým počasím po osmihodinovém klání dotáhnout turnaj do zdárného konce, ve kterém byl nejšťastnějším týmem FC Hedonis z FF UK, který ve finále zdolal Obhájce z Budweisseru z PedF UK. V souboji o bronz nakonec družstvo Absinth /mezifakultní mix/

FOTY NA TĚTO STRANĚ ARCHIV 3. LF

zdolalo tým Doktor Voják z 2. a 3. LF UK. Přestože osmihodinový turnaj v tak velkém počtu zúčastněných týmu byl organizačně náročný pro Mgr. Petra Horna /3.LF UK/ a jeho kolegu PaedDr. Ivana Čechovského /2.LF UK/, proběhl turnaj ve skvělé atmosféře bez vážných problémů.

Cyklistického výletu se zúčastnilo 15 studentů z šesti fakult: 3.LF, MFF, PřF, 2.LF, 1.LF a PF. Najeli celkem 65 km, podél Botiče přes Průhonice na Psáry, Vrané, Zbraslav, Bráník a zpět. Někteří účastníci ani netušili, jak je možné jezdit v terénu v okolí Prahy a jaká krásná místa jsou k vidění.

Do programu RSD byl zařazen i dynamicky se rozvíjející sport – golf. Celkem čtyřicet začínajících golfistů se chtělo seznámit s touto hrou, dovědět se základní pravidla a pod vedením tří profesionálních trenérů si vyzkoušeli základní

švihů na cvičném drivingu, pokusili se o náročnou krátkou hru a věnovali se i puttování na greenu. Dvě hodiny utekly jako voda, všichni byli velmi spokojeni a živě se zajímali o další možnosti výuky golfu na naší škole.

Šest pokročilých golfistů absolvovalo na hostivařské akademii 18 jamek. Za příznivého golfového počasí byla k vidění gentlemanská hra s řadou zdařilých úderů, které umožnily mnohým zahrát jamky „par“ či „boogie“, jak je zvykem u dobrých hráčů.

Zajímavou nabídku pro studenty Univerzity Karlovy učinil prezident zdejšího golfového klubu Ing. Martinka. Nabízí našim studentům výrazné slevy v dopoledních tréninkových hodinách. Informace budou k dispozici na našich webových stránkách i na kolejních nástěnkách.

Ukázková tréninková hodina i akademie se setkala s velkým ohlasem a všichni se již těší na příští ročník, který by se mohl konat na zdejším devítijamkovém hřišti otevřeném příští rok na jaře.

Výsledky Golf

1.	80b. Fürst Daniel	3.LF
2.	85b. Vaculík Petr	3.LF
3.	86b. Straková Kristýna	3.LF

Na hřištích MFF na Albertově se konal v rámci RSD volejbalový turnaj smíšených šestek - 4+2. Přes nepřízeň počasí se do soutěže přihlásilo 22 družstev a po náročném rozlosování do skupin byl turnaj krátce po deváté hodině zahájen. Po odehrání dvou kol na každém hřišti nám přišel předčasně ukázat svou sílu první z ledových mužů Pankrác. Jeho vystoupení bylo sice patnáctiminutové, ale zato velmi úspěšné. Kurty byly pod vodou a kroupy odstranili obětaví studenti MFF pod odborným vedením dr. Stehna. Uvedení kurtů do požadovaného stavu trvalo téměř hodinu. Hra pokračovala znovu před polednem a po 17.00 zvítězilo družstvo FTVS, druhé bylo spojenectví MFF+PřF, na třetím-čtvrtém místě byla družstva MFF a FTVS.

Každý rok se těší velké oblibě plavecké závody. Letos se zúčastnilo 41 závodníků v individuálních startech a 56 ve štafetách. Závody zajišťovalo 17 rozhodčích z různých

fakult a VŠ. Atmosféra byla skvělá a dokreslují ji i fotografie.

Výsledky Plavání

100 m PZ ženy

1.	Gálová Katarina	01:10,6
2. a 3. LF		
2.	Gaalová Romana	01:14,6
2. a 3. LF		
3.	Svatošová Katka	01:23,0
2. a 3. LF		

100 m PZ muži

1.	Pokorný Petr	01:08,8
	FTVS	
2.	Dioszegi Matej	01:12,2
	MFF	
3.	Pavlík Ivo	01:12,3
	MFF	

50 m ZZ ženy

1.	Gaalová Romana	00:40,4
2. a 3. LF		
2.	Svatošová Katka	00:46,0
2. a 3. LF		
3.	Hlinková Zuzka	00:47,0
2. a 3. LF		

500 m ZZ muži

1.	Soukup Radek	00:36,3
	FTVS	
2.	Skačkov Alex	00:38,1
2. a 3. LF		
3.	Dioszegi Matej	00:39,7
	MFF	

Štafety

	1. discip.	2. discip.	3. discip.	Součet bodů
1.	Květuš - team			
	1	1	1	3
2.	Eva			
	2	2	3	7
3.	Čolci			
	5	3	2	10

Squashového turnaje se zúčastnilo celkem 19 studentů. Hrál se na dvou kurtech v příjemném hostivařském středisku, v pohodové atmosféře, i když utkání byla nelibostná. Nutno podotknout, že se hrálo s ohromným nasazením, ale vždy v duchu fair play. Studenti ocenili, že se soutěžilo o Pohár rektora UK.

Výsledky Squash

muži:

1.	Chorváth Rostislav	PRF
2.	Lukáš Martin	PRF
3. – 4.	Kusák Pavel	I.LF
3. – 4.	Nevoral Josef	PRF

ženy:

1.	Kazdová Miroslava	FF
2.	Krajcová Aneta	I.LF
3.	Valentová Aneta	PRF

Tenisu se zúčastnilo 23 studentů a tři studentky. Největší zastoupení měla PF UK v počtu 13 studentů, což byla polovina všech zúčastněných. Atmosféra na kurtech byla i přes dopolední nepříznivé počasí vynikající.

Výsledky Tenis - studenti

ženy:

1.	Proňková V.	FHS
2.	Zoubková K.	PF
3.	Bezděková V.	3.LF

muži:

1.	Štork R.	PF
2.	Řádek	PF
3.	Velčevský	2.LF

Tenisový turnaj - VIP se hrál ve dvou skupinách po pěti dvojicích. Utkání se hrála na dva sety do čtyř gamů. Vítězové skupin se utkali o prvenství. Utkání o další umístění se nedohrávala.

Pohár pro vítěze si odnesli kolegové z MFF Potužník a Poddaný. Výjimečným byl pan Kubát, hrající na vozíku a svým výkonem se vyrovnal špičkovým hráčům. V horní polovině výsledkové listiny skončili prorektor UK doc. Šobr a Ing. Kubiček – kvestor UK. Lesk turnaji přidali i přátelé ze všech tří lékařských fakult. Asistenti z ÚTV vhodně doplnili a zkvalitnili turnaj.

Program RSD nabízel i ostatní sporty jako lezení na umělé stěně, rafting, softbal, basket-

bal, sjezd Sázavy a ukázkou nového raketového sportu – speedmintonu.

Florbal se v současné době stává velmi oblíbeným studentským sportem. Startovalo 17 družstev z 21 přihlášených v celkovém počtu 119 studentů. Za hojně účasti studentů z MFF, PŘF, I., 2. a 3. LF, FTVS, PF, FF gradovala atmosféra na hřištích i v hledišti až do finále.

Výsledky Florbal

1.	„Dáša“	2. LF
2.	„Noxa“	
3.	„Bruno Banany“	FTVS

Turnaj v badmintonu probíhal pod vedením PaedDr. Ivana Přibyla ve sportovním areálu v Brandýse nad Labem za účasti studentů z pěti fakult UK. Po hrách jednotlivců se závěrem utkaly ještě smíšené čtyřhry.

Výsledky Badminton

muži:

1.	Jiří Klíma	PedF
2.	Martin Schindler	MFF
3.	Ctibor Požár	PŘF

ženy:

1.	Eva Novotná	FF
2.	Iva Frintová	I.LF
3.	Michaela Pavlů	I.LF

Celkově se zúčastnilo v 18 různých sportech RSD 2005 neuvěřitelných 1625 studentů, kteří dokázali svým přístupem ke sportu, že je v nich obrovská chuť nejen ke studiu na Univerzitě Karlově, ale i k pohybovým aktivitám.

Podrobné informace a fotogalerii z RSD najdete na: www.lf3.cuni.cz/telovychova.

as. Bohuslav Příhoda, CSc.

přednosta ÚTV 2. a 3.LF UK

PaedDr. Hana Milerová

ÚTV 2. a 3. LF UK

organizátor a koordinátor RSD 2005

SURVIVAL - ROZHOVOR S PETREM BLOUDKEM

Jaká je historie survivalu ve světě a v Čechách?

FOTO: ARCHIV UK

Ve světě se dlouhé závody tzv. Adventure race chodí tak 20 let. Pořádá se v nich Světová série, která vrcholí mistrovstvím světa. V Čechách se Adventure race šel poprvé loni. Před tím se u nás konaly kratší závody, které se nejezdí v kuse, ale jsou rozděleny do dvou až tří etap.

Jaké jsou konkrétně úkoly, které se musí při závodu plnit?

Celý závod se jede nonstop podle mapy a je rozdělen na pěší, cyklistické, plavecké, kanoistické, bruslařské úseky. Ne

vždy jsou v tom závodě všechny. Záleží to na možnostech a náladě pořadatele. Mezi těmito částmi bývají depa, ve kterých si vyměňujeme vybavení, doplňujeme potraviny a pití. V průběhu etap se plní různé úkoly například skálopezení, slaňování, lanové lávky, traverzy, šplhání po laně pomocí šplhadel. Úkoly musí splnit všichni členové družstva. Nesplnění má většinou za následek časovou penalizaci, někdy i diskvalifikaci. Zabrat dává každý úkol každému jinak. Záleží také na momentální únavě, takže někdy i snadný

úkol je velmi těžký. Já osobně nemám moc rád výšky, tak nemám rád slaňování, i když je to skoro to nejsnazší. Vývoj disciplín a úkolů se odvíjí od možností pořadatele a přírodních podmínek v dané lokalitě. Poslední dobou se u kratších závodů využívají lanová centra s vysokými překážkami, když jsou po ruce.

Kde a jak spíte a co jíte? Kolik hodin v průměru během soutěže naspíte?

Základem je mít s sebou něco, co je velmi výživné, a něco, co vám chutná. Takže

různé energetické tyčinky, gely, sladké tyčinky, těstoviny, ale i třeba housku se salámem. Pravidlem se stává, že vždy dostanete chuť přesně na to, co s sebou nemáte (a minule toho bylo hodně, a nesnědli jste z toho vůbec nic). Spánek je kapitola sama pro sebe. Když závod trvá do šedesáti hodin, tak přední týmy nespí. Při delších závodech první noc nespíte a pak každou další od půl do dvou hodin. Dá se spát v depu nebo někde po cestě, protože v povinném vybavení je buď spacák nebo NRC folie.

Není závod nebezpečný?

Žádná větší dramata jsme nezažili, akorát loni ve Slovinsku Angličanům na hřebeni hor zkolabovala závodnice a musel pro ni letět vrtulník. V povinném vybavení je mobilní telefon nebo vysílačka a tou se dá zavolat pomoc. Také je samozřejmostí, že závod je až na druhém místě, takže si týmy v těchto situacích pomáhají, ale že by se někdo nějak výrazně ztratil, to jsem ještě neslyšel, i když trochu se ztratil asi každý.

Můžete během noci používat např. baterku nebo si rozdělat oheň?

Baterky jsou povinné a oheň se smí rozdělat podle pokynů pořadatele, vždy záleží na tom, kudy závod probíhá. Povinné vybavení se liší v drobnostech, ale v jádru je to: lékárnička, světlo, zapalovač, pištalka, světelné tyčinky, přilba, buzola, zrcátko, sedací úvazek, zámkové karabiny, smyce, nářadí na opravu kola, rukavice na slaňování, slaňovací přípravek, šplhadla, spacák nebo NRC folie. Osvědčily se nám a doporučujeme hůlky na chůzi, gumicuky na tahání na kole i při chůzi, batohy s camelbagem, mapník, hodně kvalitní několikery boty (běhací i trekkingové) a velké bedny na materiál do depa. Hlavně se člověk musí snažit uchovat nohy co nejdéle v suchu, neo-
svědčilo se nám brodit v botách, raději se zouváme do ponožek a bereme si potom náhradní.

Jak často musíte trénovat, abyste takový závod zvládli?

Trénujeme prakticky každý sám nebo s jinou skupinou, snažíme se běhat

FOTO:ARCHIV UK

FOTO:ARCHIV UK

FOTO:ARCHIV UK

FOTO:ARCHIV UK

dlouhé trasy a jezdit na kole. O víkendech se zúčastňujeme kratších závodů, na kterých se spolu potkáváme a můžeme se i poměřit. Natrénovat se dá prakticky všechno, snad kromě nespání, na to si musí člověk akorát zvyknout. (Dá se to trénovat v hospodě)

„Dobýváme survivalový svět“

Petr je absolventem UK PedF a Ondřej je stále studentem UK PedF, oba jsou členy oddílu sportů v přírodě VŠSK UK PedF

„Bratři Bloudkové vzpomínají ...“.

Naše první setkání se survivalem můžeme datovat už do minulého století, jsme survivaloví pamětníci. S oddílem sportů v přírodě UK PedF jsme si vyzkoušeli řadu závodů v Čechách i na Moravě a zjistili, že není vůbec špatné trávit volný čas v přírodě s partou podobně založených lidí a přitom trochu potrápít tělo – sjížděním i broděním řek, plaváním, zdoláváním přírodních a lanových překážek, zlézáním skal, slaňováním, orientací v terénu ve dne i v noci, pěšky, během, na

kole i bruslích. Zkrátka se nám líbily „kulišárny“ – survivaloviny, které nám kreativní pořadatelé připravovali.

V roce 2000 jsme se poprvé rozhodli opustit nejen hranice všedních dnů, ale i hranice naší vlasti a vyrazili jsme na náš první dlouhý závod do Polska. Zprvu jsme vůbec netušili, do čeho jdeme. Adventure race se od těch domácích soutěží liší hlavně tím, že se jednotlivé úkoly plní v čtyřčlenném týmu nonstop a několik dní v kuse. Hlavní obtížnost totiž spočívá v tom, že se do celkového času započítává

FOTO:ARCHIV UK

FOTO:ARCHIV UK

i čas na spánek, odpočinek a jídlo. Měli jsme štěstí, neboť hned tento první závod se pro nás vyvíjel příznivě a jako „černí koně“ startovního pole jsme vybojovali třetí místo. To by asi navnadilo každého k dalším pokusům o přežití. Vzhledem k tomu, že závody jsou časově a fyzicky náročné, vystřídali se v našem týmu v průběhu let tito borci: J. Starosta, P. Heinige, R. Havrdová, L. Kříž, J. Černá, T. Vaněk, Ondřej Bloudek a Petr Bloudek. Letos se ještě chystáme vyrazit do Polska, Slovinska a Chorvatska a pokusíme se obhájit I. místo na MR ČR v Dobronicích u Bechyně. Díky druhým místům v závodech SP v Polsku a Brazílii jsme se nominovali na MS v AR, které se bude konat v listopadu na Novém Zélandu, tak nám, prosím, držte palce.

Umístění v závodech

2000

Polsko – kotlina Klodzka

3. místo (59 hod.)

2001

Polsko – Bieszczady

3. místo (44 hod.)

2002

Polsko – okolí Danajce

5. místo (66 hod.)

2003

Slovinsko – Velenje

3. místo (50 hod.)

Polsko – Żywiec

4. místo celkově

a 2. místo ve smíšených týmech (72 hod.)

Chorvatsko – Terra Incognita

3. místo

2004

Polsko – Lion Winter Challenge

náš první zimní závod jsme nedokončili

Slovinsko – Velenje

2. místo (43 hod.)

Česká rep. - Hluboká n.Vlt.

I. AR v ČR – I. místo (34 hod.)

Chorvatsko – Terra Incognita

5. místo

Brazílie – Bahia

I. účast v SP Adventure race

2. místo (83 hod.)

2005

Polsko – Bergson Winter Challenge

zimní závod SP

2. místo (89 hod.)

SPORTOVNÍ KLUB NA PEDAGOGICKÉ FAKULTĚ UK

Sportovní klub na pražské Pedagogické fakultě (VŠSK UK PedF) je činný od roku 1996 jako pokračovatel tehdejší Tělovýchovné jednoty Slavia PedF. Klub patří mezi nejmenší vysokoškolské sportovní kluby sdružené v České asociaci univerzitního sportu (ČAUS).

Členská základna klubu se každým akademickým rokem trochu obměňuje a tak se počet členů pohybuje mezi 180–210 sportujícími, převážně z řad studentů Pedagogické fakulty.

Podmínky k provozování zájmové tělesné výchovy a sportu ve formě rekreační i výkonnostní jsou díky možnosti využití sportovního zařízení v Brandýse n.L., kde má Pedagogická fakulta jedno ze svých pracovišť, dobré. K dispozici je pěkný bazén, sportovní hala s rozměry házenkářského hřiště, velká tělocvična a malá posilovna. V blízké budoucnosti bude rekonstruována velká místnost bývalé kotelny, v níž již dnes je postavena horolezecká stěna. Využívání nedalekého atletického stadionu v Houštce ve Staré Boleslavi je bohužel finančně náročné. Přesto byl v minulosti tréninkovým prostorem pro atletický oddíl, úspěšný po mnoho let v první národní lize žen, později pak ve druhé národní lize. Částečně limitujícím faktorem pro pravidelnou činnost sportovních oddílů na UK je skutečnost, že se klubová činnost zaměřuje především na studenty fakulty a ti navštěvují výuku v Praze. Ve spolupráci s katedrou tělesné výchovy UK PedF zabezpečoval klub v minulých letech akademická mistrovství ČR v aerobiku. Garantem jsou známé osobnosti českého aerobiku dr. Jitka Polášková, mgr. Jana Zachariášová a dr. Jana Hájková. Každoročně se uskutečňuje Běh Houstkou, jednak pro veřejnost a jednak v rámci soutěže O nejlepšího akademického běžce v přespolních běžích. Dále se klub podílí na plaveckém výcviku dětí z několika základních škol z Brandýsa a okolí a pomáhá při organizaci známého Praque International Marathon. Členové klubu se zúčastnili letošních Českých akademických her, které se pořádaly v květnu v Olomouci. Reprezentanti fakulty mají veškerou podporu klubu UK PedF.

Pravidelnou činnost vyvíjejí jen čtyři sportovní oddíly.

Oddíl plavání vede mgr. Iva Vlčková, mj. akademická mistryně v survivalu. Členové oddílu trénují dvakrát týdně, účastní se VŠ plavecké ligy, ČAH, a pro ostatní studentské vodomily pořádají občas vodní hrátky v bazénu. Pod hlavičkou oddílu byl a znovu je připraven kurz potápění.

Oddíl florbalu má za sebou bohatou minulost. V roce 1999 se stalo družstvo mužů akademickým mistrem ČR a družstvo žen bylo vicemistrem, v roce 2000 se stalo družstvo žen akademickým mistrem ČR (trenérem byl Dr. Ladislav Pokorný). Dnes po změně kádru družstva mužů je oddíl účastníkem 6. ligy florbalu.

Oddíl basketbalu se věnuje rekreační formě činnosti. Trénuje jednou týdně pod vedením Mgr. Věry Svobodové, pořádá turnaje v rámci fakulty a účastní se např. Rektorského dne UK. Oddíl volejbalu resp. jeho družstvo žen mělo po dobu několika let dílčí úspěchy v pražské VŠ lize. Dnes se členové oddílu (muži i ženy) scházejí jednou týdně bez ambic na účast v pravidelné soutěži.

Oddíl sportů v přírodě pořádá především jednorázové akce, jeho vedoucím je dr. Ivan Příbyl. Činnost oddílu je poměrně bohatá, zde tedy jen stručně. Členové oddílu se např. účastní závodů MTB, závodů v survivalu až po akademická mistrovství v survivalu. Dále organizují lezení na cvičné stěně, orientační závody apod. Zájem o členství v oddílu se zvětšuje po uspořádání sportovních zájezdů do Chorvatska a Itálie. Příloha textu je věnována dvěma členům tohoto oddílu a jeho aktivitám.

HOROLEZECKÝ ODDÍL PŘÍRODNÍ VĚDY UK PRAHA

Lukáš Hančil je přesvědčen, že mezi přínosy plynoucí z lezení patří celkové posílení ducha i těla, které je zpravidla na aktivním horolezci patrné na první pohled.

Vyjma zvláštních variant sólolezeckví je hlavní podstatou lezení spolupráce při postupu – jištění a jiná vzájemná pomoc. Oddíl nabízí svým členům prostředí, kde může každý navázat kontakt a vybrat si k sobě vhodného partnera (nejen) k lezení. Množství akcí se organizuje hromadně, takříkajíc pro celý oddíl, mezi ně patří zejména Chytání pádů a Poslední slanění – tradiční závěr sezony (spíše společenská akce na podzim, kdy počasí již není příliš lezecky optimální. V průběhu roku oddíl organizuje množství výjezdů do zahraničí, největší akcí co do počtu účastníků jsou zejména zimní Tatry, kam jezdí 12-25 lidí, nezaostávají ani většinou týdenní výjezdy do jižní Francie na jaře a na podzim, množství výjezdů do různých částí Alp, na počet pravděpodobně převažují nejrůznější oblasti Dolomit.

Bezpečnost a horolezectví

Pro všechny oblasti lidské činnosti vlastně stále platí, že všichni podstupujeme vědomě rizika. Život zcela bez rizika by byl neuvěřitelně nudný. Každý z nás celý život analyzuje přínosy plynoucí z určité činnosti oproti rizikům vyplývajícím z téhož. V případě triviálních případů je rozhodnutí drtivě většiny lidí shodné – riziko plynoucí ze vstávání z postele a snídání pravděpodobně převáží výrazný zisk. Nepodstoupení takového rizika vlastně garantuje smrt hladem. Horolezec se vystavuje při své činnosti zřejmým a známým nebezpečím, riziko plynoucí z této činnosti je však různé – je výrazně ovlivněno chováním horolezce – jeho vybavením, znalostmi, povahou, a také jeho okolím – spolulezcem. Přínosy plynoucí z lezení naopak zjevné jsou – celkové posílení ducha i těla je zpravidla na

aktivním horolezci patrné na první pohled. (Lezení je fyzioterapeuty považováno za jedno z nejlepších cvičení, zejména pro jeho reflexivní povahu).

Proč považujeme oddíl za přínosný?

Zejména umožňuje svým členům diskutovat nejrůznější problémy vybavení, techniky a bezpečnosti. Pro smysluplné a bezpečné lezení je členství v organizovaném oddíle rozhodně přínosem, počítaje v to možnost zapůjčení vybavení a lezeckých průvodců. Po výcviku mají noví členové možnost získat průkaz ČHS. Ve školním roce se scházíme každé pondělí po sedmé hodině v posilovně a následně v sauně v areálu Sportovního centra UK v Hostivaři, ve čtvrtky hrajeme fotbal v tělocvičně na koleji Budeč, nejrůznější skupinky členů oddílu se scházejí po celý týden na umělých stěnách.

AKADEMICKÝ SENÁT UK: CO JE NOVÉHO?

Od uzávěrky minulého čísla Fora se plénum AS UK sešlo dvakrát (1. 4. a 13. 5.). Mezitím samozřejmě pracovaly komise a předsednictvo AS UK.

FOTO: ARCHIV UK

AS UK se především zabýval reformou dotací na ubytování vysokoškolských studentů. Názor AS UK na její současnou podobu je v rámečku.

V souvislosti s nadcházející změnou dotace na ubytování projednal AS UK návrh Dílčí změny Stipendijního řádu UK. Tento návrh byl dlouho a pečlivě připravován v těsné spolupráci vedení UK, Grémia kolejních rad a Sociální komise AS UK. Návrh, který silně akcentoval přednostní podporu studentů ze sociálně slabších rodin, podpořila legislativní i sociální komise AS UK a principiální námítky neměla ani většina fakultních senátů. Přestože pro předlohu (ve znění přijatých pozměňovacích návrhů) hlasovala mírně nadpoloviční většina z přítomných 52 senátorů, návrh nezískal potřebné hlasy 3/5 všech 70 členů senátu a nebyl tedy přijat. Přijata naproti tomu byla Komplexní změna Řádu vysokoškolské koleje UK, která si klade za cíl zjednodušit podávání žádostí o ubytování a další administrativní záležitosti. Jako je tomu u všech vnitřních předpisů a jejich změn, může i tato začít platit až po registraci MŠMT. Informace o tom se bezprostředně objeví na webové stránce AS UK.

AS UK vyslovil souhlas s návrhem Opatření rektora, které stanoví režijní ceny pro ubytování na kolejích UK. Režijní ceny se budou pohybovat od necelých 43 Kč za den (Heyrovského) do 135,40 Kč za den (Petrská). Ve většině kolejí bude režijní cena mezi 60 a 90 Kč za den (je třeba připočítat

▼ AS UK vyslovuje důrazný nesouhlas s aktuální podobou reformy dotací na ubytování studentů. AS UK nemá námitek proti principu reformy jako takovému, nicméně vyslovuje politování nad tím, že mnohým z principiálních připomínek UK nebylo při přípravě návrhu v roce 2004 vyhověno. Zahájení reformy dotací na ubytování studentů bez řešení problémů spojených se stravováním studentů, neprovázanost reformy s nutnými změnami zákonů v oblasti sociální péče a konkrétní podoba pravidel stanovených MŠMT pro rozdělování dotace na ubytovací stipendia vysokým školám pro poslední kvartál r. 2005 jsou hlavní skutečnosti, které AS UK k vyjádření tohoto nesouhlasu vedou.

▼ AS UK zásadně odmítá kritéria tzv. prvního studijního programu a trvalého bydliště mimo sídlo vysoké školy uvedená ve zmíněných pravidlech MŠMT, a dále retroaktivní uplatňování pravidel.

▼ AS UK vyslovuje důraznou podporu jednáním zahájeným vedením UK směřujícím ke stanovení vhodnějších pravidel pro rok 2006. V případě zachování současných pravidel považuje AS UK situaci, která by tím vznikla pro studenty UK v roce 2006, za neudržitelnou, a proto si v případě neúspěchu těchto jednání vyhrazuje právo podpořit další aktivity v tomto smyslu.

▼ AS UK vyzývá všechny zástupce UK v reprezentativních orgánech vysokých škol k aktivnímu prosazování tohoto stanoviska. (z 1. 4. 2005)

ještě DPH). Tyto ceny platí pro dvouložkové pokoje, se stoupajícím počtem lůžek na pokoji ceny klesají. Cenu o 15 % zvyšuje sociální zařízení přímo na pokoji. Krátkodobější ubytování jsou dražší. AS UK projednal a schválil Komplexní změnu Vnitřního mzdového předpisu UK. Zavádí se nový systém platové klasifikace pro akademické a vědecké pracovníky včetně nového katalogu prací. Zatímco většina fakult s předlohou v zásadě (s připomínkami) souhlasila, AS PŘF předložil detailní materiál zdůvodňující jeho kritické stanovisko. Na základě těchto podnětů vedení UK návrh podstatným způsobem modifikovalo, což předseda AS PŘF UK, přítomný na zasedání AS UK ocenil a doporučil modifikovaný návrh k přijetí. Smyslem změny je hlavně lepší vazba odměňování na výkon a jeho kvalitu.

Rektor UK prof. Wilhelm podal Akademickému senátu zprávu o Právnické fakultě. Na základě kritického dopisu dr. Žárského (PŘF) požádal v létě 2003 AS UK rektora, aby se v součinnosti s vedením PF zabýval koncepcí právnického studia na UK. Právnická fakulta na základě rektorovy

výzvy předložila zprávu o evaluaci v oblasti vzdělávací činnosti, oblasti výzkumné činnosti a oblasti přijímacího řízení. Rektor požádal o posouzení zprávy několik nezávislých odborníků a jejich posudky konzultoval s vedením fakulty. Na zasedání 1. dubna rektor podrobně informoval plénum AS UK o věcném obsahu evaluace i o pozitivních krocích, které na jejím základě vedení PF udělalo nebo chystá. Více podrobností lze nalézt v zápise na webových stránkách AS UK.

AS UK opakovaně schválil uvolnění prostředků z rezervy AS UK na pokrytí výpadků z titulu neuznaných výzkumných záměrů.

AS UK schválil Výroční zprávu o činnosti UK za rok 2004.

Další zasedání bude 3. června. Na něm bude projednávána další verze návrhu Dílčí změny Stipendijního řádu UK, zpráva o hospodaření UK za rok 2004, a AS UK vyhlásí harmonogram volby rektora na další funkční období.

prof. RNDr. Václav Hampl, DrSc.
UK 2.LF

MILÍ ČLENOVÉ A PŘÁTELÉ SPOLKU ABSOLVENTŮ A PŘÁTEL UK – CAROLINUM...

Máme velkou radost, že časopis FORUM se objevuje opět i v tištěné podobě a jsme rádi, že v něm SAPUK má možnost publikovat aktuality našeho spolkového života. Spolek postrádá mladší absolventy, kteří se z pochopitelných důvodů starají především o svůj odborný a ekonomický růst, ale – všechny významné university v Evropě mají své ALUMNI a jejich absolventi mají ke každé ALMA MATER svým způsobem emocionální vztah. Mělo by tomu tak být i u nás a záleželo by pak na tom, jakým směrem by se náplň spolku směřovala, aby uspokojovala i ty „mladší“, kteří zákonitě budou přebírat žezla spolku.

Dovolte mi, abych se právě v tomto čísle Fóra, věnovaném studentskému životu, zmínil o několika věcech. Dne 13.dubna 2005 proběhlo jako každoročně valné shromáždění spolku spojené s volbou předsednictva. Podle regulí nejdříve promluvil předseda spolku, rektor UK prof. Ing. I. Wilhelm o úspěších UK, nárůstu počtu studentů, jejich dobrých znalostech a uplatnění i v mezinárodním měřítku. Podrobnosti je možné najít v rozhovoru s panem rektorem v prvním čísle FORA t.r.

Kromě nezbytných formalit potřebných k přípravě volby, schválení předloženého plánu práce na další rok, přehledu financí a činnosti za rok minulý, schválení čestného členství výboru pro pana JUDr. Petra Hanzlíka, ředitele fy. Olympus C&S s.r.o jsme vyslechli přednášku PhDr. Jaroslava Šturmy o významu osobnosti prof. PhDr. Zdeňka Matějčka, CSc., který se neobyčejně zasloužil o výchovu deprivovaných dětí. Z mého projevu o činnosti bych si dovolil vám – kteří jste v době ukončení totalitní komunistické vlády před 15 roky byli asi desetiletí, vyjmout část, která není jen historickou zajímavostí.

Od ukončení II. světové války uběhlo 50

Další činnost spolku bude řídit výbor ve složení:

PhDr. Vlasta Beránková, Prof. PhDr. Marie Dohalská, DrSc., Prof. MUDr. Radana Königová, CSc., PaedDr. Vladimíra Rattayová, CSc., Ing. Josef Svoboda, PhD., Prof. MUDr. Jiří Tichý, DrSc., Doc. Judr. Olga Vidláková CSc., Prof. Ing. Ivan Wilhelm, CSc., Judr. Jan Winkler.

Za náhradníky byli zvoleni:

Doc. MUDr. Leo Klein CSc., MUDr. Jan Šturma, CSc., RNDr. Tomáš Jirsák, Csc.

Dozorčí radu tvoří:

Dana Kandertová, Ing. Ivan Noveský, JUDr. Josef Patejdl, JUDr. Annamaria Kolářová (náhradnice).

Poděkování patří odstupujícím členům výboru:

PhDr. Michalu Svatošovi za dlouholetou skvělou práci a ThDr. Zdeňku Kučerovi, dále pak Prof. PhDr. et Ing. Janu Roytovi a PhDr. Zdeňku Poustovi za externí spolupráci.

let, pokračovala válka studená a četné regionální konflikty, které stály miliony životů. Vždy byla v pozadí otázka moci spojená s nedemokratickými režimy.

Jak vypadaly návody „všemocného“ Sovětského svazu vyplývá z dokumentu, který byl uveřejněn pod názvem JAK SE CHOvat K DOMORODCŮM v Lidových novinách 5. ledna 1990 v překladu z původního ruského textu, nalezeného v kanceláři někdejšího polského prezidenta Boleslawa Bieruta a obsahoval směrnice moskevského ústředí KGB. S chladnou metodičností v něm byla připravována naprostá podřízenost a závislost na sovětské velmoci, která nepochybně podobné instrukce měla i pro Prahu. Polský překlad dokumentu vyšel v USA v r. 1959 v časopise Zgoda- Dziennik Zwiazkowy.

Ze 45 bodů uvedu jen několik

- 2) Uspíšit likvidaci domorodců spojených s domácími odbojovými organizacemi a sdruženími, která nevznikla z popudu Sovětů a k tomu účelu využít faktu ozbrojené opozice.
- 6) Sloučit všechny mládežnické organizace do jedné a funkce v ní od okresního vedení výše obsadit lidmi potvrzenými našimi službami. Ještě

před sloučením zlikvidovat známé vedoucí skautského hnutí.

- 8) Zařídít, aby státní zaměstnanci (kromě sboru bezpečnosti) měli malé platy, domorodé úřady by nabyvatelům půdy neměly poskytovat doklady o vlastnictví, ale o jejich udělení. Vůči soukromým zemědělcům postupovat tak, aby se jejich hospodaření stalo nevyhovujícím a přistoupení ke kolektivizaci venkova. Způsobit, aby všechna nařízení právní, organizační či hospodářská nebyla přesně formulována. Podnikové samosprávy nesmějí mít vliv na činnost závodu, odbory nesmějí odporovat vedení závodu a je třeba je zaměstnat jinou činností, jako jsou organizace rekreace, výletů, kulturních pořadů a potvrzování názorů a rozhodnutí politického vedení.
- 19) Domorodcům ve stranických, státních a hospodářských funkcích vytvořit takové podmínky, aby je v budoucnu zdiskreditovaly.
- 22) Podrobně sledovat všechny laboratoře a vědecké badatelské ústavy.
- 28) Podrobně sledovat, zda v nově budovaných městech a sídlištích není vybudován vodovodní řád, který by nebyl napojen na hlavní síť. Staré přírůdky a pouliční studny systematicky likvidovat.

- 29) Při budování průmyslových objektů dbát, aby odpady byly odváděny do řek, které by jinak mohly sloužit jako rezervoáry pitné vody
- 30) Byty v nových sídlištích nesmějí mít prostory, ve kterých by se mohly hromadit zásoby potravin nebo pěstovat domácí zvířata.
- 31) Soukromým výrobcům znemožnit kvalitní a levnější výrobu.
- 32) Způsobit maximální zvýšení kancelářské administrativy na všech stupních, je sice možné připustit kritiku administrativy, nikoliv ale její zmenšení či zlepšení její funkce.
- 33) Bedlivě sledovat církev a osvětu vést tak, aby k této instituci vznikl všeobecný odpor.
- 34) V základním a odborném školství zařadit odstranění učitelů, kteří se těší obecné autoritě a oblibě. Postarat se o zrušení výuky latiny a řečtiny, obecné filozofie, logiky a genetiky na středních školách. V dějepise se nesmí vykládat, co který panovník udělal nebo chtěl udělat pro zemi...
- 38) Kdyby vznikla organizace, která by chtěla kontrolovat hospodářskou činnost oficiální, je třeba ji obvinít z nacionalizmu, šovinismu...
- 38) Pečlivě budovat mosty silnic a spojů, aby byl umožněn rychlý přesun v případě nutnosti vojenské intervence.
- 41) Nepřipustit rehabilitaci osob odsouzených v politických procesech.
- 42) Neposílat před soud osoby z vedoucích míst, které svou činností způsobily ztráty, ale přesunout je na jiná místa stejná nebo vyšší.
- 45) Zařadit, aby se na vysoké školy dostávali lidé z nejnižších společenských vrstev, kteří nemají zájem o zvyšování odbornosti, nýbrž pouze o nabytí diplomu.

Potud velmi zestručněný výtah ze zmíněné publikace.

Za odstupující výbor
úřadující místopředseda
Prof. MUDr. Jiří Tichý DrSc

UNIVERZITA KARLOVA ČI JEJÍ FAKULTY V ČESKÉM HRANÉM FILMU

Je to možné s podivem, ale filmaři se do zobrazování prostředí Univerzity Karlovy v hrané fikci nikdy příliš nehrnuli. Rádi a bezstarostně vyhledávali ústavy středoškolské jako prostředí přímo stvořené pro studentskou psinu, kde však je prostor i pro intenzivní, ale ještě ne tak fatálně, resp. závazně životní lásku, případně i prostor pro sociální sentiment, budeme-li reflektovat filmovou tvorbu první republiky.

Vybavíme-li si studentské veselohry Martina Friče podle scénářů Jaroslava Žáka Škola, základ života (1938) či Cesta do hlubin študákovy duše (1939) stejně jako debut Vladislava Vančury (za spolurežie Svatopluka Innemanna) Před maturitou (1932) nebo různé ty veselohry z prostředí dívčích škol typu Děvčata, nedejte se! (1937), ale i třeba Krejčíkův Vyšší princip (1960), shledáme u nich jeden společný znak – všechny mají ambici představit danou školskou instituci v relativně uceleném obrazu. Vnímají souběžně svět studentstva i svět profesorského sboru a vnímají také, že tyto dva světy k sobě neodmyslitelně patří, že vzdor všem vzájemným konfliktům tvoří komplementární, v konečné instanci harmonický celek. V ještě větší míře platí toto zjištění pro filmy dětské, situované vzhledem k věku hrdinů do prostředí základní školy.

Vstupem na vysokoškolskou půdu jako by se ale všechno od základu měnilo. Především se filmaři vysokoškolskému prostředí spíše vyhýbají a není úplně snadné příčiny tohoto jevu pojmenovat. Zdá se navíc, že důvod k tomuto „ostychu“ byl v každé vývojové etapě poněkud jiný, ovšem výsledek byl týž – „ostych“ kontinuálně trval. Za první republiky mohli mít filmoví producenti zato, že vysokoškolské prostředí je pro lidové publikum intelektuálně příliš exkluzivní a že divák se bude daleko lépe cítit v majetkově luxusním prostředí továrníků, prezentovaném pravidelně jako intelektuálně nenáročný. Období protektorátu je pak průzračně prosté – české vysoké školy byly zavřeny a nepřipadalo v úvahu je filmem připomínat. Teprve

v poválečném období se začínají tu a tam vynořovat filmy, které tento letitý dluh umenšují. Vtáhnout do hry vysokoškolské prostředí však jaksi automaticky znamenalo konkretizovat, o jakou školu, resp. fakultu jde. Jakmile filmová postava studuje v Praze medicínu (Jak básníci přicházejí o iluze; Dušan Klein, 1984) nebo třeba etnografii (Zítřka se bude tančit všude; Vladimír Vlček, 1952), je jasno. Přijít s fiktivní vysokou školou je zkrátka v českém vysokoškolském prostředí při jeho útlosti svízelné – tak jako tak budou za ně diváci dosazovat konkrétní instituci, ať oprávněně, či mylně. V tom tkví zásadní rozdíl oproti filmům z prostředí základních a středních škol, v nichž nikdy nejde o konkrétní střední či základní školu, nýbrž vždy jen obecně o typ školy. Další podstatný rozdíl spočívá v tom, že tváří v tvář vysoké škole filmaři jako by automaticky rezignovali na onen celostní obraz školské instituce, tak typický pro oba nižší stupně, a čím blíže k současnosti, tím „privátněji“, totiž přes soukromý život studentů či pedagogů, se tohoto prostředí dotýkají, aniž by jim ležela na srdci škola sama. Pokud přece jen do takových filmů proniknou určité reálie některé konkrétní fakulty, jde zhusta o sekundární efekt. Pravidlem pak zůstává, že tyto filmy netematizují instituci univerzity, v našem případě Univerzity Karlovy, jako celku.

O to složitější je rozpomínání se, kde že se to vlastně Univerzita Karlova či její fakulty v českém hraném filmu vůbec vyskytly. Nejvtiravěji se nabízí již zmíněný druhý titul z Kleinovy série o básnících, a to nejen pro jeho diváckou popularitu a časté reprízování na všech domácích

FOTO: ČTK

Z natáčení filmu *Taková láska*

televizních stanicích, ale zejména proto, že vysokoškolskému studentskému životu i fenoménu vysokoškolského studia poskytuje opravdu nadstandardně velký prostor. Krok s ním drží komedie Otakara Fuky Samorost (1983) nahlížející fakulty lékařskou a filozofickou z perspektivy pedagogů a „odvážně“ exponující téma protekce při přijímacím řízení. Život na kolejích, kde se ve vypjatém historickém čase potkávají medicí s právníky i se studenty z filozofické fakulty, evokoval výrazně zapomenutý film Ladislava Helgeho *Jarní povětrí* (1961) situovaný do jara roku 1948. Hlavní jeho konflikt se však neřešil na půdě některé z fakult ani na kolejích, nýbrž v úřednické rodině jedné ze studentek. Univerzitní půda pak daleko častěji tvoří jakýsi netematizovaný horizont pro rozvíjení

privátních, zpravidla milostných zápletek. Jen opravdu výjimečně mají ráz či podtext tragický, navíc se společenským přesahem, jako tomu bylo v případě rekonstrukce případu studentky práv, která se rozhodla vyřešit své problémy sebevraždou, v adaptaci divadelní hry Pavla Kohouta *Taková láska* (Jiří Weiss, 1959) či v případě reminiscenčních sekvencí *Jirešova Žertu* (1968) podle Kunderova románu. Autoři tyto zápletky rozehrávají spíše ve veseloherním rámci a vysokoškolské prostředí kontaktují jen zlehka a okrajově (Léto s kovbojem Ivo Nováka z roku 1976 či z téhož roku *Hra o jablko Věry Chytilové*). Ale kdoví..., možná jsou to všechno jen zbrklá zobecnění a důkladnější tematická sonda by je korigovala. Každopádně za obrazem Univerzity

Karlovy reflektované jako instituce s významným společenským posláním je třeba se v hraném filmu vypravit do říše historických žánrů. Teprve zde UK vystupuje jako instituce účastná historických dějů a těmito ději také zasahovaná. Snad nejvýrazněji je tento motiv rozvinut ve filmu Miloslava Luthera *Svědék umírajícího času* (1990) podle scénáře Vladimíra Körnera. Nejenže se tu setkáme hned se dvěma rektory Karlova učení, Jesseniem a Jan Campanem Vodňanským, ale zazní zde i slova, z nichž dýchá vědomí historického významu univerzity. Z vůle autora je to Václav Budovec z Budova, kdo při přebírání Karlovy univerzity českými stavy pronese: „Povoláme nejlepší učence z celé Evropy, jak se sluší a patří na slavné Husovo učení. Ale naši víry, žádné tmáře.“

Ivan Klimeš

POMŮČKA: ADDAX SPA	POLIBEK	HLINÍK	BOD NA ANTÉNE		BELGICKÉ LÁZNĚ	EVROPAN	ODBORNÍK V NOETICE	ADAX (zoologicky)	ČAJOVÁ RŮŽE	INICIÁLY HERCE SKAMENE	KRÁL HUNŮ		LIDOVÉ HLASOVÁNÍ	SVATEBNÍ KVĚTINA
POTOM				AMERICKÝ ZPĚVÁK (Frank)								KÓD PÁKISTÁNU		
ČESKÝ DRAMA- TURG				3. DÍL TAJENKY NAKAŽLIVÁ NEMOC								POPĚVEK	ŠKODLIVÝ MOTÝLEK	
DOPROVOD						DOMÁCKY EDUARD				KYT				
						DRUH KŘÍVKY				ČÁST PRAHY				
ÚŘADY					ZNAČKA ŽEHLIČEK				TANTALOVA DCERA					
					EPOPEJ				NEBAVIT					
CITÁT O MOUD- ROSTI	1. DÍL TAJENKY PŘÁVO VOLBY													FILMOVÁ HVĚZDA
OSOBNÍ ZÁJMENO				KARETNÍ BARVA				ZÁMOŘSKÁ VELMOC				CITO- SLOVCE SYKOTU		
				KARTAGI- NEC				ZN. MILI- PASCALU				A SICE		
SPZ PÍSKU			PRAVO- SLAVNÝ KNĚZ				ŘÍMSKÝCH 1550			ANGLICKY „ČIN“				
			HLAS OSLA				PLOŠNÁ MÍRA			KÓD NI- ZOZEMSKA				
2. DÍL TAJENKY														
JMÉNO HERCE FIALY					MONGOL- SKÝ PASTEVEC					LUMP				

Tajenku (latinský citát) zasilejte na adresu: forum@cuni.cz do 31/8/2005. Jednoho výherce odměníme knihou z produkce nakladatelství Karolinum

Reifová, I. (uspoř.):
Analýza obsahu mediálních sdělení
 Praha, Karolinum 2005, brož., 151 str.,
 2.přepřac. vydání, cena 150 Kč.

Druhé, přepracované vydání knihy poskytující úvod do problematiky politické komunikace a obsahové analýzy mediálních informací. První část publikace tvoří tři texty sociologů

z univerzity v Erlangenu-Norimberku, vypracované v rámci společného projektu s katedrou masové komunikace IKSŽ a Centrem mediálních studií FSV UK. Uvádějí čtenáře do problematiky vztahu médií a veřejné sféry, ukazují způsoby kvantitativního rozboru masově mediovaných sdělení a vyhodnocování zpravodajství. Druhá část knihy přináší konkrétní výsledky projektu, který se zabýval zobrazováním tzv. vánoční krize v České televizi na přelomu let 2000 a 2001 ve zpravodajství Českého rozhlasu.
 ISBN 80-246-0827-8

Ledvina, Miroslav a kolektiv:
Biochemie pro studující medicíny
 Praha, Karolinum 2005, brož., 564 str.,
 1. vydání, cena 380 Kč.

Dvoudílná učebnice je určena posluchačům lékařských fakult. Text je rozdělen do 23 kapitol, které studentům poskytují nezbytný přehled základních informací z lékařské biochemie nutných pro zvládnutí lékařského studia.

ISBN 80-246-0851-0

Machová, Jitka:
Biologie člověka pro učitele
 Praha, Karolinum 2005, brož., 270 str.,
 Dotisk 2. vydání, cena 390 Kč.

Nové vydání úspěšné učebnice. Autorka se postupně věnuje základům anatomie a fyziologie člověka, základům lidské genetiky, ontogenetickému vývoji a charakterizuje jednotlivá věková období. V závěru se autorka věnuje i otázkám zdraví člověka a rozebírá rozhodující faktory, které ovlivňují životní styl a životní prostředí. Kniha obsahuje velké množství orientačních obrázků a tabulek.

ISBN 80-7184-867-0

Pucek, Vladimír:
Gramatika korejského jazyka
 Praha, Karolinum 2005, brož., 454 str.,
 1. vydání, cena 390 Kč.

Učebnice je koncipována jako systematický přehled korejské gramatiky. Vedle obecné charakteristiky korejštiny a stručného uvedení do korejské abecedy je obsahem učebnice fonetický a morfologický systém korejského jazyka, morfologie a syntax. Výklad je doplněn četnými příklady vět, včetně jejich českého překladu.

ISBN 80-246-1004-3

Šulová, Lenka:
Raný psychický vývoj dítěte
 Praha, Karolinum 2004, brož., 248 str.,
 1. vydání, cena 250 Kč.

Kniha Lenky Šulové se věnuje ranému vývoji dítěte, s důrazem na raný kontakt a základní vztahy s rodiči. Autorka se postupně věnuje vývoji dítěte od prenatálního období do předškolního období, vývoji dětské řeči a dětské motoriky, sociálnímu vývoji dítěte v rodině, významu rodiny pro zařazení dítěte do lidské společnosti a dysfunkcím rané interakce. V samostatné kapitole je podán historický přehled výzkumu vývoje rané interakce a vztahu rodičů s dítětem. Kniha komplexně uvádí do problematiky vývojové psychologie.

ISBN 80-246-0877-4

Waberžinek, Gerhard:
Základy obecné neurologie
 Praha, Karolinum 2005, brož., 244 str.,
 1. vydání, cena 190 Kč.

Učebnice neurologie lékařů z Lékařské fakulty v Hradci Králové je koncipována tak, aby v ní studenti i lékaři našli praktický návod jak ke klasickému klinickému vyšetření nemocného, tak i k vyšetření specializovanému. Obsah: neurologické vyšetření, vybrané kapitoly pomocných vyšetření v neurologii, základy neurologické syndromologie.

ISBN 80-246-0803-0

Dostál, Václav:
Infektologie
 Praha, Karolinum 2005, brož., 339 str.,
 1. vydání, cena 300 Kč.

Učební text pro posluchače Lékařské fakulty UK v Hradci Králové. Autoři kladli především důraz na obecné části infekční medicíny, "syndromologii" a diferenciální diagnostiku.

Obsah: obecná část, diferenciální diagnostika syndromů v infektologii, infekční nemoci dle systémů, klinické jednotky dle etiologie, infekční nemoci a populace
 ISBN 80-246-0749-2

Košnar, Lubomír:
Německo-český archeologický slovník
 Praha, Karolinum 2005, brož., 264 str.,
 1. vydání, cena 190 Kč.

Slovník obsahuje odbornou německou terminologii pro obor prehistorické, protohistorické a středověké archeologie. V závěru je připojen seznam dřívějších a historických německých místních názvů významných lokalit s archeologickými nálezy v České republice.

ISBN 80-246-0959-2